תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי הלכות · סדר נשים

מהרש"א - חדושי הלכות על יבמות

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהרש"א - חדושי הלכות על יבמות

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרשא-חדושי-הלכות-על-יבמות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 7
דף ג. 8
דף ג: 8
דף ד. 9
דף ד: 10
דף ה. 11
דף ה: 12
דף ו. 12
דף ו: 15
דף ז. 15
דף ז: 16
דף ח. 16
דף ט. 17
דף ט: 17
דף י. 18
דף י: 19
דף יא. 19
דף יא: 19
דף יב. 20
דף יב: 20
דף יג. 21
דף יג: 22
דף יד. 22
דף טו. 22
דף טו: 22
דף טז: 23
דף יז: 25
דף יח: 25
דף יט. 26
דף יט: 26
דף כ. 26
דף כ: 27
דף כא. 27
דף כא: 29
דף כב. 29
דף כב: 29
דף כג. 29
דף כד. 30
דף כד: 30
דף כה. 31
דף כה: 31
דף כו: 32
דף כז. 33
דף כז: 33
דף כח. 34
דף כח: 34
דף כט. 34
דף כט: 35
דף ל. 36
דף ל: 37
דף לא. 38
דף לא: 38
דף לב. 38
דף לב: 39
דף לג. 39
דף לג: 41
דף לד. 41
דף לד: 41
דף לה. 42
דף לה: 42
דף לו. 43

דף לו: 43
דף לז. 43
דף לח. 44
דף לח: 45
דף לט: 45
דף מ. 45
דף מ: 45
דף מא. 46
דף מא: 46
דף מב. 46
דף מב: 47
דף מג. 48
דף מג: 48
דף מד. 49
דף מד: 49
דף מה. 49
דף מה: 50
דף מו: 50
דף מח. 50
דף מט. 50
דף מט: 51
דף נ. 52
דף נ: 52
דף נא. 53
דף נא: 53
דף נב. 54
דף נב: 54
דף נג. 54
דף נג: 54
דף נה. 55
דף נה: 56
דף נו: 56
דף נז. 57
דף נז: 58
דף נח. 58
דף נח: 59
דף נט. 59
דף נט: 60
דף ס. 61
דף ס: 61
דף סא: 62
דף סב. 63
דף סב: 63
דף סד. 63
דף סה. 63
דף סו. 64
דף סו: 64
דף סז: 65
דף סח. 65
דף סח: 66
דף סט. 67
דף סט: 68
דף ע. 69
דף ע: 69
דף עא. 70
דף עא: 71
דף עב. 71
דף עב: 72
דף עג. 73
דף עג: 73
דף עד. 75
דף עד: 75
דף עה. 76
דף עה: 79

דף עו. 79
דף עו: 79
דף עז. 79
דף עז: 80
דף עח. 81
דף עח: 82
דף עט. 82
דף עט: 83
דף פ. 84
דף פ: 84
דף פא. 85
דף פא: 85
דף פב. 86
דף פב: 86
דף פג. 86
דף פג: 87
דף פד: 88
דף פה. 89
דף פה: 89
דף פו. 90
דף פו: 91
דף פז. 91
דף פח. 91
דף פח: 92
דף פט. 92
דף פט: 93
דף צ. 93
דף צא. 94
דף צא: 94
דף צב. 95
דף צב: 95
דף צג. 96
דף צג: 96
דף צד: 97
דף צה. 98
דף צה: 99
דף צו. 99
דף צו: 99
דף צז. 100
דף צז: 101
דף צח. 101
דף צח: 102
דף צט. 103
דף צט: 103
דף ק. 103
דף ק: 103
דף קא. 104
דף קא: 104
דף קב. 104
דף קב: 105
דף קג. 105
דף קג: 106
דף קד. 107
דף קה. 107
דף קה: 108
דף קו: 108
דף קז. 109
דף קח. 109
דף קח: 110
דף קט. 112
דף קי. 112
דף קי: 113
דף קיא. 113
דף קיא: 114

דף קיב. 114
דף קיב: 115
דף קיג. 115
דף קיד. 115
דף קטו. 116
דף קטו: 116
דף קטז. 116
דף קטז: 117
דף קיז. 118
דף קיז: 118
דף קיח. 119
דף קיח: 120
דף קיט. 120
דף קיט: 121
דף קכ. 122
דף קכ: 122
דף קכא. 122
דף קכא: 122
דף קכב: 123

דף ב.

תוס' בד"ה בתו פירש בקונטרס כו' אלא יש לפרש בנשואין קמיירי רבי חייא דהכי משמע מילתיה דרבי חייא כו' עכ"ל ואע"ג דהשתא נמי לפירושם ע"כ לאביי רבי חייא באונסין קמיירי י"ל דבהא פליגי דרב יהודה דייק ליה מלתיה דרבי חייא בכולן אני מוצא כו' דלישנא משמע מוצא כולן בהיתר ולהכי קאמר דדוקא בנשואין ואביי לא דייק ליה האי לישנא ומוקי ליה באונסין אבל לפירוש הקונטרס לית כאן סברא במאי דפליגי רב יהודה ואביי כיון דאביי מפרש ליה דמיירי באונסין מי דחקו לרב יהודה דמיירי בנשואין ומה שיש עוד לדקדק בזה לפרש"י עיין במקומו:

דף ב:

בד"ה ואי אתה יכול לומר בחמותו כו' מיהו בפ' בא סימן משמע דבקדושי קטנות נמי קמיירי כו' עכ"ל לכאורה פי' דאנן אליבא דרבי ישמעאל קיימינן ומשכחת ליה שפיר שהיתה חמותו קטנה כשנשאה אחיו והיה לו בת עמה ונשאה זה ומתה הבת דאל"כ לית כאן דין יבום ואיסור חמותו אף לאחר מיתת הבת בשריפה הוא לרבי ישמעאל בפ' הנשרפין ובפרק נושאין אבל לרבי עקיבא דלית ליה התם איסור חמותו אף לאחר מיתת הבת ע"כ לא משכחת איסור חמותו אלא שאותה הבת היתה לה מאיש אחר ואח"כ נשאה אחיו ומת בלא בנים כפרש"י במתניתין וא"כ ע"כ גדולה היתה כשנשאה אחיו דקטנה אינה ראויה לילד דהכי פרכינן בפשיטות בפרק אלו נערות ובפרק יוצא דופן ובפרק אין בין המודר מההיא דג' נשים משמשות במוך דתני רב ביבי וגרסינן במלתיה דרב ביבי קטנה שמא תתעבר ותמות וליכא לתרץ קושית התוס' דכיון דאליבא דר' עקיבא לא משכחת לה לא קתני לה ובכה"ג נמי אמרינן דבפלוגתא לא קמיירי דהא לא אתא כרבי ישמעאל דלרבי ישמעאל משכחת לה שפיר ולא אתמר הכי דבפלוגתא לא קמיירי אלא בשאינו סותר חד מהני תנאי ועוד דמ"מ להני אמוראי דלקמן דאמרי דבפלוגתא קמיירי מאי איכא למימר ומיהו אין אנו צריכין לכל זה אלא דדברי התוס' נמשכים כפי מאי דמסקינן בפרקין (א) אההיא דרב ביבי דגרסינן במלתיה שמא תמות ואיכא קטנה דמיעברא ולא מתה והשתא שפיר משכחת לרבי ישמעאל דבקדושי קטנות קמיירי ואפילו באותה הבת שהיתה לה מאיש אחר קודם שנשאת לאחיו ושוב כשזכינו ללמוד פ' האשה רבה ראינו שכתבו התוס' שם דלרבי עקיבא לא מיעט קרא חמותו לאחר מיתת הבת אלא משריפה אבל כרת איכא ולפי זה אתיין דבריהם הכא כהוגן אפי'

אליבא דר"ע ומיהו מהרש"ל כתב שם דלישנא דתלמודא דפרק הנשרפין לא משמע כן אלא דאיסורא בעלמא הוא כנראה מפרש"י וסמ"ג ודו"ק:

דף ג.

גמ' כולהו נמי מדרשא אתו כו' פי' והדרא קושיין לדוכתא כיון דכהדדי נינהו חמותו דחמירא דעיקר שריפה כתיב בה ליתני ברישא ועוד כלתו ליתני בתר חמותו ומיהו בהא דמשני עיקר איסורא מדרשא אכתי לא יתורץ ליתני כלתו בתר חמותו אלא שהמתרץ לא אסיק כאן מלתיה כיון דלא קאי האי תירוצא ולקמן מסיק למלתיה דקאמר ובדין הוא דליקדמיה לכלתו כו' כפרש"י שם משום דחמירא טפי ולפירוש התוס' צריך עיון לקמן: **שם** אי תנא אוסרות ה"א אסורות לייבם אבל מיחלץ חלצה קמ"ל כו' ופי' דודאי אי הוה תני אוסרות סתם הוה קא מפרשינן ליה אף שלא במקום מצוה אלא דהמקשה קאמר דליתני אוסרות לייבם כמו שפירשו התוס' ואהא קא משני דאי נמי הוה קתני הכי ה"א דאסורה לייבם ומטעם דשלא במקום מצוה נמי אסורה ולא קתני אסורה לייבם אלא למידק מיניה דמחלץ חלצה קמ"ל ואהא קפריך דליתני אסורה לחלוץ ומשני דאי נמי הוה קתני הכי ה"א אכתי דמש"ה קתני אסורה לחלוץ לרבותא דאפילו במקים מצוה אסורה ומכ"ש שלא במקום מצוה דאסורה כמ"ש התוס' קמ"ל פוטרות זהו הנראה לנו מתוך סוגיא דשמעתין ואין להאריך:

דף ג:

תוס' בד"ה למעוטי דרב כו' וי"ל דהכא לא מצי למתנינהו כדמסיק לפי שאינן בצרת צרה כו' (ב) עכ"ל והמקשה דפריך לרב ולרב אסי ליתנינהו ה"ה דה"מ למפרך לימעטו תרוייהו ממנינא דרישא כיון דלא מסיק אדעתיה השתא לפי שאינן בצרת צרה אלא דניחא ליה למפרך הכי לרב ולרב אסי בפשיטות:
בד"ה טעמא דכתב כו' ורבא לא היה צ"ל אלא להיתירא לא מצית אמרת כו' עכ"ל וליכא לאקשויי כיון דעיקר קושיית התלמוד הוא מכח דלא דרש להיתירא א"כ לא קמשני רבא כלום לקמן די"ל דודאי לפי סברת המקשה דאתא קרא לאשמועינן דבעלמא דחי א"כ לא אתי קרא כלל לגופיה ואית לן למימר טפי דאתא לגופיה להיתירא ואהא קמשני רבא שפיר דאתא קרא לגופיה למשרי צרה שלא במקום מצוה ורב אשי לא פריך עליה דרבא אלא דאכתי מאי חזית דאתא קרא להיתירא דצרת ערוה שלא במקום מצוה נימא דאתא קרא להיתרא דערוה גופה במקים מצוה וק"ל:

בד"ה לא תעשה שיש בו כרת כו' ועוד דחדא איסורא מיהא נילף מאשת אח עכ"ל פי' דהאי תירוצא דסד"א נילף מאשת אח כו' קאי לקמן במסקנא וא"כ חדא איסורא מיהא נילף בעלמא דדחי ואנן קי"ל דבשום מקום אין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת גם לאידך שינויא דמסקנא יש להקשות כך ומהרש"ל הבין בשמעתין דכל הנך שנויא דמסקנא אית להו דעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת בחדא איסורא זולת לפי תירוצא דרבא דמסקנא ואינו כן דהא לפי מה שכתבו התוס' כאן ואור"י דמאשת אח לא מצי למילף מידי דלידחי כו' א"כ אפי' חדא איסורא ליכא למילף דדחי בעלמא וכן לשנויא דסד"א דאתיא מהיקשא דרבי יונה כו' א"כ כל ל"ת שיש בו כרת בעלמא ודאי לא הוה מצינן למילף מידי מאשת אח מהאי טעמא אלא דאצטריך עליה לעריות דלא אתי מאשת אח מהיקשא דרבי יונה כו' וכן פרש"י לקמן בהדיא ועיין עוד בזה לקמן במקומו:

בא"ד אלא דוקא אחות אשה כו' עכ"ל ואהא ודאי שפיר פרכינן הכא תרי איסורי כו' כמו שפר"י דמאשת אח לא מצינן למילף בעלמא דדחי משום דאשת אח מצותו בכך וה"נ ליכא למילף תרי איסורי דאחות אשה מאשת אח כיון דאיסור אחות אשה אין מצותו בכך וק"ל:

דף ד.

בד"ה דכתיב לא תלבש כו' ולמ"ד דתפילין לאו מצות עשה שהזמן גרמא אפשר דלדידיה נשים חייבות בציצית מסמוכין כו' עכ"ל ומיהו אצטריך למילף דחייבות מסמוכין משום דלא נילף מבנין אב דהתם דפטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא וצ"ל דסמוכין עדיפי מבנין אב וק"ל:

בא"ד וע"כ נשים חייבות בכלאים כו' עכ"ל יש להקשות דהא מתוך שמעתין איכא לאוכוחי דנשים חייבות בכלאים דאל"כ ה"ל לאו דכלאים אינו שוה בכל ומאי אולמיה ליה לאתויי לקמן מלאו דכלאים דעשה דוחה ל"ת גרידא טפי מההיא דראשו דדוחה ל"ת דלא תקיפו וי"ל בדוחק דלקמן מייתי מכלאים באם אינו ענין דללאו שאינו שוה בכל לא אצטריך דאתיא מראשו ועי"ל דהכא גם העשה דציצית אינו שוה בכל דנשים פטורות מציצית וצ"ע:

דף ד:

בד"ה א"כ לשתוק קרא כו' וי"ל דבמסקנא דנפקא לן הפנאה לרבנן משעטנז לרבי ישמעאל נמי תיפוק ליה מהתם כו' עכ"ל דברי מהרש"ל בזה מעורבבים ותבא על תוכן דבריהם בתוס' דפרק במה מדליקין בד"ה אלא הא דרב פפא בדותא כו' ע"ש:

בד"ה ואמר רחמנא כו' ויליף התם לבן מתכלת כו' עכ"ל הוצרכו לזה משום מה שכתבו לקמן דאסר במנחות בלבן במקום שאין תכלת והיינו נמי ע"כ דצריך להיות הלבן שוע טווי ונוז כמו התכלת דאל"כ לא הוי כלאים כלל:

בא"ד ובמנחות דקדק דקשר העליון דאורייתא מדשרי רחמנא כלאים בציצית עכ"ל ר"ל דמהא דקשר עליון דאורייתא ליכא לאוכוחי דצריך ב' תכיפות דהיא גופה מנלן דהא במנחות לא דקדק דקשר עליון דאורייתא אלא מדשרי רחמנא כלאים בציצית ובעל פורת יוסף לא הבין דברי התוס' בזה והקשה מה שהקשה:

בד"ה ואפילו צמר לפשתים כו' וקשה דבפ' ב"מ קאמר תלמודא הדר ביה רבא מההיא וסבר דאף כל לאתויי שרצים כו' וצ"ל דסוגיא דהכא כרב נחמן כו' עכ"ל וכתב מהרש"ל דזה סותר מה שכתבו כבר לעיל דהכנף לאו ריבוי הוא ותרי שינויא הם בתוס' מחולקים כו' עכ"ל ואין זה מוכרח כלל אלא דקושייתם הכא אמאי קאמר תלמודא דרבי ישמעאל לית ליה דרבא כיון דרבא סובר בפרק ב"מ כרבי ישמעאל למילף בנין אב דאף כל כו' לענין שרצים דהא ודאי בנין אב דאף כל כו' לענין שרצים ולכל מילי דאיכא למידרש דרשינן ליה כדאיתא בשמעתין דיליף ליה לענין כלאים ובעי תלמודא למילף מיניה נמי לענין ציצית ובתוס' ילפי מיניה נמי לענין כהנים וא"כ ע"כ לענין ציצית דלא דרשינן האי בנין אב דאף כל כו' משום דהכנף דהוא רבויא למין כנף דהיינו שאר מינין מפקא ליה מהאי בנין אב דאף כל כו' וא"כ ה"נ נימא לרבי ישמעאל דאית ליה דרבא ואמאי קאמר תלמודא הכא דרבי ישמעאל לית ליה דרבא וע"ז תירצו דסוגיא דהכא אתיא כרב נחמן ב"י דהתם דאמר אף כל לאתויי ציצית דהשתא ודאי לית ליה דרבא דאיהו מחייב בשאר מינין בציצית ולעיל שכתבו בתוס' דהכנף לאו רבויא הוא היינו נמי למאי דקאמר דרבי ישמעאל לית ליה דרבא והיינו אליבא דרב נחמן ב"י כמו שכתבו כאן דע"כ כיון דאו בגד מרבה שאר בגדים ומפיק מבנין אב דאף כל ע"כ אית לן למימר בציצית דלא נימא הכי דמפקא מבנין אב דאף כל היינו משום דהכנף לאו רבויא היא ותו לא מידי:

דף ה.

בד"ה לרבנן מנא להו כו' ואר"י דהיינו ההיא ברייתא כו' דמחייב מדאורייתא כו' עכ"ל יש לדקדק אע"ג דלית לה להיא ברייתא דשאר מינין חייבין מדאורייתא מ"מ איכא למימר דאית להו בנין אב דאף כל כו' וא"כ הוה ליה צמר ופשתים גבי כלאים מופנה לסמוכין אלא דגבי ציצית לית להו דרשא דאף כל משום דהכנף מין כנף רבויא הוא ומפקא ליה מהאי בנין אב דאף כל כו' דכמו כן ניחא לרבא דאית ליה אף כל לגבי שרצים ולית ליה דרשא דאף כל לגבי ציצית משום דהכנף רבויא הוא וי"ל דאף אם נדרוש אף כל כו' גבי כלאים וצמר ופשתים מופנה הוא לסמיכות מ"מ נימא לכדרבא לחוד קאתא למדרש סמוכים דצמר ופשתים פוטרים אף שלא במינן ומנלן דאתא למשרי כלאים וכך הקשו התוס' לקמן במסקנא דשעטנז מופנה הוא ותירצו שם דהכי משמע סמיכות מופנה דשעטנז לא תלבש שעטנז וגו' גדילים תעשה לך מהם (א) אבל השתא דלא מופנה שעטנז אלא צמר ופשתים אכתי אית לן למימר הכי דלא אתא קרא דסמיכות למשרי כלאים אלא לכדרבא לחוד דצמר ופשתים פוטרים בשאר מינין וק"ל:

בד"ה מה ללאו דהקפה כו' אבל סוגיא דשמעתין סברי דמזקנו לא הוה מוקמינן בכהנים אי לאו דכתיב ראשו כו' עכ"ל פירוש למאי דדחי ליה הכא וקאמר דסד"א שאני כהנים כו' סבירא ליה הכא דאצטריך ראשו לגלויי אזקנו דמיירי בכהנים ומיהו למאי דקאמר בשמעתין דאתיא ראשו לנזיר ע"כ הא דמוקים זקנו לכהן סבירא ליה דזקנו משמע בין כהן בין ישראל וכההיא סוגיא דנזיר ובזה יתיישב דהמתרץ נמי דבעי לאוכוחי מההיא דזקנו דאם אינו ענין כו' ולא ידע אכתי דאצטריך קרא לכהנים הואיל וריבה או משום דה"ל ל"ת ועשה כמ"ש התוס' וא"כ אמאי לא תקשי ליה אמאי מוקי ליה תנא דברייתא לקרא דזקנו לכהנים טפי מישראל דאיכא למימר דהאי המתרץ נמי ידע דאיכא ל"ת ועשה בכהנים אלא דסבירא ליה כההיא סוגיא דנזיר דזקנו משמע נמי כהן וא"כ לא אצטריך ראשו ללאו שאינו שוה בכל ואם אינו ענין כו' והמדחה השיב לו דסד"א כהנים שאני כו' ולא הוה מוקמינן קרא לכהנים אלא לישראל ואצטריך ראשו לגלויי אזקנו דמיירי בכהנים וכמ"ש התוס' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ראשו מת"ל בראשו דמצורע נמי קאי כו' ואע"ג דלאו שאינו שוה בכל הוא אא"ע כו' עכ"ל תימה לפי' דבפ"ב דנזיר אמרינן בהדיא דלאו דנזיר שוה בכל הוא והתוס' הביאו זה בשמעתין ומהרש"ל כתב דהא דאמרינן דלאו דנזיר שוה בכל הוא נגד לאו דכהנים אבל חשיב אינו שוה בכל נגד שאר לאוין וכה"ג כתב מהר"י סמיג"ה באריכות בזה בספר פורת יוסף ואין כל זה מספיק דאכתי קשיא מנלן למימר תנהו ענין ללאו

השוה בכל גמור כיון דאצטריך האי לאו דנזיר לגופיה דכיון דשוה בכל הוא גבי לאו דכהנים לא נפקא ליה לאו דנזיר מלאו דכהנים גם אמאי פרש"י כך בפשיטות דמקרי לאו דנזיר אינו שוה בכל כיון דסוגיא דנזיר קרי ליה שוה בכל ועוד כיון דנשים איתנהו בנזיר אמאי אינו שוה בכל הוא טפי מלאו דהקפה וראיתי בספרים מדויקים שמחקו כל זה מפרש"י ואיזה תלמיד טועה כתבו:

דף ה:

תוס' בד"ה כולכם חייבים בכבודי מאני ה' כו' וא"ת ל"ל קרא בכיבוד אב ואם דלא דחי כו' עכ"ל פי' דל"ל קרא למסקנא דאתא קרא דשבת לגופיה ללאו דמחמר אבל למאי דס"ד השתא הא ודאי לא אצטריך אלא למידק מיניה דבעלמא דחי ועוד נכתוב בזה לקמן בסמוך:

בד"ה טעמא דכתב רחמנא כו' דמה לכיבוד אב ואם שכן הכשר מצוה כו' עכ"ל אבל ליכא למפרך דמה לפסח תמיד ומילה שכן ישנם לפני הדבור כדפריך בגמרא דכיבוד אב נמי ישנו לפני הדבור כדאמר בפרק ד' מיתות וצריך לומר דאע"ג דאכתי לא אסיק אדעתיה דאיכא למפרך מה להנך שכן הכשר מצוה היינו למפרך פירכא זו דלא נילף לחומרא בעלמא דלא דחי מלאו דמחמר אבל דנילף כיבוד אב דדחי שבת דהיינו לקולא ודאי אית ליה נמי האי פירכא ומהאי טעמא נמי לפי מאי דס"ד השתא דדחי בעלמא אפ"ה איצטריך תמיד פסח ומילה דס"ד למילף מכיבוד אב דלא דחי כמ"ש התוס' לקמן ולא הוה פרכינן דמה לכיבוד אב שכן הכשר מצוה כדפרכינן הכא משום דלחומרא לא פרכינן האי פירכא ומיהו המדחה קאמר דלחומרא נמי פרכינן האי פירכא דלא נילף בעלמא דלא דחי מלאו דמחמר וק"ל:

דף ו.

בא"ד וא"ת אי בעלמא דחי א"כ קרא דכלאים בציצית ל"ל כו' עכ"ל הקשה בעל פורת יוסף דהא אצטריך האי קרא לאשמועינן דקשר עליון דאורייתא דאינו יוצא ידי חובת מצות ציצית כ"א דהוה כלאים בטלית של פשתן דהיינו בב' תכיפות כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש:

בא"ד ומפסח ומילה ותמיד לא קשיא מידי כו' עכ"ל אגב שיטפי' נקטו לישנא דתלמודא דקאמר פסח תמיד ומילה דממילה בלאו הכי לא קשיא מידי דליכא למילף מהכא דבעלמא דחי כיון דעשה דמילה אינו שוה בכל וק"ל:

בד"ה נגמור מהכא דלא דחי כו' וא"ת והיכי נגמור מהכא דלא דחי כו' ואר"י דעשה דכיבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתא כו' עכ"ל וצ"ע דא"כ לדידיה דמוקים ליה בשחיטה ובישול מי ניחא דהא יליף נמי מהכא בברייתא היטמא ואל תחזור דלא דחי כמ"ש התוס' לקמן בסמוך וא"כ נילף מיניה דלאו גרידא נמי לא דחי בעלמא דלגבי עשה דכיבוד ה"ל עשה דהיטמא ואל תחזור כמאן דליתא והוה כמאן דליכא אלא לאו גרידא ויש לומר דבשלמא אי אתי קרא לשחיטה ובישול ע"כ עשה דכיבוד גרע טפי דהא בעלמא דחי עשה לא תעשה שיש בו כרת ועשה דכיבוד לא דחי לא תעשה שיש בו כרת ומשום הכי לית לן למימר דהיטמא ואל תחזור ליתא לגבי דכיבוד וליכא למיגמר מיניה בעלמא דלא דחי לאו גרידא אבל למאי דמוקי לה בלאו דמחמר ואין לך הכרח דנימא דעשה דכיבוד גרע אית לן למימר דעדיף עשה דכיבוד ועשה אחרינא הוה כמאן דליתא לגביה וק"ל:

בא"ד דליכא אלא לאו גרידא דלא הוה אתי למטעי עכ"ל לאו דוקא לאו גרידא דהא בלאו דמחמר איכא לאו ועשה אלא גרידא שאין בו כרת כגון גבי היטמא ואל תחזור ועוד כיון דבעי למגמר מיניה אפי' לאו גרידא בעלמא ע"כ לאו דמחמר לאו גרידא מקרי וכמ"ש התוס' לקמן דלגבי עשה דכיבוד עשה דשבת כמאן דליתא הוא וק"ל:

בא"ד ועשה דבת כהן עדיפא מעשה דשבת כו' עכ"ל לא ידעתי מי הכריח אותם למימר דעשה דבת כהן עדיף מעשה דשבת דהא לא בעי תלמודא למילף התם מבת כהן דעשה דוחה לאו גרידא בעלמא כדבעי התם למילף מעשה דכיבוד אב ומעשה דמורא מקדש וי"ל בדוחק דלפי מאי דאמרינן לקמן למאי דס"ד מעיקרא מאי או אינו דקאמר כו' הדר אמר אימר דאמרינן כו' ל"ת שיש בו כרת מי שמעת ליה דדחי משמע מזה דוקא משום שיש בלאו דשבת כרת לא שמעינן ליה מכלאים הא בלאו הכי הוה שפיר שמעינן ליה דדחי לאו גרידא אע"ג דבשבת איכא לאו ועשה וא"כ אית לן למימר דעשה דשבת כמאן דליתיה דעשה דבת כהן עדיף מיניה ודו"ק:

בא"ד וא"ת מנלן דלא דחי עשה דכיבוד אפילו לאו גרידא כו' וי"ל דכיון דגלי כו' עכ"ל בספר פורת יוסף הקשה על דבריהם דנימא דאה"נ דלא אשכחן דלא דחי אלא אדרבה דחי והא דקאמר נגמור היינו דעשה דבעלמא לא תדחי לאו גרידא כיון דהאי עשה מעולם לא דחי ל"ת ועשה ועוד מ"ש דמכלאים לא מצי גמר משום דכיבוד הוי הכשר מצוה קשה דהשתא לפי סברת המקשה אנן קיימין דעדיין לא ידע פירכא דהכשר מצוה כו' ועוד האריך בזה והנראה בכוונת דבריהם אלו שהם סמכו עצמם אמה שהביאו לעיל מפ"ק דקדושין הנח כבוד אביך ועשה מצוה כו' דמהכא ילפינן ליה התם ומשמע דאפילו

לאו גרידא דחי עשה דכיבוד ואהא הקשו דהאי תרוצא דאתי ללאו דמחמר קאי הכא במסקנא לשיטת התוס' וכיון דהשתא לפי סברת המקשה עדיף ליה עשה דכיבוד כ"כ דעשה דשבת כמאן דליתא לגביה אם כן היאך יגרע במסקנא דכל שאר העשיין דוחין לאו גרידא דילפינן להו מכלאים ועשה דכיבוד אינו דוחה אפילו לאו גרידא ותירצו דכיון דגלי לן קרא דלא אלימא כו' עדיפי שאר עשיין דדוחין לאו גרידא לילף מכלאים אבל עשה דכיבוד לא מצי גמר מכלאים משום דכיבוד הוה הכשר מצוה ותו לא מידי:

בד"ה שכן הכשר מצוה כו' ועוד דלקמן לפי האמת דאיכא קרא בכלאים ל"ל קרא כו' עכ"ל כתב מהרש"ל דודאי גליון הוא זה דלעיל בתוס' תירצו קושיא זו ע"ש עכ"ל ואין זה מוכרח דודאי לפי סברת המקשה דבעי למימר דמיירי בשחיטה ובישול ואצטריך ליה הא בעלמא דחי איכא לתרוצי דאצטריך קרא דכלאים בציצית לכדרבא כו' כמו שתירצו התוס' לעיל וכיון דלא קאי האי קס"ד אין לחוש למאי איצטריך תלמודא למילף דדחי בעלמא עשה את ל"ת שיש בו כרת אע"ג דאינו אמת אלא לפרש"י דקאי הכי במסקנא דמיירי בשחיטה ובישול א"כ לפי האמת אמאי הוצרך תלמודא למילף דעשה דוחה ל"ת גרידא מכלאים כיון דאיכא למילף מכיבוד אב אף לפי המסקנא ועוד המסקנא דהכא סותר דבשום מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת כו' ויש לדקדק לשיטת רש"י דבמסקנא איירי קרא בשחיטה ובישול ואיצטריך דבעלמא דחי בהכשר מצוה א"כ אמאי איצטריך תלמודא למימר בסוף פרק אלו מציאות דאיצטריך האי קרא משום דסד"א הואיל והוקש כבודם לכבוד המקום לידחי ל"ת ועשה הא בלאו הכי אצטריך האי קרא לאשמועינן דבעלמא דחי לאו שיש בו כרת בהכשר מצוה ולשיטת התוס' ניחא דההיא סוגיא דהתם אתיא לפי המסקנא דהכא דאיירי במחמר דלית ביה כרת ואיצטריך קרא לגופיה כמ"ש התוס' לעיל וי"ל לפרש"י דהתם לאו אקרא קאי דאיצטריך משום דסד"א הואיל והוקש כו' דקרא בלאו הכי איצטריך במסקנא דהכא לאשמועינן דבעלמא דחי לאו שיש בו כרת בהכשר מצוה אלא אתנא דהתם קאי דקתני בהיטמא ואל תחזיר שלא ישמע ויליף לה מהאי קרא ל"ל למיתני דלא דחי דכיון דל"ת ועשה הוא מהיכא תיתי דלידחי ואהא קמשני דהוצרך למיתני ולילף מהאי קרא משום דסד"א הואיל והוקש כו' ודברי הרא"ם תמוהים בזה שהוא מביא סוגיא דשמעתין כמסקנא לשיטת רש"י דלא אתא קרא אלא לשחיטה ובישול ומשום דסד"א הואיל והוקש כו' כדאמרינן בפרק אלו מציאות וזה סותר סוגיא דשמעתין דהא לפי סוגיא דשמעתין אי אתא קרא לשחיטה ובישול לא איצטריך קרא אלא למידק מיניה דבעלמא דחי כפרש"י ותוס' אבל משום דסד"א דהואיל והוקש כבודם כו' לא הוה צריך האי קרא לשחיטה ובישול כיון דיש

בו כרת כמו שהוכיחו התוס' לעיל מתוך שמעתין ואולי שהרא"ם סובר לשיטת רש"י דתלמודא דדחי הכא וקאמר דאיכא למפרך כו' ה"ה דה"מ למדחי ולמימר דאתא קרא גרידא בשחיטה ובישול משום דסד"א הואיל והוקש כו' כדאמרינן בפרק אלו מציאות ול"ת שיש בו כרת נמי ה"א דלידחי והתלמוד הכא בלאו הכי דחי ליה שפיר ודו"ק:

דף ו:

בד"ה טעמא דכתב רחמנא לא תבערו כו' ור"ש נפקא ליה לחלק כו' עכ"ל אבל ר' יוסי נפקא ליה לחלק מאחת מהנה ולר"ש ליכא למימר הכי דבהדיא פליג ר"ש עליה דר"י בפרק הבונה ודריש ליה לדרשא אחריתא כ"כ התוס' בפ' האורג:

בא"ד גליון וי"ל כיון דגלי לן קרא דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא בהכשר מצוה ה"ה כו' עכ"ל יש לדקדק דלמאי דמסיק לעיל לשיטת התוס' דאיש אמו ואביו תיראו בלאו דמחמר קמיירי ומיניה נגמר בעלמא דלאו גרידא נמי לא דחי בהכשר מצוה א"כ שפיר אמרינן בהכשר מצוה מ"ל חומרא רבה מ"ל זוטא דבכל גוונא לא דחי וה"נ איכא למימר במצוה גופה דמה לי חומרא רבה כו' דבכל גוונא דחי וי"ל דהשתא דקיימינן לפי סברת המקשה דנילף מבת כהן דדחי בעלמא בהכשר מצוה אפילו לאו שיש בו כרת ע"כ אית לן למימר כדס"ד מעיקרא לפי סברת המקשה דאיש אמו ואביו תיראו וגו' בשחיטה ובישול מיירי אבל לאו גרידא אפי' בהכשר מצוה דחי בעלמא דאל"כ האי בנין אב דלאו דמחמר דנשמע מניה דאפילו לאו גרידא דחי בעלמא בהכשר מצוה יהיה סותר האי מדאיצטריך דבת כהן דשמעינן מניה דבעלמא דחי אפילו לאו שיש בו כרת בהכשר מצוה ודו"ק:

דף ז.

בד"ה ומה עבודה כו' ובפרק כיצד הרגל דאמרו רבנן לר' טרפון דיו ולא דייניהן ומה שן ורגל כו' עכ"ל צ"ע דהתם במתני' קבעי ר' טרפון למילף משן ורגל ואפ"ה השיבו לו דיו ולא פרכינן ליה משום שיש הנאה להזיקן וע"ש בתוס':

בד"ה ת"ל לא תבערו וא"ת אמאי כו' השתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת אין רציחה דוחה עבודה מק"ו כו' עכ"ל וליכא למימר דמת מצוה יוכיח דאינו דוחה שבת ודוחה עבודה דאיכא למימר השתא דמת מצוה דוחה שבת מק"ו דשמעתין דהשתא ליכא למימר רציחה תוכיח דהא רציחה אינו דוחה לא שבת ולא עבודה מק"ו וכה"ג פירשו התוס' מכח קושיא אחרת התם ע"ש:

דף ז:

בד"ה שחדשו בה דברים כו' וי"ל דמשמע ליה שלא חדשו אלא על החצר כו' ואילו טמא מת אסור אפי' בחיל עכ"ל וליכא לאקשויי אתנא גופיה דמנ"ל הא גופיה דלמא בטמא מת חידשו שאסור בחצר דהיינו בעזרת נשים ולא בחיל דאיכא למימר דודאי אית להו מסברא כך בהרחקת עשה דרבנן בטבול יום לאסור בעזרת נשים ובטמא מת אפי' בחיל אלא דארבי יוחנן הוה קשיא להו אמאי מפרש ליה לקרא שחידשו מטבול יום ובעזרת נשים דלמא חידשו מטמא מת ובחיל ותירצו דקרא לא משמע אלא עזרת נשים דכתיב חצר וק"ל:

גמ' ואמר עולא מה טעם הואיל והותר כו' בתוס' בפרק כל הפסולין וא"ת ואי מטעם הואיל והותר כו' ל"ל טעמא יבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת בלאו הכי נמי וי"ל כו' עכ"ל ע"ש:

דף ח.

גמ' כי איצטריך עליה היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי כו' וקשה דהיכי נשא אחות זקוקתו דאיכא למ"ד ברפ"ב דאסור ואין סברא דאיצטריך עליה להיכא דנשאה באיסור ונראה לומר דאפילו מאן דאוסר אחות זקוקתו אינו אלא מדרבנן וי"ל עוד דהאי שנויא אזלא כמ"ד לקמן אין זיקה:

תוס' בד"ה תרי איסורי מחד איסורא כו' אבל שלא במקום יבום כגון צרת בתו ילפינן כו' עכ"ל טעות קחזינא הכא דמשמע מזה דחד איסורא נילף שפיר דדחי מאשת אח והתוס' לעיל בריש הסוגיא בד"ה ל"ת שיש בו כרת מי דחי כתבו בפשיטות דאפי' חדא איסורא לא נילף מאשת אח לפי המסקנא וכתבו שם דאר"י דשאני אשת אח דמצותו בכך ואע"ג דיש לדחות דודאי חד איסורא בעלמא לא ילפינן מאשת אח משום דשאני אשת אח דמצותו בכך אבל צרת בתו שלא במקום ייבום דאע"ג דאין מצותו בכך שפיר ילפינן ליה מאשת אח מהיקשא דר' יונה דהשתא לפי האי תירוצא דיליף מהקישא דר' יונה אנו קיימין דמ"מ אכתי תקשי דערוה גופה שלא במקום מצוה תשתרי מהיקשא דר' יונה לאשת אח כיון דליכא בה נמי אלא חד איסורא ועוד לקמן כתבו התוס' בהדיא דלהני שנויי נפקא להו למשרי צרה שלא במקום מצוה דשרי מהיכא דנפקא ליה לר' ובספרים המדויקים מחקו כל זה מדברי התוס':

דף ט.

גמ' יחיד ונשיא אתיא מצות כו' בסוגיא דהוריות יליף יחיד דוי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון דכתיב בפרשת ויקרא ואם נפש אחת וגו' ויש מקשי' דהיקשא דתורה אחת ל"ל לרבנן ליחיד ונשיא ליליף ליה מג"ש דמצות מצות משאר מצות כדיליף ליה לרבי וי"ל דאע"ג דאיכא התם בפ' איזהו מקומן דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש מ"מ דבר הלמד בהיקש בתחלה דהיינו צבור בע"ז דיליף ליה מהיקשא דוי"ו וחוזר ונלמד בג"ש דעיני עיני לשאר מצות שוב אינו נלמד בג"ש ליחיד ונשיא וק"ל:

תוס' בד"ה ורבנן האי כו' וי"ל דעליה דכתיב גבי אחות אשה וגבי חטאת לא מופנה כו' עכ"ל ומיהו רבי דדריש ההיא ג"ש סבר כמ"ד בפרק המפלת דג"ש דאינו מופנה כלל למדין ממנה והתלמוד דקבעי ור' האי עליה מאי עביד ליה ולא קאמר דסבר כמ"ד דאין למדין מג"ש דאינו מופנה כלל משום דאין סברא שיחלוקו רבי ורבנן בג"ש זו אם היא מקובלת אם לאו א"נ דקושטא דמילתא קאמר דרבי דריש לה לענין חטאת:

בד"ה גליון ורבנן לית להו כרת בפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים כו' עכ"ל פי' דלית להו לרבנן דאתא האי קרא הכרת תכרת לפורק עול ומפר ברית כו' ומיהו ליכא מאן דפליג דאיכא במפר ברית בשר כרת ואגב שיטפם נקטו לישנא דקאמר רבי פורק עול ומפר ברית כו' דבמפר ברית אי נמי הוה אתי ליה האי קרא לכרת מ"מ לא הוה קשיא דליחשב בהדי ל"ו כריתות לרבנן דהא מפר ברית קום עשה הוא כדאיתא במסכת מכות וכמ"ש התוס' לעיל:

דף ט:

בפרש"י בד"ה גבי וכן אחות אמו כו' ונשא יעקב ב' בנות יחצאל זו לאחר מיתת אחותה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל לא היה צריך לפרש שנשא ב' אחיות כו' עכ"ל אבל ניחא ליה לרש"י לפרש כך שלא היו למחלה ונועה אלא ב' אנשים דהיינו כלב ויחצאל דאם לא היה מפרש כך הוצרך לפרש שג' אנשים היו וק"ל אך הא קשיא לי בא"ד שפירש ולוי בן יעקב מאשה אחרת נשא את בת כלב כו' עכ"ל שלא היה צריך לפרש כך אלא דלוי היה ג"כ מבת נועה והיה אח לשמעון ונשא בת כלב ממחלה וכן יהודה היה ג"כ בן מחלה אח ראובן ונשא בת כלב מנועה וכמו כן פירש לעיל גבי אחותו מאמו דראובן ולוי אחים היו מרחל ושמעון ויהודה מבלהה ודו"ק:

בד"ה ורב יהודה מתרגם כו' באונסין לא קמיירי מתני' כו' עכ"ל יש להקשות לרב יהודה מאי קא קשיא ליה לוי לר' דליתני אנוסת אביו במתני' כיון דבאונסין לא קמיירי מתני':

דף י.

תוס' בד"ה לעולם לית ליה לרבי כו' דפליגי בהמגרש ר"א ורבנן דלר' אליעזר הוי גט ואסורה כו' עכ"ל דברי התוס' הכא נמשכים כתנא דברייתא דהתם דפליגי בע"מ אבל בחוץ מודה ר"א דהוי שיור בגט ואינו גט אבל לתנא דמתני' דהתם דפליגי בחוץ אבל בע"מ מודו רבנן דהוי גט ואסורה לפלוני תפול קושית התוס' דליתני א"א שפוטרת צרתה אף לרבנן ואפילו למ"ד דבפלוגתא לא קמיירי וכך הם דברי התוס' שם בד"ה אפי' לא נתגרשה כו' אלא דהכא לא הקשו אלא למ"ד דבפלוגתא קמיירי והיינו משום דאיכא לאוקמי מתני' דהכא כתנא דברייתא דהתם דבע"מ פליגי וק"ל:

בא"ד אי חשיב שיור כמו בחוץ מפלוני א"כ שריא ליה כי נשאת לאחיו כו' עכ"ל כתב מהרש"ל פי' ור"א פסק דאף שיור בגט הוי גט מ"מ סבר היכא דנשאת לאחר בינתים שבטל האי שיור שהרי נתקה מאישות דראשון כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש אין אלו דברי פה קדוש ואולי איזה תלמיד טועה כתב כך לפרש דברי התוס' דהא השתא אנו קיימינן דבע"מ פליגי אבל בחוץ ר"א מודה דלא הוי גט כלל וכתנא דברייתא דהתם כמ"ש לעיל דאל"כ תפול קושייתם לכ"ע אפי' לרבנן ודברים אלו שכתב היכא שנשאת לאחר בינתיים שבטל האי שיור שהרי נתקה מאישות הראשון כו' לא נאמר זה אלא אי פליגי בחוץ וסבר ר"א דבחוץ נמי הוי גט דהכי איתא בהדיא התם אברייתא דנכנסו ד' זקנים כו' ובמאי אילימא בחוץ משרא שרי דתניא מודה ר"א במגרש כו' אלא בע"מ ועוד האי לישנא דאי חשיב שיור שכתבו התוס' לא נאמר התם ובשום מקום אלא באינו גט כלל ודברי התוס' גם כן מוכיחין כך אבל דברי התוס' מפורשים כך משום דבעי לאשכוחי צרת א"א שהיתה מותרת לאחיו המת ואסורה ליבם ואהא קאמרי דבע"מ שלא תנשאי ושלא תבעלי לא מצינן לאשכוחי דאי חשיב שיורא בגט כמו בחוץ ולא הוה גט כלל כדקיימינן השתא דמודה ר"א בחוץ א"כ כי נשאת לאחיו המת קודם ע"כ גם אליו שריא דבגט זה גם לאחיו המת היתה אסורה ואם נשאה בהיתר וכגון שמת המגרש או שגירשה בגט אחר א"כ גם אליו שריא וזה ברור:

בד"ה לר' יהודה נמי כו' ואר"י דע"כ מתני' סברה דאפי' בחייבי לאוין דשאר קדושין תופסין מדקתני ו' עריות ולא קתני ח' כו' עכ"ל פי' דאנן קיימינן השתא לרב אשי דבפלוגתא קמיירי וה"ל למיתני ח' לרבי עקיבא ולעיל דקאמר בפירקין קאמרינן ליכא לאקשויי דהא בפרקין נמי קתני דלא כר' עקיבא מדלא קתני ח' עריות דאיכא למימר מש"ה לא קתני משום דבפלוגתא לא קמיירי דהכי קיימינן לעיל וק"ל:

דף י:

בד"ה החולץ ליבמתו וחזר וקדשה כו' וה"ה דה"מ למנקט וחזר ובא עליה אחד מן האחין עכ"ל מהרש"ל הגיה וחזר א' מן האחין וקדשה וה"פ כו' ואין צורך אבל דברי התוס' נמשכים לגירסת ר"ת ור"ח לקמן גבי הבא על יבמה ובא כו' דפליגי בה רב אחא ורבינא ובפלוגתא דר"ל ור"י וגרסינן שם וחזר ובא הוא או אחד מן האחים על צרתה וא"כ ה"נ הכא בפלוגתא דר"י ור"ל בחלץ ליבמתו ה"ל נמי לתלמודא למנקט בכה"ג ואהא קאמרי התוס' דחזר הוא ובא עליה ודאי לא ה"מ למנקט הכא דכ"ע מודו הכא דהוא אינו חייב על חלוצתו כרת אלא לקמן נקט שפיר וחזר הוא ובא על צרתה דעל צרתה ודאי חייב כרת לר"ל דלא יבנה לא קאי אלא אדידה וצרה כדקיימי קיימי אמנם כתבו דהאי מלתא אחריתא דהיינו ובא אחד מן האחין ודאי ה"ה דה"מ למנקט הכא כדהתם:

דף יא.

תד"ה ר"ש אומר ביאתה כו' וא"ת לרב חסדא שרוצה לדקדק מכאן דסוטה דאורייתא שריא תקשי ליה מתני' כו' עכ"ל ולא מסתבר להו למימר דההיא מתני' אתיא כת"ק דר"ש דסבר אחיו של זה ושל זה חולצין ולא מייבמין דהא רבנן לא פליגי עליה אלא דאסורה לייבם מדרבנן דהא בסוטה דרבנן מיירי התם אבל לא מצינו דפליגי דאסור לייבומי מדאורייתא וההיא מתני' משמע להו השתא דאסורה מדאורייתא כדמוכח התם:

דף יא:

בפרש"י בד"ה פסולה פסולה ליה כו' דאע"ג דכתיב בה טומאה צרתה כשרה דכתיב היא תועבה כו' עכ"ל ולפירושו למפשט בעיא בתרייתא אתא דאפילו לרבי יוסי בן כיפר צרתה כשרה ולא כדברי התוספות שהוכיחו דלמפשט בעיא קמייתא אתא וליכא לאקשויי לפירושו דא"כ היכי קתני חולץ לפסולה כיון דטומאה כתיבא בה לר"י בן כיפר דאיכא למימר דרש"י ס"ל דטומאה דכתיב בה לא אסור אלא ליבום אבל חליצה בעי ולא דמיא לסוטה דטומאה פוטרת בה אף מחליצה וכן פי' הנ"י בשם הרשב"א (א) ושלא כדברי התוס' שפירשו דלר"י בן כיפר בהיא גופא פשיטא ליה דפטורה אף מן החליצה ומיהו כיון דאין פירושם מוכרח לומר כן אלא דאיכא לפרש כפרש"י מש"ה לא רצו להוכיח מזה דלמפשט בעיא קמייתא אתא למפשט וק"ל:

דף יב.

גמרא ת"ש המחזיר גרושתו כו' היא וצרתה ס"ד אלא אימא או היא או צרתה כו' עכ"ל צ"ל לאבעיא בתרייתא דלא אתא למפשט האבעיא דא"כ לא קדחי מידי דהא א"נ תריץ או חולצת או מתייבמת מ"מ תיפשוט בעיא בתרייתא אלא דאתא לאקשויי על פשיטותא דיליה בצרתה דלא אלים ק"ו למדחי צרה והכא קתני או היא או צרתה חולצת ואהא קדחי שפיר תריץ או חולצת או מתייבמת:

תוס' בד"ה מאי לאו למעוטי כו' וא"ת אמאי לא פריך מיניה לעיל למאן דאסר צרת מחזיר גרושתו כו' וי"ל דלא כו' עכ"ל והא דלא קשיא להו אמאי לא פריך מיניה לשמואל דאסר צרת ממאנת דהתם ליכא לשנויי דאפילו חליצה לא בעי כדמשני באיילונית דצרת ממאנת כיון דאינה אסורה אלא משום גזירה ודאי חליצה בעי וליכא לתרוצי נמי כדמתרצי' התוס' במחזיר גרושתו דהא ממאנת היתה מותרת לבעלה אלא די"ל דלא דמיא לאשת ב' מתים דאיסור נפילה גרם לה דקודם שמיאנה מותרת להתייבם ומיהו מצרת סוטה ה"מ לאקשויי אלא דחדא מינייהו נקטי ובתירוצם מצרת סוטה נמי ניחא וק"ל:

דף יב:

בד"ה שכבר ילדו כו' ואר"י דסברת המקשה דאע"ג דבקטנה איירי לית בה מיאון מדרבנן כו' עכ"ל פי' סברת המקשה מרבה בר שמואל מדקתני שכבר ילדו אית ליה האי סברא אבל תלמודא דקפריך לעיל מדקאמר שמא תמות מכלל דאיכא קטנה דמיעברא ולא מתה וא"כ מצינו חמותו כו' ע"כ לית ליה האי סברא אלא דמתני' מיירי דלית בה מיאון מדאורייתא ומזה שכתבו התוס' אבל לרב ביבי לא קשיא מידי כו' פי' דאע"ג דתלמודא קפריך לעיל לרב ביבי דא"כ מצינו חמותו כו' לפי סברת המקשה דהשתא דמתני' מצי לאורויי דלית בה מיאון מדרבנן ע"כ לא פריך אלא לרבה בר ליואי כו' אבל לרב ביבי ודאי לא קשיא מידי דאע"ג דאיכא קטנה דמיעברה מ"מ לית בה מיאון מדרבנן ומהרש"ל כתב ליישב דברי התוס' בע"א אבל תלמודא דקפריך לעיל לרב ביבי דא"כ מצינו חמותו כו' אינו מתיישב לפי דרכו ועיין בנ"י בשמעתין תבא מדבריו בביאור דברי התוס' דשמעתין:

ויש לדקדק בשמעתין מי הכריח המתרץ למימר לעולם שמא תמות כו' עד שהוכרח מזה לפרש בדוחק הא דאמר רב ספרא בנים הרי הן כסימנים דעדיפי מהן דבנים בתוך הזמן הרי הן כסימנים אחר הזמן ותוך הזמן דקאמר רבה בר ליואי הוצרכנו לפרש ג"כ תוך שנה שלפני גדלות כמ"ש התוס' אמאי לא הניח המתרץ סברתו דלעיל דגרסינן במלתיה דרב ביבי שמא תתעבר ותמות דה"ג במלתיה בכמה דוכתין בפ' אלו נערות ובפרק יוצא

דופן ובפ' אין בין המודר דפריך התם וקטנה מי מיעברה כו' והא דקתני שכבר ילדו מיירי לאחר י"ב וליכא שערות ובנים ה"ל כסימנים לאחר י"ב אבל תוך י"ב ודאי מתה כפשטא דרבה בר ליואי וי"ל משום דמשמע ליה שכבר ילדו דבלידה לחוד תליא מלתא ולא בשנים דבתוך י"ב מיעברה ולא מתה ודו"ק:

דף יג.

בד"ה רב זביד אמר אין כו' ולה"ק נמי רבה בר ליואי תוך הזמן הזה היא מתה ועוברה מת ואע"ג דפעמים חיה כו' עכ"ל אין לפרש דבריהם דר"ל לרב זביד תוך הזמן דקאמר רבה בר ליואי אתיא כפשטה וקאי אשנת י"ב וקאמר דודאי מתה משום דלא שכיח שתהיה חיה דא"כ מי הכריח לתוספות לפרש לעיל ברב ספרא דלא קאי אשנת י"ב אלא תוך שנה שלפני גדלות כיון דאיכא לפרשו נמי הכי משום דלא שכיח שתהיה חיה בשנת י"ב קאמר רבה בר ליואי דודאי מתה אלא ע"כ דהא ודאי מקרי שכיח שתלד תוך י"ב בגדלות ותהיה היא ועוברה חי וא"כ ה"נ הכא לא קאמרינן לא שכיח אלא בעיבור בלא סימנים אבל בעיבור בסימנים שכיח תוך י"ב והיא ועוברה חי ואדרבה לרב זביד שכיח טפי שתלד תוך י"ב כיון דאפשר למצוא אף בקטנות משא"כ לרב ספרא דלא אפשר אלא בגדלות אבל בדבריהם מבוארים דודאי השתא נמי אית לן למימר כדלעיל דתוך הזמן לא קאי אשנת י"ב אלא אתוך שנה שלפני גדלות אלא דקשיא להו לרב זביד כיון דזימנין איתא דאית לה לקטנה ולד קיימא תוך שנה שלפני גדלות דהיינו בלא סימנים א"כ אמאי קאמר רבה בר ליואי אתוך הזמן שהיא שנה שלפני גדלות דהיא ועוברה מת ותירצו דלה"ק רבה בר ליואי אתוך הזמן דהיא מתה כו' משום דלא שכיח כו' דאינו מצוי להיות בן קיימא בלא סימנים כדפירשו התוספות וכל זה אינו מספיק למה שכתבו בתר הכי ובריייתא דרב ביבי דנקט שמא תמות בשביל המיעוט כו' עכ"ל דכיון דרב ביבי אשנת י"ב קאי שכיח הוא שתהיה חיה שאפשר שיהיה לה סימנים וטפי שכיח הוא לרב זביד מאליבא דרב ספרא כמ"ש ואולי דלרבותא קאמרי הכי דאליבא דרב ביבי אף אם נימא דרב ביבי לא קאי אשנת י"ב סתמא אלא שיהיה ההיא שנת י"ב שנה דלפני גדלות מ"מ שפיר קאמר שמא תמות בשביל המיעוט כיון דזימנין אפשר להיות חיה בעיבור בלא סימנים משא"כ לרב ספרא דלא אשכחת שמא תמות בשנה דלפני גדלות:

בד"ה משום צער לידה כו' וא"ת כיון דאין בנים בלא כו' נבדוק קמי לידה כו' עכ"ל צ"ע דלמאי נבדוק לה קמי לידה דהא הבדיקה הוא כדי למאן דהיינו אחר לידה דנעשית אז חמותו ונ"י כתב לפרש דברי התוס' דבעודה מעוברת אפשר לקדשה כדעת הרמב"ם

שכתב דבהוכר עוברה מקודשת ואם לא היו סימנים לה מצינו חמותו ממאנת עכ"ל אבל א"א לפרש כן דברי התוס' שלפנינו שכתבו לתרץ דלכך קאמר צער לידה משום דאקשי ליה ונבדוק את החמותו כדי למאן דהיינו אחר לידה כו' (ב) ולפי' נ"י הא שפיר אקשי ליה ונבדוק את החמותו קודם לידה אחר עיבור ואכתי ה"ל לשנויי אחר צער עיבור וצ"ע:

דף יג:

בד"ה דלא אתי איסור אחות אשה כו' וא"ת כיון דאיסור אחות אשה לא חייל תתייבם כו' וי"ל דאיסור אחות אשה מיתלא תלי כו' עכ"ל התימה מדבריהם שסתמו דבריהם כאילו מפיהם אנו חיין וזו הקושיא בעצמה ופירוקה גמרא ערוכה היא בפ' ד' אחין דפרכינן לר"ש כיון דאיסור אחות אשה לא חייל תתייבם ומשני אמר רב אשי איסור אחות אשה מתלי תלי וקאי כו' ע"ש:

דף יד.

בד"ה לא עשו ב"ש כדבריהם תימה כו' ותניא בפרק אלו טריפות כו' ומוקי לה קודם בת קול כו' עכ"ל פי' וקשה ללישנא דמוקי הכא פלוגתייהו בקודם בת קול אבל ללישנא דמוקי הכא בלאחר בת קול לא קשיא מידי ומיהו איכא התם חד לישנא דמוקי נמי ההיא דכל הרוצה לעשות כדברי ב"ש מיירי אפי' לאחר בת קול:

דף טו.

בפרש"י בד"ה לצרה עצמה כו' והאי ומה נעשה לאו אבנים קאי דהא אפילו לב"ש כשרים לקהל כו' עכ"ל ואע"ג דאיכא למימר דרשב"ג סבר לה כרבי יוחנן בן נורי דהולד פגום לדברי ב"ש מ"מ משום דהבנים פגומים לכהונה אי הוה כשר לקהל לא הוה אמר רשב"ג מה נעשה אי לאו משום צרה גופה:

דף טו:

גמ' נהי נמי דממזר לא הוי פגום כו' למאי דבעי למימר השתא דעשו ב"ש ואבני צרות דב"ש לב"ה קאמר מתיירא אני משום דפגום מיהא הוי אין לפרש נמי הא דקאמר מעיד אני לכם כו' שהם בני צרות שהם כהנים גדולים אבני צרות דב"ש דא"כ ה"ל עדותו לסתור דבריו דקאמר מתיירא אני משום דפגום הוויין אלא דצ"ל דלצדדין קתני מתיירא אני אבני צרות דב"ש לב"ה דפגום מיהא הויין ומעיד אני לכם אבני צרות דב"ה לב"ש דלאו פגומין הן כדמסיק דליכא למילף מאלמנה לכ"ג וק"ל:

בפרש"י בד"ה היא עצמה מתחללת כו' דכתיב לא יחלל זרעו בעמיו ועמיו היינו אשתו עכ"ל אבל לקמן בפרק החולץ (דף מ"ד) פרש"י שכן היא עצמה מתחללת כו' דכתיב לא יחלל זרעו ולא כתיב לא יחל ומשמע ב' חילולין א' לו וא' לה כו' וכן פרש"י בפ' י' יוחסין ובפרק ד' מיתות דף נ"א וכתב שם מהרש"ל דזה לא היה ולא נברא אלא דבפרק י' יוחסין (קידושין דף ע"ז) ילפינן לה בברייתא מלשון חילול דמשמע מי שהיה כשר ונתחלל כו' ע"כ תוכן דבריו ונעלם מעיני הרב סוגיא דפ"ק דתמורה דבהדיא אמרינן התם נימא קרא לא יחל מאי לא יחלל א' לו וא' לה והיינו כפרש"י בפרק החולץ ובפרק ד' מיתות אבל פירושו דהכא דיליף לה מבעמיו לא מצינו בשום מקום וצ"ע:

דף טז:

תוספות בד"ה אמוראי נינהו כו' וליכא למימר משום דסברא דהולד כשר דבתר עובד כוכבים ועבד שדינן ליה כו' עכ"ל וכתב מהרש"ל עבד דקאמר לאו דוקא דלא מצינו שיהא עבד מבת ישראל לשום מ"ד אלא לומר כשנוהג עצמו כעובד כוכבים הרי הוא כשאר עובדי כוכבים וכמעט שאין בהן דין ישראל כו' עכ"ל וכה"ג כתב לקמן בתוס' בד"ה עובד כוכבים שקידש בזמן הזה כו' בסופו ע"ש בדבריו ודבר תמוה פירש וכי משום שנוהג כעובד כוכבים יהיה כעובד כוכבים שלא ניחוש לקידושיו דהא כיון דבתר אמו שדינן ליה ישראל מומר מקרי ופשיטא דחוששין לקידושיו אף אם נהג עצמו כעובד כוכבים ועוד דבתר עובד כוכבים ועבד שדינן ליה שכתבו התוס' משמע שהולד הולך אחר העובד כוכבים ממש וכ"ה בתוס' פרק י' יוחסין דאיכא לפרש הא דקאמר הולד כשר היינו שהולד הולך אחר העובד כוכבים ממש וז"ל שם בתוספות בד"ה ורבי ישמעאל סבר לה כרבי עקיבא כו' ואם תאמר אמאי איצטריך למימר דקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל דהולד ממזר לימא דהולד כשר וכ"ש דאיכא למיחש טפי שלא תינשא לעובד כוכבים ושמא י"ל אם הולד כשר א"כ היה הולך אחר העובד כוכבים כדאמר בספ"ב דלעיל וליכא למיחש כ"כ אם תנשא לעובד כוכבים אבל השתא דקסבר הולד ממזר א"כ הולך אחר אמו ואיכא למיחש שלא תנשא לעובד כוכבים כו' עכ"ל ותו לא מידי:

בד"ה קסבר עובד כוכבים ועבד כו' דלמא גמר מאשת אב או מאנוסת אביו כו' עכ"ל אין זה מדוקדק דהא רבי עקיבא ודאי מאנוסת אביו קא גמר ובאנוסת אביו קמשתעי קרא כדאיתא ס"פ החולץ מ"ט דרבי עקיבא כו' סבר לה כרבי יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר דה"ל חייבי לאוין וסמיך ליה לא יבא ממזר גו' אבל קושייתם דכמו

דנימא למאן דקסבר באשת אב הכתוב מדבר דבעינן דומיא דאשת אב דלדידיה לא תפסי קידושין הא לאחרינ תפסי ה"נ אית לן למימר לרבי עקיבא דקסבר דבאנוסת אביו הכתוב מדבר וכן הוא לשון התוספות בזה בפ' י' יוחסין בד"ה ור' ישמעאל כו' גם מ"ש התוספות עוד וי"ל דתנן בהדיא בפרק אלמנה כו' וע"כ רבי עקיבא היא עכ"ל מבואר יותר בע"א בתוספות פ' י' יוחסין שכתבו שם וי"ל דע"כ ר"ע לא בעי דומיא דאנוסת אביו שהרי קסבר ר"ע יש ממזר מחייבי לאוין אפילו דלאו דשאר כגון עמוני ומואבי ואין בה דומיא דאנוסת אביו כו' עכ"ל ולתירוצם דהכא ליכא לאקשויי דהא ר"י גופיה מוקי בס"פ אלמנה ההיא מתניתין דפרק אלמנה אפילו תימא רבנן בעובד כוכבים ועבד מודו דכי אתא רב דימי כו' די"ל דהך מימרא דר"י אזלא נמי אליבא דמאן דאית ליה אליבא דר"י בעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל דהולד ממזר אבל מאן דאית ליה אליבא דר"י דהולד כשר לא מוקי ההיא מתני' אלא כר"ע וק"ל:בד"ה עובד כוכבים שקידש בזמן הזה כו' ונראה דטעמא דרב יהודה כו' וע"כ ר"י דאמר וכולן לפסול לא משום שבאו על העובדת כוכבים כו' עכ"ל אין ראייתם מכרעת לפירושם זה דאיכא למימר לפרש"י דהך מימרא דר"י וכולן לפסול נמי מהנך מימרות דאזלי אליבא דר"י דסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וה"ה איפכא כמ"ש התוס' לפרש"י מיהו לפי זה לא הוה צריך רש"י לפרש בההיא דר"י וכולן לפסול משום דלא נזהרו ונשאו זה אחותו או בתו והרי הן ממזרין אלא דהוו ממזרים משום שנולדו מישראל הבא על העובדת כוכבים כפירושו בדברי רב אסי גם לפי מה שהגיה מהרש"ל בפרש"י בההיא דוכולן לפסול משום בנות הוא צ"ע מי הכריחו לפרש בדברי רב אסי בענין אחר לפוסלם משום דקסבר בעובדת כוכבים שילדה מישראל דהולד ממזר וי"ל דמשמע ליה לרש"י מדפריך בתר מלתיה דשמואל והאיכא בנות כו' ע"כ שמואל דא"ל בנך הבא מן הישראלית כו' לא השיב אמלתיה דרב אסי אלא דאין לפוסלם משום ישראל הבא על העובדת כוכבים דמהאי טעמא פסלם רב אסי וזה שדקדק רש"י לפרש כי אמריתה קמיה דשמואל להא דרב אסי ולא בעי לפרש נמי להא דרבי יוחנן דאמילתיה דר"י דפסלה משום בנות כמו שהגיה מהרש"ל לא השיב שמואל כלום דלא הל"ל אלא דבנתא דההוא דרא אצטרויי איצטרו כדמסיק וצ"ע לפי' התוס' דרב אסי נמי משום בנות פסלם א"כ מה השיב לו שמואל מהא דבנך הבא מן הישראלית ודו"ק:

דף יז:

גמרא מאי שנייה שנייה בנשואין כו' יראה השתא דמפרש לה שנייה בנשואין ה"ה. דהמ"ל שנייה בנפילה שנפלה ב' פעמים אלא משום דבעי למימר שנייה לנשואין מסיק נמי למלתיה בנשואין וק"ל:

שם מדה"ל למכתב רעים וכתב אחים ש"מ לאפנויי כו' לא דהאמת כך הוא דאחים דלוט מופנה הוא דהא קמשני לעיל אפירכא ולילף אחוה מלוט כו' מסתברא מבני יעקב ה"ל למילף משום דמופנה מזה מוכח בהדיא דתלמודא אית ליה דאחים דלוט אינו מופנה אלא דה"ק הכא דאי לאו יחדיו ה"א דאחים דלוט מופנה מדה"ל למכתב רעים אבל קושטא דמלתא הוא דאינו מופנה ושפיר כתיב אחים בלוט משום דבני בנים הרי הן כבנים כדאמרינן בפרק ד' מיתות גבי אמנה אחותי היא גו' ע"ש:

תוס' בד"ה ולימא הלכה כדברי האומר אין כו' וליכא למימר נמי דהיינו ר' יהושע דאמר יפר לא' ולא לב' כו' מוקי פלוגתייהו בעבד בה מאמר כו' עכ"ל לפי מה שפירשו התוספות כאן דפליגי אי מאמר קונה אי לאו יש לקיים פרש"י דבשמעתין דהא דקאמר ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה אפילו בחד היינו רבי עקיבא דאמר אפילו חד אין מיפר נדריה כיון דלית ליה זיקה בעבד בה מאמר מכ"ש בזיקה לחוד אבל הא דקאמר מעיקרא ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה ליכא למימר דהיינו רבי יהושע דאמר יפר לא' כו' דא"כ מאי קאמר ה"מ בתרי אבל בחד יש זיקה דהא רבי יהושע אפילו בחד לית ליה זיקה אלא משום דהתם איכא נמי מאמר ומיהו בפרק ד' אחין פירשו התוס' למאן דאית ליה התם דפליגי בנודרת על דעתו דלא יתכן לפי מה שפירש בקונטרס הכא דמ"ד אין זיקה אפילו בחד היינו ר"ע כו' עכ"ל וצ"ל לפי זה דהיינו ר"מ דסבר הכי בשמעתין דאפילו בחד אין זיקה וכ"כ מהרש"ל:

בד"ה אבל מחיים לא דאסור לבטל מצות יבמין ואפילו ר"ג דאמר כו' דשאני התם שכבר נשואה לו עכ"ל ולקמן דפריך אר"מ דאסיר לבטל מצות יבמין מר"ג דשרי אפירכא דלקמיה סמיך דר"מ חייש אפילו לספיקא ור"ג אפילו לודאי לא חייש כ"כ התוס' בפרק ד' אחין:

דף יח:

גמרא א"נ בתרי ולא ייבם ולא מית כו' עי' פרש"י יש מקשין לפי זה כיון דרישא לא קתני אלא להודיעך כחו דר"ש דאפילו בנולד ולבסוף ייבם מתיר אמאי לא קתני רבותא טפי

דאפילו בלא ייבם ומת מתיר ר"ש וי"ל דרישא לפרושי פרקין קמא קאתי כמ"ש התוס' ולפטור צרתה וצרת צרתה לא משכחת לה אלא בייבם:

דף יט.

גמ' אמר רבא שנייה שבזוג זה ושנייה שבזוג זה כו' יש לדקדק למאי דס"ד השתא אמאי לא נפטרו כולהו דכיון דמודה ר"ש בב' יבמין דזיקה לאו ככנוסה היא ומשום דלא ידעינן קמיה מאן מינייהו רמיא ה"נ נימא בב' יבמות דלא ידעינן הי מנייהו מן הראשונות קמיה רמיא דחשבת ליה ככנוסה וי"ל דלא דמיא דבב' יבמות כיון דברצונו תליא מלתא לייבם איזה מהן שירצה שפיר חשבינן כ"א מהן ככנוסה משום זיקתה משא"כ בב' יבמין דלא ברצונו תליא מלתא שיהיה זיקת שניהם ליחשב אותם ככנוסה להן:

שם לרבנן איצטריך ולא זו אף זו קתני כו' ולא בעי למימר השתא דר"ש מודה ברישא איצטריך למתניי' לרישא לפרושי פרקא קמא קאתא אליבא דכ"ע דבפלוגתא לא קמיירי כדאמרינן בפ"ק דא"כ הוה מתני ברישא בהדיא דר"ש מודה בה וזה שדקדק רש"י בריש הסוגיא דקאמר אילימא לרבנן כו' דהא לא איסור ולא היתר לר"ש שמעת מינה דהא לא אייריי בה עכ"ל ומש"ה הוצרך תלמודא ע"כ למימר דלרבנן איצטריך ומשום לא זו אף זו ומיהו ר"ש מודה בה דבפלוגתא לא קמיירי:

דף יט:

גמ' חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה כו' צ"ע אמאי לא דייק מהכא תיובתא לר' אושעיא מדלא קתני ייבם או חלץ לבעלת מאמר כו' כדקתני ברישא דמלתיה ביאתה או חליצתה כו' כיון דזיקה ככנוסה היא לר' אושעיא מותרת לייבם ומיהו בתירוץ של התוס' שכתבו אקושיא דאמאי לא נפטרה צרתה יתיישב גם קושייתנו דכיון דאסור לייבמה גזירה שלא יבא להתיר אשת אח שלא היה בעולמו מש"ה לא קתני ייבם:

דף כ.

תוס' בד"ה א"ה חייבי לאוין נמי פי' כיון דאין עולין לייבום לא יעלו לחליצה ותימה כו' עכ"ל ביאור דבריהם דלפי פירוש זה דגם המקשה סבר בחייבי לאוין דאין עולין לייבום יפול בו התימה דכיון דמהסברא עולה לייבום דעשה דוחה ל"ת גרידא ע"כ הא דסבר המקשה דאין עולה הוא מקרא דיבמתו וא"כ מהתם נמי שמעינן דעולה לחליצה אבל לפי מה דבעו התוס' לפרש דה"פ א"ה חייבי לאוין נמי נשוה חליצה וייבום מהאי קרא

איכא למימר דסבר המקשה דיבמתו לא אתא כלל לחייבי לאוין ושפיר נשוה חליצה וייבום דעולה מהאי קרא והמתרץ השיב דא"כ יבמתו דכתב רחמנא למאי אתא:

דף כ:

בא"**ד** ועיקר פירכא מחייבי עשה עכ"ל ה"ה דהמ"ל דעיקר פירכא מאלמנה מן הנשואין וכן בדיבור שאחר זה המתחיל מסתברא שכתבו נוקי קרא בחייבי עשה גרידא כו' עכ"ל ה"ה דהמ"ל נוקי קרא באלמנה מן הנשואין דהיינו חייבי לאוין ועשה וכ"כ התוס' לקמן במסקנא *):

בד"**ה** גזירה ביאה כו' דאלמנה מן הנשואין דעולה לחליצה נפקא לן נמי מיבמתו:

בפרש"**י** בד"ה תיובתא דרבא ותיובתא דר"ל דאמרו לעיל כו' עכ"ל נ"ל דצ"ל תיובתא דרבא ותיובתא דרב אשי דאמרו לעיל כו' ולאפוקי מר"ל דליכא תיובתא עליה כדמסיק לקמן:

גמ' ביאת כ"ג כו' פוטרת צרתה כו' לכאורה דבצרה דוקא פליגי באלמנה מן האירוסין ואיכא מ"ד אינה פוטרת צרתה כיון דאין עשה דוחה ל"ת והכא לא מקוים בה מצות ייבום כלל ועדיין צרתה זקוקה לייבם (א) אבל בהיא גופה כ"ע לא פליגי דסגי לה בגט דאפילו למ"ד אין עשה דוחה ל"ת והכא לא מקוים בה מצות ייבום מ"מ הרי היא כאשתו לכל דבר דהא קידושין תופסין בחייבי לאוין וסגיא לה בגט ואפילו באלמנה מן הנשואין איכא למימר הכי לכ"ע דסגי לה בגט דקידושין תופסין בחייבי לאוין ועשה אבל מפרש"י שפי' פוטרת אותה ואת צרתה מחליצה וסגיא לה בגט עכ"ל משמע דלמאן דאמר דאינה פוטרת צרתה אינה פוטרת גם אותה ולא סגי לה בגט אלא בחליצה וצ"ע לפי' אדפליגי בצרתה ליפלגי בהיא גופה אי סגי לה בגט אי לא:

דף כא.

תוס' בד"ה א"ה אשת חמיו נמי מאם אם חמיו לא מצי פריך דתימא ליה אני כו' דבעיא היא כו' עכ"ל מהרש"ל הגיה מאם אם אם חמיו וטעמו דאם אם חמיו לא תימא אני מותרת דהיא משניות דר' חייא ולפי הגהתו מקשינן הא בתה אינה אסורא מדאורייתא ואיך תאמר בדידי לא גזרו רבנן וכתב לתרץ וצ"ל אף דלמטה דידה ליכא ערוה דאורייתא מ"מ מאחר דבהאי דרי איכא ערוה דאורייתא עדיף לגזור כמו אשת חמיו כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ואין אלו אלא דברים דחוקים למבין דהא ודאי רבותא דאשת חורגו ואשת חמיו דתימא אני מותרת כו' אינו אלא משום דאע"ג דבתי אסורה לך מדאורייתא אפ"ה

לא גזרו בדידי שאינו אלא דור א' למעלה משום שנייה אבל דלא נגזור דור אחד למעלה או למטה על השנייה משום השנייה אין זו רבותא דאי לא תימא הכי אין לדבר סוף בכל השניות ומא קמבעיא ליה לקמן בכל שניות דר"ח כדמשמע לקמן בתוס' אם יש להן הפסק הא ודא בשלישי שבבתו ושבבת אשתו אין להן הפסק מה"ט גם אם היה כוונת דברי התוס' כמ"שי מהרש"ל לא היה להם לסתום כוונתם אלא לפרש דאין אלו אלא דברי נביאות וע"ק לפי תירוץ התוספות דלכך לא מ"ל באם אם חמיו דתימא ליה אני מותרת כו' משום דבעיא היא לקמן כו' עכ"ל א"כ תפשוט מזה האבעיא דע"כ שניות דר"ח אין להן הפסק דאל"כ לתני באם אם חמיו דתימא ליה אני מותרת כו' וע"ק דאי אית ליה להאי תנא דברייתא דשניות דר"ח אין להן הפסק דמש"ה לא מצי למתני אם אם חמיו דתימא ליה כו' א"כ אכתי תקשי לן השתא דליתני כלת בת בתו דתימא ליה אני מותרת לך ובתי אסורה לך דהיא משניות דר"ח דהיינו שלישי שבבנו ושבבתו דאין להן הפסק וע"כ הנראה לקיים כל גירסת הספרים שלנו דבכולהו גרסינן אם אם חמיו וכוונתם כך הוא דעולה על דעתם בתחלת העיון דהאי תנא דמתני' לית ליה שניות כלל אלא הני דקתני בברייתא וכדבעי למפשט לקמן דלא גזרו באשת אחי אבי האב ובאחות אבי האב מדקתני מה הן שניות ולא קחשיב להו בהדייהו וא"כ הוא גם אם אם חמיו שהיא שנייה דר"ח מותרת להאי תנא ואהא קאמרי התוס' דתימא ליה אם אם חמיו שאע"ג דבתי אסורה מדאורייתא בדידי לא גזרו רבנן משום שנייה ותירצו מדבעי' לקמן לסתמא דתלמודא אם שניות דר"ח יש להן הפסק או לא מוכח מינה דליכא מאן דפליג להתיר שניות דר"ח דאי הוה מאן דלית ליה כלל שניות דר"ח לא הוה סתמא דתלמודא מסתפק בהו אם אפילו הפסק אין להן כיון דאיכא מאן דמתיר השניה גופה וכה"ג כתב המרדכי דמשמע מדבריו דבתחלת העיון היה עולה על הדעת לומר דהאי תנא לית ליה שניות דר"ח מדלא קחשיב להו בהדייהו וז"ל ושניות דר"ח לא איפשיטא אם יש להן הפסק או לא ואזלינן לחומרא כו' ותנא דמתני' אית ליה שניות דר"ח ותנא ושייר ור"ח מוסיף הוא עכ"ל והתוס' לא רצו להוכיח דהאי תנא אית ליה שניות דר"ח מדקמשני לקמן דתנא ושייר ומאי שייר דהאי שייר שייר שאר שניות דר"ח משים דאיכא למימר דהאי שנויא אינו אלא דחייה בעלמא אהא דבעו למפשט להיתירא אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב ומש"ה ניחא להו לאתויי ראיה מדבעיא ליה לתלמודא אם שניות דר"ח יש להן הפסק דההיא ודאי ראיה נכונה היא וכמו שפירשנו דבריהם וכ"ז ברור ודו"ק:

דף כא:

גמ' דכולהו דבי דודי קרי להו מאי כו' ואע"ג דאשת אחי האם מן האם נמי דבי דודי קרי ליה מ"מ כיון דליכא ביה צד אב כלל מבעיא ליה אי גזרו ביה אי לא:
תוס' בד"ה מאי שייר דהאי שייר אע"ג דתרתי נינהו חדא חשיב להו כו' ולא כמו שפירש ריב"ם כו' עכ"ל ולפ"ה ל"ק בהיפך דלישני דשייר אשת אחי האם מן האם דבלא"ה משני שפיר דשייר שניות דר"ח אבל לפי' ריב"ם יפול הקושיא על המקשה דקארי ליה מאי קארי ליה מאי שייר דהאי שייר כיון דהני מילי גופייהו תרתי מילי חשיב להו וק"ל:

דף כב.

תוס' ד"ה ערוה לכל מסורה כו' והכא משמע דטעמא משום דאתי לאחלופי כו' עכ"ל פירוש דלענין עדות לא שייך טעמא דשמא יאמרו באנו מקדושה כו' דעדות קרוב מותר בעובד כוכבים כדאיתא בפרק ד' מיתות וכן פירש הנ"י בשמעתין:

דף כב:

בד"ה בן אין לו עיין עליו כו' ולהכי ע"כ ההוא דנחלה אתי לרבות בן הבן והא כו' עכ"ל וגבי יבום דפוטר בן הבן ילפינן ליה מנחלה כ"כ התוספות בפ' יש נוחלין לשיטת ר"י ע"ש וכ"כ הרא"ש בשמעתין:
גמ' ור"י ב"י האי בת אשת אביך מאי עביד ליה כו' פי' ולא לכתוב נמי היא כיון דלא הוה כתיב בת אשת אביך לא איצטריך לן נמי למעט דלא לחייב משום בת אשת אביו ומיהו אחותך ליכתוב באידך קרא לחייב על בת אביו ואמו:

דף כג.

תוס' בד"ה ואי אשמועינן עובדת כוכבים כו' וי"ל דה"א טעמא דלא שייכא במצות עדיף כו' עכ"ל פירוש דע"כ אית ליה לתלמודא דהני טעמי אינם שקולים דאל"כ לימעטו תרוייהו מבת אשת אביך דהי מנייהו מפקת אלא דאית ליה לתלמודא דחד טעמא עדיף ודקדקו התוספות לומר דהאי טעמא דלא שייך במצות הוא עדיף אבל ליכא למימר דאית ליה לתלמודא דטעמא דאין לו חייס עדיף דאם כן תוסיף הקושיא דלעיל דהשתא ודאי לא היה צריך כלל לצריכותא דעובדת כוכבים דכיון דלא מפרש בהדיא דאידך קרא ודאי לא הוה מוקמינן ליה אלא בשפחה דאין לה חייס עדיף ולכך הוכרחו למימר דלא שייך במצות עדיף דבזה יתיישב נמי קושיא דלעיל דצריך לצריכותא דעובדת כוכבים

משום דקים ליה לתלמודא דהאי קרא דלא מפרש בהדיא לא הוה מוקמינן ליה אלא בעובדת כוכבים משום דטעם דלא שייך במצות עדיף טפי ומיהו לא הוה אתיא מהך קרא דמפרש ביה שפחה כיון דאיכא בשפחה טעם כל דהו דלא הוי בעובדת כוכבים וכמ"ש התוספות:

דף כד.

גמ' ואימא כי מייבם בכור לשקול נחלה כו' פי' ולא הוקשה ישיבת אחים זה לזה ' כדאמרינן לעיל אלא לענין יבום דבקרא דכתיב ביה כי ישבו אחים יחדיו כתיב ביה ויבמה אבל בהאי קרא דנחלה כתיב בכור אימא דלהכי קרייה רחמנא בכור דכי מייבם בכור לשקול נחלה כו':

דף כד:

תוס' בד"ה א"ה לכתחלה נמי אא"ב דאינה גיורת גמורה ניחא כו' עכ"ל פי' דספק גיורת היא אם תנשא לזה הנטען ולכך לא יכנוס לכתחלה אבל אם לא תינשא לו גיורת גמורה היא ואחר שרי לכונסה לכתחלה כדדייק המקשה גופיה מעיקרא הא גיורת מיהא הוי כו' וכמ"ש התוספות לעיל ומה שהכריח התוספות לפרש דהמקשה פריך מעיקרא מדיוקא דמתני' דהוא לא יכנוס אבל אחר שרי לכנוס לכתחלה ובברייתא קתני אינן גרים ולא שנפרש דפריך מעיקרא אהא דקתני ואם כנס אין מוציאין מידו ובברייתא קתני אינן גרים י"ל דהיינו נמי מהאי טעמא משום דאיכא למימר דברייתא נמי דקתני אינן גרים היינו משום דספק הוא דשמא נתגיירה לשום אישות ומיהו אדיוקא דמתניתין דלאחר שרי לכנוס לכתחלה פריך שפיר דאינן גרים משמע דלגבי כולי עלמא אינן גרים ואף לאחר לא תינשא דנתגיירה לשום אישות דקתני דומיא דלשום עבדי שלמה דאינן גרים לגבי כ"ע:

שם גמ' כי אתא אחר ואפסקיה לקלא כו' (א) האי לישנא קצת מגומגם כיון דבאיכא עדים קיימינן השתא מאי אפסקיה לקלא שייך כאן ולא ה"ל למימר אלא אי דאיכא עדים כי אתא אחר מאי הוי ועיין במרדכי בשם מהר"ם שכתב ליישב זה לשיטת רש"י ושאלתות והניח דבר זה בצ"ע לשיטת התוס' שכתבו בשמעתין בשם ר"ת ור"ח ור"י ע"ש:

שם אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי אריא דתני הוציאוה כו' בכל נוסחות הגמרות שלפנינו גרסינן נמי בברייתא דלעיל הנטען על א"א והוציאוה כו' (ב) ונראה דצ"ל והוציאה דע"כ הברייתא בדליכא עדים קמיירי כדאמרינן לעיל:

דף כה.

תוס' בד"ה הכא איכא כתבא דתנן מה בין כו' ואע"ג דלאביי בספ"ב דגיטין איירי הך משנה בח"ל כו' עכ"ל לכאורה מאי קא קשיא להו דהא מכ"ש הוא ומייתי שפיר ראיה מח"ל דיש לסמוך על הכתב בא"י כדמשמע בהדיא בשמעתין אבל אחר העיון שם בספ"ב דגיטין וראינו דבריהם ומה שיש לדקדק עוד בזה על נכון דהכי איתא שם דנאמנת חמותה להביא גיטה ופריך והתניא כשם שאינה נאמנת לומר מת בעלה כך אינה נאמנת להביא גיטה ומשני רב יוסף לא קשיא כאן בא"י דלאו אדיבורא דידה קסמכינן מהימנא בח"ל דאדיבורא דידה קא סמכינן לא מהימנא א"ל אביי אדרבה איפכא מסתברא בא"י דאי אתא בעל ומערער משגחינן ביה ואיכא למימר לקלקולא קמכוונא לא מהימנא בח"ל דאי אתא בעל ומערער לא משגחינן ביה מהימנא והשתא שיעור דברי התוס' כך הוא ואע"ג דלאביי בסוף פ"ב דגיטין הך משנה דקתני גבי חמותו מה בין גט למיתה אלא שהכתב מוכיח אייריי דוקא בח"ל אבל בא"י אינה נאמנת ולא נימא בה שהכתב מוכיח וא"כ מאי מייתי ראיה מהתם אדהכא בא"י דהא התם גופיה בא"י אינה נאמנת ולא נימא בה שהכתב מוכיח ואהא תירצו דתלמודא לא בעי לדייק מהתם אלא דיש לסמוך על הכתב וה"נ הכא בא"י שפיר יש לסמוך על הכתב וכיון דלא שייך הכא טעמא דקלקולא דהא דלא סמכינן התם על הכתב היינו משום דאיכא למימר דלקלקולא קמכוונא וכן בהיפך בח"ל דסמכינן התם על הכתב היינו נמי כיון דלא שייך קלקולא בח"ל משא"כ הכא דלאו בקלקולא תליא מילתא וכיון דעל דיבוריה קסמכינן לא אמרינן ביה שהכתב מוכיח והשתא מהאי טעמא לא הוי דינייהו דהכא ודהתם הפוכים והתוספות קצרו בכל זה במקום שהיה להם להאריך ואין להקשות לפ"ז ל"ל התם טעמא דמה בין גט למיתה שהכתב מוכיח דהא בלאו הכי איכא טעמא כיון דבקלקול תליא מלתא התם ובגט דח"ל ליכא קלקול דמהאי טעמא מפלגינן בין ח"ל לא"י התם די"ל דבמיתה נמי לא שכיח קלקול כ"כ דהיא גופה דייקא ומנסבא:

דף כה:

בד"ה לימא רב יוסף דאמר כר' יהודה תימה דהכא לר"י כו' ומיהו י"ל דהתם לא מטעם עדות נאמן דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד כו' וההיא דר"י גופא קשיא ושם וכו' עכ"ל וע"ש פי' לדבריהם דהכא לא אמרינן דפלגינן דיבוריה אלא משום דאדם קרוב אצל עצמו וא"כ התם מכ"ש דאית לן למימר מהאי טעמא דאדם קרוב אצל עצמו דלא פלגינן דיבוריה וכמו שאינו יכול לפסול בניו כך אינו נאמן על עצמו ואפילו רב יוסף גופיה

דפליג הכא וסבר דלא אמרינן אדם קרוב אצל עצמו היינו משום דלא פלגינן דיבוריה אבל התם ודאי מודה במכ"ש דאמרינן אדם קרוב אצל עצמו ולא פלגינן דיבוריה וכתבו ועוד דהתם לא שייך למימר פלגינן דיבוריה כדהכא איכא לפלוגי דיבוריה שהוא נאמן על הרובע שרבע אותו אבל אינו נאמן על עצמו שאומר לרצוני אלא שהיה באונס אבל התם איך יתכן למימר שבניו כשרים והוא עדיין עובד כוכבים אלא ע"כ דהתם טעמא משום דשויא אנפשיה כו' וכתבו וההיא דר' יהודה קשיא ר"ל דההיא דרבי יהודה מצד עצמו קשיא דהיכי דמי אי אשתו עובדת כוכבים ממ"נ בניו פסולין כו' ואי אשתו ישראלית ממ"נ כשרים כו' וכמפורש שם בתוס' באריכות ע"ש ומהרש"ל היה לו בכאן דרך אחרת ומחק כל זה מדברי התוס' ודרכו ומה שהכריחו לכך לא ידענו:

גמ' והתניא א"ל לרב יהודה מעשה בלסטים כו' א"ל משם ראיה באומר אני הייתי עם כו' לכאורה לפי גירסא זו שהיא בכל גמרות שלנו צ"ל דהאי והתניא בניחותא הוא אבל לפ"ז דחוק האי לישנא דפריך והא לסטים קתני והא יוצא ליהרג קתני דכיון דאר"י גופיה קפריך הכי הל"ל והא לסטים קאמרי ליה והא יוצא ליהרג קאמרי ליה גם דרכו של רש"י לפרש והתניא בניחותא וזה הביאני שבדקתי בתוספתא דה"ג א"ל משם ראיה שלא אמר להם אלא הרגנוהו וה"נ יש לגרוס בשמעתין א"ל משם ראיה שלא א"ל אלא הרגנוהו ה"נ באומר אני הייתי כו' והשתא י"ל דשפיר פריך ארב יהודה דמפרש דהרגנוהו היינו אני הייתי כו' והא תניא כו' וסמך עצמו אדלקמן דמשמע ליה כיון דלסטים קתני ויוצא ליהרג קתני ע"כ הרגנוהו לאו באומר אני הייתי כו' והמתרץ השיב לו דאפ"ה התם נמי באומר אני הייתי כו' והשתא המקשה מפרש קושייתו והא לסטים קתני כו':

דף כו:

תוס' בד"ה וחליצה פסולה צריכה לחזור כו' א"נ כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל א"כ בחנם דחק כו' עכ"ל וצ"ע דהיכא תיסק אדעתין למימר דמירי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל דא"כ א"נ דנימא יש זיקה תקשי ליה אלא צרה דלאה תיפטר מדקאמר א"ה חלץ לאחיות כו' אלא צרה דלאה תיפטר משמע דדוקא אי נימא דאין זיקה תקשי ליה הכי:

בד"ה דנפול בזה אחר זה כו' אי משום ביטול מצות יבמין אי משום שנאסרה עליו שעה א' כו' עכ"ל פי' אי משום ביטול מצות יבמין למ"ד אין זיקה אי משום שנאסרה עליו שעה א' למ"ד יש זיקה כדפירש בתוס' לעיל פרק כיצד (דף כ"ד) בד"ה אי למ"ד יש זיקה אר"י כו' ע"ש:

דף כז.

גמ' מאי אחד חולץ לכולן נמי דקאמר אאמצעית כו' עיין ברא"ש שכתב כדברי התוספות דהאי תירוצא סבר כרב אשי וסיים דדוקא אמצעית חולצת מאחד אבל שתים ראשונות אי נפול בבת אחת זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת עכ"ל וצ"ע דהא שמואל דקאמר אחד חולץ לכולן עליה דרב קאי ומלתא דרב מוקמינן לה בנפול בזה אחר זה ומי הכריח אותו לפרש מלתיה דשמואל דאחד חולץ לכולן בבת אחת ונ"ל להגיה בדבריו אפילו בנפול בבת אחת דאע"ג דבשתים הראשונות חליצות שניהם גרועות מ"מ הראשון שחלץ לראשונה חליצתו בשניה גרועה טפי מחליצת השני דלראשון הויא השניה אחית חלוצתו ולשני אינה נאסרה עליו אלא משום דנאסרה עליו שעה אחת ולהכי חליצתו חליצה כשירה מקריא לגבי חליצת הא' ולא דמיא לחליצת האמצעית שהוא שוה בגריעותא לשניהם דהויא להו אחות חלוצה וכ"כ התוס' לקמן בהדיא בד"ה שמואל התחיל ולא התחיל כו' דאע"ג דשמואל סבר בהחולץ כיון שנאסרה עליו שעה אחת נאסרה עולמית מ"מ הויא חליצת רחל חליצה כשירה כו' ע"ש בתוס':

דף כז:

תוס' בד"ה איתיביה ריב"ח כו' ואע"ג דלעיל בר"פ כיצד מוקי ליה סתמא דתלמידא כר"מ דאמר (א) אין זיקה כו' עכ"ל וצ"ל לפ"ז דסתמא דתלמודא אית ליה דאפילו למ"ד אין זיקה אמרינן הואיל ונאסרה עליו שעה אחת אסורה עולמית דאל"כ תקשי להו הך פירכא לחלוץ לחדא כו':

בא"ד אבל ר' יוחנן דסבר דע"כ יש זיקה כו' ומפירכא דפריך ריב"ח כו' עכ"ל יש מקשים כיון דלא הוכיחו אלא מכח פירכא דפריך ריב"ח דע"כ הוה ידע דר' יוחנן סבר יש זיקה הא מהך פירכא גופא דפריך ריב"ח יש להוכיח כן דאי לא הוה ידע ריב"ח בר' יוחנן דסבר יש זיקה א"כ לא הוה קא מקשה ליה מידי כמו דלא קשיא ליה לרב וי"ל דמכח קושיא זו אין להוכיח כלל דה"ל תדע מכח קשיא ואדרבה אית לן למימר מכח קושיא זו דאין הפי' של ר"ח אמת אלא כפריב"ן או כפר"י ולכן הוכרחו להוכיח מכח קשיא דאמאי קפריך ריב"ח וליקו חד מנייהו כו' ולא קפריך ויתייבמו שניהם דלכל הפירושים צ"ל מכח הך קושיא דידע ריב"ח בר' יוחנן דסבר יש זיקה וק"ל:

בד"ה ולימא ליה דלמא קדים וחליץ לראשונה כו' אבל במיתת שניה לא שייך למגזר כה"ג ומשני כו' עכ"ל פי' לדבריהם דאע"ג דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה למימר למיתה לא חייש מ"מ אית ליה מסברא כיון דהמיתה גופה אינה אלא חששא בעלמא אין

לחוש בהן כה"ג דהיינו שיטעו להתיר השניה במיתת הראשונה שלא הותרה מתחלה בשביל שנתיר הראשונה במיתת שניה שכבר הותרה מתחלה דאע"ג דמחיים בחליצה יש לחוש בכה"ג לפר"י השתא מ"מ כיון דהמיתה גופה אינה אלא חששא אין לחוש בכה"ג ומהרש"ל האריך בזה בדחוקים ואין להאריך:

דף כח.

תוס' בד"ה הך דאין חמותה ברישא וא"ת מ"מ תקשי לרב דשרי אפי' שניה וי"ל דרב אית ליה אין זיקה כו' עכ"ל והיינו כפר"י דלעיל דמתרץ ה"נ לרב רישא דהך מתני' דמקשה ליה ריב"ח לר' יוחנן וכן לפר"ח דלעיל איכא למימר נמי הכא דרב מוקי להך מתני' כמ"ד יש זיקה אך לפריב"ן דמתרץ לעיל מתני' דאית לה חליצה פסולה צריכה לחזור הך מתני' א"א לתרוצי הכי אלא אי כפר"ח אי כפר"י (ב) וא"כ צ"ע מי דחקו לתרץ מתני' דלעיל בע"א:

דף כח:

גמרא ואי אשמועינן הכא אדרבה תרוייהו מוכחי אהדדי כו' יראה הכא לא מצי למימר הך צריכותא דלעיל ואי אשמועינן הכא משום דליכא למגזר משום שני אבל אידך דאיכא למגזר משום שני אימא לא צריכא דהא נמי ידעינן מההיא דפרק שני כדאמרינן לעיל ומיהו לקמן גבי איסור מצוה דעביד צריכותא מ"ד כי לא אמר אוקי איסור מצוה כו' היכא דאיכא למיגזר משום שני כו' ה"מ למעבד הך צריכותא דהכא מ"ד כי לא אמר אוקי איסור מצוה כו' היכא דלא מוכחי תרוייהו אהדדי אבל היכא דמוכחי אהדדי אימא להאי אוקימנא איסור מצוה כו' אלא דחדא מהני צריכותא נקט:

דף כט.

בפרש"י בד"ה דמיגמר גמירי לה אינשי והכל כו' אבל ערוה דנעשו צרות דר"ש לא כ"ע גמירי כו' ואי מפקת לה בלא חליצה אתי נמי למיפק אחותה כו' עכ"ל צ"ע לפירושו דאי לא הוה גמיר הא דר"ש מאיזה טעם יטעה לומר אי מפקת לה בלא חליצה אתי נמי למיפק אחותה ועוד אם יטעה לומר שוב דאחותה נפקא לה בלא חליצה משום דאיסור מצוה הוא במקום איסור ערוה א"כ למה נפקא ראשונה בלא חליצה דהא זקוקה היא בעצמה ואינה אחות זקוקה כלל וצ"ל כדברי התוס' ורש"י קיצר במקום שהיה לו להאריך דודאי ההוא דיאמר כיון דאחותה אפקת בלא חליצה כו' גמיר בהא דר"ש ומהאי טעמא

אתי למישרי נמי אחותה שהיא איסור מצוה בלא חליצה דהא נעשו צרות זו לזו אלא דשוב אח"כ איש אחר דלא גמיר בהא דר"ש ויראה דלא חלצו להיא דאיסור מצוה ובאידך לא יראה אם חלצו לה אם לאו והשתא כיון דלא גמיר בהא דר"ש יטעה לומר דחלצו לראשונה ובההיא דאיסור מצוה לא חלצו משום דהיא במקום ערוה [ונפקא מינה חורבה] לאיסור מצוה דעלמא ודו"ק:

בפרש"י בד"ה דמגמר גמירי אינשי וידעי כו' ולא אתי למשרי אחות זקוקה דעלמא עכ"ל ביש ספרים מדויקים הגיהו בכאן לישנא אחרינא מגמר כו' ואפשר ליישב דרש"י כבר כתב לעיל דמשום דמגמר גמירי לא אתו למשרי אחותה וכאן הוסיף לומר דמהאי טעמא נמי לא אתי למשרי אחות זקוקה דעלמא כדגזרינן בההיא דר"ש באיסור מצוה ואין להקשות דהא אה"נ דקושטא דמילתא לר"ש שרי אחות זקוקה דעלמא דנעשו צרות זו לזו די"ל דבאחות זקוקה בעלמא בב' יבמין מודה ר"ש דאסור כדפי' התוס' לעיל ואע"ג דלא גזרינן בשמעתין ביבם אחד אטו ב' יבמין הכא באחות ערוה בב' יבמין מיהת איכא למיגזר אטו אחות זקוקה בב' יבמין דעלמא:

תוס' בד"ה בש"א אשתו עמו כו' ומיהו י"ל דתצא משום אחות אשה דהיינו אחר שיבעל אבל קשה כו' עכ"ל לשיטת רש"י לקמן כמו שפירשו התוספות א"א לומר כן דהא תלמודא דפריך ארב אשי ואלא הא דקתני בש"א אשתו עמו כו' לא בעי למימר דמיירי אחר שבעל כדמוכח לקמן בתוס' לשיטת רש"י אלא משום דלשיטת ר"י לקמן בתוספות היה אפשר לפרש כן דמיירי אחר שבעל מש"ה הוצרכו לדחות מההיא דאבל קשה כו':

דף כט:

בד"ה אלא לענין מסירה לחופה וא"ת כו' וי"ל דעבד בה מאמר ובא עליה והביאה עושה אותה ככנוסה עכ"ל וכתב מהרש"ל ומ"מ נראה סתמא דתלמודא דמייתי מתני' דנדרים לא איירי כלל בביאה ותדע דאל"כ מאי מקשה ולר"א דאמר מאמר אינו קונה אלא לדחות כו' אי איירי בביאה וק"ל ואינה קושיא השתא ארוסה כו' עכ"ל והאריך ע"ש ודבריו סותרים מצד עצמם (ג) דאם נימא לענין נדרים דוקא דמאמר אלימא מארוסה היכי מייתי מיניה לשאר דברים דא"ל למימר השתא ארוסה לא מאמר בלא ביאה מיבעיא ועוד דהיכי מייתי משם דמאמר לחוד בלא ביאה אלימא מארוסה משום דזיקה נמי אלימא מארוסה דהא א"ל דזיקה עושה ככנוסה כפי' הר"ן אבל במאמר פרחה הזיקה וחלה עליו זיקת ארוסין ממש אבל הנראה הך סברא דקאמר השתא ארוסה לא עבד בה מאמר מבעיא ודאי קאי במסקנא והך מתני' דמייתי נמי בביאה איירי וה"ק אא"ב נשואין עושה המאמר

משום הכי מצי מיפר לאחר שבא עליה אא"א ארוסין עושה המאמר וביאה שלאחריה אינה כלום כמו ביאה שאחר ארוסין דעלמא א"כ אמאי מצי מיפר והא דפריך ולר"א כו' ה"פ דבשלמא אי נשואין עושה איכא למימר דהתם בביאה איירי ולכך מיפר אפילו לר"א אלא אי ארוסין עושה המאמר ופרחה ממנו זיקת יבמין א"כ לר"א דאינו קונה קנין גמור אמאי מיפר בשותפות דודאי הביאה אינה עושה ארוסין להיות מיפר בשותפות דלא מצינו בשום מקום דהביאה עושה ארוסין אלא דהביאה עושה נשואין היכא דלא פרחה ממנו זיקת יבמין ומיהו יש להקשות לשיטתינו למאי דבעי למימר דבשלמא נשואין עושה מש"ה מיפר דהיינו אחר ביאה וא"כ אמאי פליגי רבי יהושע ורבי עקיבא דהא ביאה ודאי עושה אותה נשואה לכ"ע כדכתיב יבמה יבא עליה בע"כ וי"ל דרבי יהושע סבר דודאי ביאה אחר זיקה בעלמא עושה נשואה לכל מילי אלא דהכא לב"ה דמאמר מדרבנן הוא מבטל קצת הזיקה דלא יועיל כלום אחריה הביאה ומיהו בחד יבם כיון דאיכא זיקה מדאורייתא אזלינן בתר זיקה לחוד וזיקה ככנוסה משא"כ בב' יבמין דליכא למיזל בתר זיקה לחוד דאין ברירה ור' עקיבא סבר דאף ביבם אחד כיון דהמאמר ביטל הזיקה דלא יועיל הביאה אחריה ליכא למיזל נמי אחר הזיקה דאורייתא לחוד דאית ליה זיקה לאו ככנוסה ותו לא מידי ודו"ק היטיב:

דף ל.

במשנה שלשה אחין ב' נשואים ב' אחיות ואחד נשוי נכרית מת נשוי נכרית כו' עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת צ"ע דהכא בלאו איסור דאחיות נמי אסירא דה"ל אשת ב' מתים כיון דעשה בה מאמר וכה"ג הקשה רש"י לקמן בשמעתין אמתני' דלקמן ע"ש:

תוס' בד"ה זאת אומרת יש זיקה כו' אלא כשמת אחיו ונפלו שתיהן לפניו כו' עכ"ל פי' דלא מצינו אסור לכנוס משום זיקה אף אם לא ייבם אחיו אלא כשמת אחיו ונפלו שתיהן לפניו דהיינו מת ולא גירש כדמוקי לה רבא למתני' אבל בלא מת מותרת לכ"א מהם אף בלא גירש ומת וגירש דאסור לרב אשי אינו אסור אלא אם ייבם אחיו אותה אבל אם לא ייבם אותה מותרת לזה מחמת זיקת אחיו הראשון כפרש"י והרא"ש הביא דברי התוס' אבל דבריו מגומגמים וטעות נפל בהם וצ"ל כדברי התוס':

דף ל:

בפרש"י בד"ה אלא אי סבר לה כרבא כו' השתא כינס ואח"כ גירש שריא גירש ואח"כ כינס מבעיא עכ"ל לא איצטריך להאי ק"ו דהא כיון דר"נ אית ליה אין זיקה ע"כ גירש ואח"כ כינס שרי וק"ל:

לשון הרי"ף בשמעתין טעמא דגירש כו' ואע"ג דגירש לה לאחות אשה לא משתריא לה נכרית דגזרינן משום זיקה דעלמא ואי קשיא לך צרת ערוה מן הנשואין כו' עכ"ל והאריך ע"ש מהרש"ל הבין מפי' הרי"ף דרב אשי נמי מודה לרבא הכא בכנס ואח"כ גירש דשרי ורבא מודה לרב אשי במת ואח"כ גירש דאסור ולפי דרכו כתב ה"ג לקמן לרבא למעוטי מת ואח"כ גירש וזה הפי' מוכח ודלא כפרש"י דהא אנו קי"ל כרבא בכנס ואח"כ גירש דשרי וקי"ל כרב אשי דאסר במת ואח"כ גירש והטור נמי אוסר במת ואח"כ גירש ומתיר בכינס ואח"כ גירש ע"כ תוכן דבריו ודבר תמוה הבין בדברי' (א) דהשתא יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא דהא כיון דבמת ואח"כ גירש אוסר מטעם דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה ולא מהני בה גרושין אם כן הך דכנסה נמי בשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה מעיקרא וכי משום דכנסה פקע זיקתה דהא הזיקה גופה אינה אוסרת בעלמא אלא משום דדמיא כאילו כנוסה וה"ל אחות אשה ועוד דבהדיא כתב הטור גבי מת ואח"כ גירש דאפילו אם לא כינס הנכרית אסורה לאחר משמע דמכ"ש בכינס דאסורה ואם כן יהיו דברי הטור סותרים זה את זה שהרי מתיר בכינס ואח"כ גירש ועוד דלא לשתמיט בשום פרשן ופוסק להזכיר שהיה לרי"ף ולטור גירסא אחרת בשמעתין אבל דברי הרי"ף מפורשים כך דאנן קי"ל כרב אשי הכא במת ואח"כ גירש אסור ולא תקשה לך הא דקי"ל במתני' דפ"ק דבין בכינס ואח"כ גירש בין גירש ואח"כ כינס דשרי דרב אשי אית ליה דדוקא הכא דבאיסור זיקה נפלה קמיה אסורה ואין חילוק בין כינס ואח"כ גירש ובין גירש ואח"כ כינס ובין גירש ולא כינס כלל כיון דמעיקרא באיסור זיקה נפלה ממיתת אחיו הראשון בכל גוונא אסורה אבל בצרת ערוה מן הנשואין דהיינו מתני' דפ"ק דנשאה מעיקרא ולא נפלה באיסור זיקה מאח הראשון וכן הוא בפרש"י לרי"ף דצרת ערוה מן הנשואין דקאמר הרי"ף היינו מתני' דפ"ק דכיון דלא נפלה מעיקרא קמיה באיסור זיקה מהני בה גרושין ובין כינס ואח"כ גירש ובין גירש ואח"כ כינס שרי כמו שפסק הרי"ף בפ"ק ואלו הם בעצמם דברי הטור דבתחלה כתב ההיא דרב אשי דבנפלה לפניו באיסור זיקה מעיקרא דאסורה אפילו בלא כינס ואח"כ כתב בכינס הנכרית דמותרת היינו בכניסה בלא נפלה לפניו כמתני' דפ"ק והשתא לרב אשי לא קשיא כלל רומיא דמתני' אהדדי ורבא דקא קשיא ליה וקאמר דזו ואצ"ל זו קתני

ע"כ אית ליה דאפילו בנפלה לפניו באיסור זיקה כמתני' דהכא שרי אפילו בכינס ואח"כ גירש ומש"ה הוכרח תלמודא למימר אליביה דלא אתא זהו למעוטי אלא מת בלא גירש והשתא יהיה שיטת וגירסת הרי"ף כפרש"י אלא שהרי"ף בא ליישב לרב אשי דהלכתא כמתניתין דפ"ק וכמתניתין דהכא ולא תיקשו אהדדי והדברים ברורים למבין:

דף לא.

בפרש"י בד"ה ליתני ספק קרוב לו כו' דאי קדיש לה למגורשת איניש דעלמא והדר קדיש לאחותה כו' עכ"ל אבל בהיא גופה א"נ דאתי למימר שהיא מקודשת לא אתי מיניה חורבה ומש"ה לא שייך נמי הכא הך מילתא דשייך לעיל גבי קידושין דאזל איהו ומקדש לה לאחותה כו' דהכא א"נ אתי למימר שהיא מקודשת לא אתי מיניה חורבה ועוד דהכא לא שייכא הך מילתא כלל דא"נ גרושין גמורין הוה אין קידושין תופסין באחותה דה"ל אחות גרושתו וק"ל:

בד"ה ואית דמפרשי הכי אי בב' כיתי עדים כו' עכ"ל להך פירושא צ"ל דגרסינן ודלמא כמו לפי' התוס' ול"ג ותו וק"ל:

תוס' בד"ה אי בב' כיתי עדים כו' ונראה לר"י דה"פ דומיא דקידושין כו' עכ"ל הוכרחו לפרש כך לכל הפירושים דהא דקאמר דומיא דקידושין ע"כ אית ליה הוכחה דמתני' מיירי נמי בספיקא דרבנן דאל"כ כדפריך וקידושין גופייהו ממאי דבכת אחת דלמא בב' כיתי עדים נימא דהכי פריך בפשיטות דלמא מתני' מיירי בב' כיתי עדים ובספיקא דאורייתא וא"כ לא הוה קמשני מידי ודו"ק: :

דף לא:

בד"ה והא עבדא דאיכא דקני כו' וא"ת בפ"ק דגיטין כו' וי"ל דכל מילי דחשיב התם כו' אבל זמן דשחרורי עבדים בא להתירו בבת ישראל וגיטי נשים משום פירי עכ"ל ולמ"ד נמי דאיתקון זמן משום שמא יחפה על בת אחותו מ"מ לא בא הזמן להתירה דהא א"נ מחקה ליה לזמן לא קטלינן לה מספיקא וע"י הזמן שיראה למוחקו קטלינן לה וא"כ אדרבה הזמן לא בא אלא לאוסרה (ב) כפי' התוס' לקמן ובתוס' בפ"ק דגיטין תירצו קושייתם בע"א וע"ש:

דף לב.

תוד"ה שנשא חי ואח"כ נשא מת אע"ג דבכה"ג שרי ב"ש כו' ר"ש לית ליה האי סברא כו' עכ"ל פירוש לדבריהם דר"ש ודאי לא שרי צרות לייבומי כב"ש כדמשמע בפרק כיצד

דאית ליה כבית הלל דאוסרין הצרות של ערוה והשתא קאמרי התוס' דאע"ג דמהאי טעמא דקאמר ר"ש דלא חייל איסור אשת אח סבירא להו לב"ש להתיר הצרות דחשבי ליה מהאי טעמא שלא במקום מצוה ר"ש לית ליה האי סברא ואית ליה דאע"ג דלא חייל איסור אשת אח מ"מ חשיב במקום מצוה דהרי היא אשת אחיו ומהרש"ל פי' דברי התוס' בע"א ולא ידעתי מי הכריחו לכך:

דף לב:

בד"ה איסור כולל הוא וא"ת כו' ומיהו אר"י דלההוא לישנא דלקמן דסבר רבי חייא דרבי יוסי מחייב תרתי באיסור כולל צ"ל כו' עכ"ל מדבריהם נראה דלר' חייא צ"ל כן ולא לבר קפרא וק"ק מי דחקו למימר הכי לרבי חייא דוקא ולההוא לישנא דפליגי ר' חייא ובר קפרא באיסור כולל אליבא דר' יוסי הא למסקנא דפליגי באיסור בת אחת אליבא דר"ש ע"כ אפילו בר קפרא סבר הכי דחייב תרתי באיסור כולל לרבי יוסי כדמוכח לקמן ואפילו לרב אשי דמוקי בזר ששימש בשבת למנ"מ לקוברו בין רשעים גמורים מ"מ בבעל מום ששימש בטומאה חייב לגמרי שתים לר' יוסי כמו שכתבו התוס' לקמן וא"כ לבר קפרא נמי צ"ל כך דא"א ונעשית חמותו אינו חשוב איסור כולל כו' כי היכי דלא תקשי דר' יוסי אדר"י וצ"ע:

בד"ה אלא אמר רבא מעלה כו' לפי המסקנא דהכא לא איצטריך לר' אבהו למימר דמודה ר' יוסי כו' דמודה כו' עכ"ל ולא בעו למימר דהא דמייתי בהנשרפין מדר' אבהו היינו לר' חייא ובר קפרא דסבירא להו במסקנא דהכא דר' יוסי באיסור כולל מחייב תרתי והאי תירוצא דרבא קאי במסקנא דניחא להו למימר דסתמא דתלמודא דהתם בהנשרפין אזלא אפילו אליבא דר' יוחנן דפליג עלייהו וסבר דר' יוסי אינו מחייב באיסור כולל וקושטא דמלתא קאמר דמחייב ר' יוסי באיסור מוסיף דרבין משמיה דרבי יוחנן גופיה דפליג הכא קאמר בהדיא בפרק אמרו לו דמחייב רבי יוסי באיסור מוסיף ע"ש:

דף לג.

תוד"ה לא מחייב אלא חדא פי' בקונטרס והא דקתני רש"א כו' ונראה דבר קפרא נמי תני לה ולקוברו בין רשעים גמורים עכ"ל כתב מהרש"ל ולפי זה צ"ל דסבירא ליה האי סוגיא כדרב אדא דלקמן דמוקי לזר ששימש בפר של כ"ג ולא איירי לענין לקוברו כרב אשי דלקמן ודו"ק עכ"ל ואין זה מוכרח דכמו דנימא למסקנא דלקמן לרב אשי דמיירי בבת אחת ובזר ששימש בשבת חייב ב' לקוברו בין כו' ובטמא ששימש בעל מום שחייב ב'

לגמרי לר"ש ה"נ נימא הכא לר' יוסי באיסור כולל דלרבי חייא בזר ששימש בשבת חייב ב' לקוברו בין כו' כדמוקי לה רב אשי לקמן ובטמא ששימש ובנשא מת ואח"כ נשא חי חייב ב' לגמרי ובר קפרא ס"ל לר' יוסי בטמא ששימש בעל מום ובנשא מת ואח"כ נשא חי דאינו חייב ב' אלא לקוברו בין כו' ובזר ששימש בשבת אפילו לקוברו כו' אינו חייב ב' משום דאיסורו קל דלא שייך ביה חיוב חטאת וק"ל:

גמ' א"נ שחתך אצבעו בסכין טמאה כתב מהרש"ל יש להקשות אמאי לא מוקי שנטמא ואח"כ חתך אצבעו או שאר מום דהא טומאה הותרה בציבור א"כ אתיא בבת אחת דומיא דב' שערות בשבת כו' עכ"ל ונראה דלאו קושיא הוא (ג) דהא כיון דנטמא כבר קודם שנעשה בעל מום והיה בר עבודה בטומאתו בקרבן ציבור לכ"ע היאך יחול עליו שוב איסור טומאה משנעשה בעל מום ולא דמיא לזר ששימש בשבת והביא ב' שערות דמעולם לא היה בר עבודה באיסורו ושפיר חלו תרוייהו בבת אחת כשהביא ב' שערות וכן בעל מום ואטמי אח"כ והביא אח"כ ב' שערות מעולם לא היה בר עבודה בטומאתו וק"ל:

בתוס' בד"ה בר קפרא סבר לא מחייב כו' וקשיא לר"י כו' וכי מסקינן דמיפלגי באיסור בת אחת ואליבא דר"ש וחייב לר' חייא ב' כו' ואפ"ה לית ליה איסור מוסיף דקתני לעיל אין חייב כו' עכ"ל וצ"ע דהא לשיטת הקונטרס שכתב לעיל לאוקמתא דפליגי באיסור כולל לר' יוסי דהא דקתני רש"א אינו חייב אלא משום אשת אח דר' חייא תני לה ולא בר קפרא ה"נ נימא הכא דהא דקתני לעיל אינו חייב אלא משום אחות אשה בר קפרא תני לה ולא ר' חייא ואפשר לומר דר' חייא תני לה ולא בר קפרא איכא למימר אבל בר קפרא תני לה ולא ר' חייא ליכא למימר דסתם ברייתא בבי ר' חייא מתניי' וק"ל:

בא"ד דדוקא באיסור בת אחת דהכא כגון אחות אשה וטומאה ושבת ונבילה דלא חיילא היינו משום דהותרה בהדי ההיא דלא הותרה כו' עכ"ל לא ידענא מה שייך למימר דהותרה גבי איסור אחות אשה כיון דמיירי באשתו קיימת כפרש"י בריש שמעתין (ד) גם אין להגיה דבאיסור אשת אח שייך למימר דהותרה כשמת אחיו דהא כיון דרחמנא פטרה קמה לה באשת אח כפרש"י בריש שמעתין ואולי שהתוספות מפרשים דמיירי שמתה אשתו אחר שמת אחיו והרי היא אסורה עליו משום שנאסרה עליו שעה אחת דהשתא שפיר שייך באחות אשה למימר דהותרה והשתא ניחא דמייתי הך פלוגתא דר"ש ור' יוסי אהך מתני' דהכא דהוי פלוגתייהו דומיא דמתני' דהכא אבל ק"ק דאמאי חייב משום אחות אשה לרבי חייא כיון דמתה אשתו וצ"ע:

דף לג:

בד"ה אמר ר' יוסי הבערה כו' וא"ת דאמר לקמן מאן האי תנא כו' ומשמע דאיסור אחות אשה חייל באיסור כולל אאיסור א"א דחמיר מיניה וי"ל דאיסור א"א קיל דיש לה היתר כו' עכ"ל ומיהו קשה בההיא דלקמן דאכתי היאך יחול איסור אחות אשה באיסור כולל אאיסור אשת אח דחמיר מיניה כמ"ש התוספות לעיל דבבת אחת אינו חייב אלא משום אשת אח לר"ש משום דחמיר דאין לו היתר לאחר מיתה אלא במקום ייבום ואחות אשה שרי לאחר מיתת אשתו וכה"ג כתבו התוס' לעיל לרבי יוסי נמי דאי הוה בעל מום ששימש במיתה לא הוה חל באיסור כולל איסור טומאה דהוא נמי במיתה עליה כיון דהותר איסור טומאה ויש לחלק קצת ודו"ק:

דף לד.

תוד"ה והוציא בפיו כו' ואר"י דאיסור בבת אחת היינו איסור הוצאה דשבת ואיסור הוצאה דיוה"כ כו' עכ"ל וכך הם דברי הרי"ף ע"ש באורך:

בד"ה מתוך י"ג לאחר י"ג כו' גרסי' בשופעת מתוך ג' לאחר ג' כו' זו הגירסא מבוארת בדברי בעל המאור פי' כגון שקבל בהם אביהם קידושין פחותות מבנות ג' שנים ואפילו נולדו בזו אחר זו ונתקדשו זו אחר זו אין אנו צריכין לאיסור בת אחת לכל ט"ז חטאות אלא לכל אחד ואחד מב' האנשים ולכל אחת ואחת מב' הנשים באותן ד' חטאות באיסור בת אחת עכ"ל:

דף לד:

בא"ד ובין לגירסת הקונטרס ובין לגירסת זו שופעת לאו דוקא אלא כו' פי' לגירסת הקונטרס לא מיירי בשופעת אלא שראתה קודם ר"ה שהיא שנת י"ד לזכרים ושנת י"ג לנקבות ולא טבלה בינתיים ואז אחר ר"ה חייבים כולן ולגירסת ר"ת צ"ל דלא טבלה משראתה בתוך ג' עד לאחר י"ב לחיובי אינהו ומהרש"ל הגיה לעיל בתוספות ואר"ת דבכל ספרים קדמונים כן אבל בספר בשר ע"ג גחלים כו' עכ"ל ולא ידענו כוונתו מי דחקו למחוק כל נוסחאות התוספות שלנו ובהדיא כתבו התוספות בסוף דבריהם דגירסת ר"ת היא כגירסת ספר בשר ע"ג גחלים:

גמ' והא תמר בביאה ראשונה איעברה כו' והא דלא פריך מלאה דאמרינן לקמן בפרק הערל דבביאה ראשונה איעברה דכתיב כחי וראשית אוני י"ל דהתם איכא למימר כיון דיעקב כבש מעיינו פ"ד שנים ולא ראה קרי כבש נמי מעיינו ולא הזריע בביאה ראשונה

ובביאה שנייה נתעברה וכדמוקי ליה מתני' דלעיל בבעל ושנה ומיהו למסקנא דהכא אית לן למימר נמי התם דמיעכה באצבעה כמו שפירשו התוס' שם:

שם כמעשה ער ואונן דכתיב והיה אם בא אל אשת אחיו ושחת ארצה וגו' משמע מזה דמהאי קרא ושחת גו' לא משתמע אלא ביטול ש"ז וכן פרש"י ושחת ארצה דש מבפנים וזורה מבחוץ וקשה מנא להו למימר דהוי נמי בער ואונן ששמשו שלא כדרכם עד שהוכרחו מזה למימר ולדחוק דתמר בביאה ראשונה איעברה אלא שמיעכה באצבעה ואולי איזה סמך היה להם מתוך הכתוב למימר הכי:

דף לה.

גמ' הוא דאמר כר' יוסי כו' פרש"י כר' יוסי דלא גזר כו' ומיהו בישראלית גזר " שמואל זנות אטו נשואין שמתעברת ולא סבר כר' יוסי דלא גזר כו' אבל בגיורת לא גזר זנות משום נשואין דאפילו גיורת נשואה כו' עכ"ל באלו הדברים יתיישב פסק ר"ח שפסק לאסור באנוסה ומפותה והרי"ף תמה עליו למה לא פסק באנוסה ומפותה נמי כר"י דאין מקום לתמיה זו דהא שמואל לית ליה כוותיה דר"י באנוסה ומפותה משום גזירת זנות אטו נשואין ובגיורת ליכא למגזר דנשואה גופא שריא כיון דדעתה לאיגיורי מתהפכת כפרש"י גם הרז"ה כתב ליישב פסק ר"ח בדרך הזה אלא שכתב דבנשואין גר וגיורת נמי צריכות להמתין מההיא דפרק החולץ אבל דוחק לשיטתו (א) דאם גזרו זנות אטו נשואין בישראלית למה לא נגזור נמי בגיורת כך זנות אטו נשואין וצ"ל לשיטת רש"י דההיא ברייתא דפרק החולץ אתיא כר' יהודה כמו שכתבו התוספות בתירוץ קמא וק"ל:

דף לה:

גמרא אלא לדידך דאמרת חליצת מעוברת לא שמה חליצה אמאי פסלה כו' הא דלא נקט במילתיה אמאי אסור בקרובותיה דהוא ריש מילתיה דמתניתין וכן נקטי התוספות בדבריהם בשמעתין אההיא דתוך ג' חדשים לאו חליצה היא י"ל דודאי מודה ר"ל דאסור בקרובותיה כיון דחליץ לה ועביד בה מעשה כל דהו ה"ל לגבי דידיה חליצתו חליצה לאסור בקרובותיה דמהאי טעמא כתבו הרא"ש ונ"י דדוקא חליצת אחים כשרים אבל הוא לא מצי חליץ לה דהורעה זיקתו אבל לדעלמא לפוסלה מן הכהונה פריך שפיר אמאי פסלה כיון דלאו שמה חליצה וצריכה חליצה אחרת מן האחין ודו"ק:

דף לו.

גמ' שמא לא יהא הולד בן קיימא וחליצת מעוברת כו' צ"ע אלשון שמא דקאמר דהא אם הולד בן קיימא לכ"ע אין חליצת מעוברת שמה חליצה והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם כדמסיק (ב) ויש ליישב דאף לאחר שתלד ויצא הולד לאויר העולם לא תינשא צרתה משום שמא לא יהיה הולד בן קיימא שימות תוך ל' וחליצתה לא תהא חליצה דמעוברת היתה ואליבא דר"מ קאמר הכי דחייש למיעוטא דנשים יולדות שלא בן קיימא וה"נ מוקי בפרק בתרא מתני' דמייתי בסמוך כר"מ ומיהו סיפא דברייתא דקאמר וא"ת הלך אחר רוב נשים כו' ע"כ אליבא דרבנן קאמר הכי:

דף לו:

בפרש"י בד"ה תנא משום ר"א וכו' ואע"ג דהשתא איגלאי מילתא דייבום מעליותא הוא ומיהו בגט בלא חליצה סגי עכ"ל לר' יוחנן פי' כך אבל לר"ל דאנן קי"ל כוותיה דביאת מעוברת אינה ביאה לא סגי לה בגט וצריכה נמי חליצה אבל אין סברא דקאמר דיוצאת בגט אחר שיחזור ויבעול כיון דקנסינן ליה להוציאה היאך יחזור ויבעול קודם שיוציא איתה:

תוס' בד"ה ולא קתני יפריש כו' אפילו לר"מ כיון דבלאו הכי אסורה לו דכלה כו' עכ"ל צ"ע דהא לר"מ אינו יכול להפרישה התם במעוברת חבירו שקינא לה אע"ג דבלאו הכי אסורה ליה מדאורייתא (ג) וראיתי דברי הרא"ש שהביא דברי ר"י מאוריי"ש כמ"ש התוספות ולא כתב בדבריו אפילו לר"מ:

דף לז:

ייחודי בעלמא הוו מיחדי כו' ומשום נושא אשה במדינה אחרת נמי ליכא כו' עכ"ל מה שהכריחם לפרש דבהאי תירוצא יחודי בעלמא כו' בא התלמוד לתרץ ג"כ קושיא דלעיל דלא ישא אדם כו' עיין בתוספות בפ"ק דיומא דף י"ח:

בד"ה דאמר ליה אי שתקת כו' בפ"ק דב"ק גבי מכרן כו' עכ"ל עיין במהרש"ל שכתב מה שכתבו התוס' ובפ"ק דב"ק כו' חוזר על פרש"י ע"ש באורך והוא דחוק גם ראיתי בנוסחאות המרדכי גם בב"י שהביאו דברי התוס' וכתבו וכן בפ"ק דב"ק גבי כו' דזה מוכח כדברי המפרשים דברי התוס' שמביאים ראיה לדבריהם דבלאו טעמא דמוזלינן לך לא אמרינן לכי תיהדר כיון דאין מפקיע דינו וזה מיקרי אין מפקיע דינו כיון דאתי מכח ד' ומה שכתב דמדברי התוס' לסוף מסכת כתובות מוכח דדוקא לרש"י הוא דמפרשינן

כו' אבל התוס' לא סבירא להו לשם דאמרינן בשום ענין לכי תיהדר כו' עכ"ל והא לך דברי התוס' דבסוף הדיבור שם ורש"י פירש לשם דוקא מניזקין כו' ולפי מה שפירש הוצרך לפרש כאן ואוזיל גבך כו' ולא משמע כלל הלשון ועוד דקתני במתני' כו' עכ"ל ואין זה מוכרח כמו שהבין מהרש"ל אלא דר"ל דרש"י ז"ל הוצרך לפרש כן דאוזיל גבך משום דאית ליה דה"ל הכא מפקיע דינו אבל אין הלשון משמע כך אלא דבלאו אוזיל גבך לא מיקרי מפקיע דינו וכן פירשו התוספות בהדיא בפרק קמא דב"ק כפרש"י דלא מצי אמר לכי תיהדר משום דאין מפקיע מדינא וזהו שלא כדברי מהרש"ל שכתב דלדברי התוס' לא אמרינן בשום ענין לכי תיהדר ודו"ק:

בגמרא ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא כו' ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין וכתב הרא"ש ותימה ולימא יבם כו' אני יורש של מיתנא ואתה ספק ותנן הוא לא יורש אותו כו' כי הוחזקה נחלה לאותו שבט והוא לא יוציא הנחלה מחזקתה וצ"ל דמיירי שהסבא קיים הלכך כו' עכ"ל וכן פסק הטור א"ה סימן קס"ג כתירוצו דדוקא אם הסבא קיים אז יחלוקו כו' אבל אם מת הסבא אז יטול היבם הכל כו' עכ"ל ודבריהם תמוהים (א) דא"כ לפי סברא זו בסבא וספק בנכסי יבם אמאי אמרינן לקמן בשמעתין דחולקין דלימא סבא אני יורש של יבם ואתה ספק וכיון דהוחזקה נחלה לאותו שבט הוא לא יוציא הנחלה מספק אלא ע"כ אית לן למימר דלא שייך כאן לומר הוחזקה נחלה לאותו שבט כיון דלפי דברי הספק שאומר שהוא בנו תעמוד הנחלה בחזקת אותו השבט ולא דמיא להיא דפרק מי שמת בנפל הבית עליו ועל אמו דמסיק שם בחזקת יורשי האם מטעם הואיל והוחזקה נחלה לאותו שבט דהתם לפי דברי ראובן שאומר כי יוסף אחיו מן האב מת אחר אמו רחל תוציא הנחלה מחזקת שבט אביה של האם לחזקת שבט אביו של ראובן ויוסף גם בההיא דהוא אינו יורש אותן דפרק נושאין לאו מטעם דהוחזק אותו שבט נגעי בה דלפי דברי הספק שאומר שהוא בנו תעמוד הנחלה בחזקת אותו שבט אבל התם איירי שיש לכל אחד בנים ואינהו דקא מדחי ליה דאינהו ודאי יורשין בקצת ממון ויודעין מכח מי הם באים לירש ואיהו ספק והכי משמע בכולהו שמעתין דמהאי טעמא הוא ולא מטעמא דהוחזקה נחלה לאותו שבט וצ"ע:

דף לח.

תוס' בד"ה ובה"א הנכסים כו' וא"ת ולמ"ד בחזקת יורשי האשה מ"ש מנפל הבית עליו ועל אמו דמודים ב"ה שיחלוקו כו' עכ"ל אבל למ"ד דהוו בחזקת יורשי הבעל לא קשיא להו מ"ש מנפל הבית עליו ועל אמו דיחלוקו דבנכסי צאן ברזל כיון דאם פחתו פחתו לו

הוי כמוחזק טפי וכן בנכסי מלוג דהוו בחזקת יורשי האשה לא קשיא להו מ"ש מנפל הבית עליו ועל אמו דיחלוקו דכיון דאם פחתו פחתו לה הוו בחזקתה טפי וכה"ג כתבו התוס' פ' מי שמת בד"ה הואיל והוחזקה כו' ע"ש:

דף לח:

תוספות בד"ה ואביי לותביה מהא וא"ת אדרבה תקשי ליה כו' וי"ל לפי שהיא באה בטענת ברי כו' עכ"ל וליכא לאקשויי דא"כ מאי קפריך לותביה מהא דלמא התם היינו טעמא משום שהיא באה בטענת ברי (ב) די"ל דאי בדעלמא אין ספק מוציא מידי ודאי לא אלימא לן טענת ברי שלה להוציא מידי ודאי וק"ל:

דף לט:

תוד"ה אמר רב אין כופין כו' ור"ת גריס כו' אבל אחריני אין מניחים לייבם אלא אדרבה כופין לחלוץ כו' עכ"ל פי' כופין לחלוץ כופין במילי וכן נראה מדברי התוס' בפ' אע"פ דאל"כ תיקשי גם לפר"ת הקושיות שהקשו לפרש"י וע' בב"י טור א"ה סי' קס"ה ובתרתי פליג ר"ת על פרש"י דלפרש"י אם היא אינה רוצה כופין בכל גוונא ולר"ת אין כופין אלא במילי ולפרש"י אם תרוייהו ניחא להו לייבם אין כופין ומניחין אותן לייבם אבל לפר"ת כופין אותן ואין מניחין אותן לייבם ומיהו אין כופין אותו לחלוץ אלא במילי ובזה תבין גם דברי הרא"ש בזה:

דף מ.

גמ' למאי הלכתא לומר שאדם יוצא בה י"ח בפסח כו' יש לדקדק דמאי קא קשיא ליה למאי הלכתא קאמרת דחלוט מצה היא דהא שפיר איכא הלכתא הכא דאי הוי אמר לאו מצה היא ע"כ אתא קרא דמצות תאכלו לעכב ממש והשתא דמצה היא מהיכא תיתי לעכב אלא למצוה אמר רחמנא דלא תיעבד כמו שפירשו התוס' וי"ל דהא נמי קא קשיא לך דמנא לך הא למימר דמצה היא ולא אתא קרא אלא למצוה דלמא לאו מצה היא ואתא קרא לעכב ממש ולפי זה הא דמשני לומר שאדם יוצא בה י"ח בפסח דאיכא התם יתורא דקרא לומר דמצה היא (ג) וק"ל:

דף מ:

בפרש"י בד"ה וקתני אחיו מן האם כו' וכגון שהיה החולץ והמת אחין מן האב ומן האם ולשניהם אח מן האם שלא מן האב עכ"ל צ"ע למאי דבעי למימר השתא דקתני אחיו מן

האם ומשום מיתנא א"נ לא הוה אחיו של החולץ כלל אלא דהמיתנא והאחד מן אחים מן האם ולא מן האב סגי ואמאי נקט במתני' אחיו של החולץ וכן יש להקשות לקמן גבי אבי אמו למאי דבעי למימר משום מיתנא א"נ לא היו אחים מן האם ולא היה אבי אמו של החולץ אלא של המת הוה סגי וק"ל:

דף מא.

גמרא א"ל ר"א היא דאמר כיון שעמדה עליו כו' באיסור כו' יש לדקדק לפי דברי התוס' דרב מודה באיסור דאורייתא היכא דלא הותרה דאסור וא"כ ע"כ רב גופיה כר"א סבירא ליה דאוסר בההיא דהמגרש אשתו והחזירה דהתם נמי לא הותרה ויש ליישב בדוחק דרב נמי סבירא ליה כתירוצא דלקמן אליבא דשמואל ורב אסי דע"כ לא קמפלגי רבנן עליה דר"א אלא משום דמנפילה ואילך לא מיתסר כו' וק"ל אך צ"ע לדברי התוס' דיש לחלק בין זיקה דרבנן לאיסור דאורייתא א"כ מאי קמייתי תלמודא מהא דתנא ר"א מתה יבמתו מותר באשתו כו' דאתיא ברייתא דג' אחין כו' כר"א דהא איכא למימר דע"כ לא קאמר ר"א התם אלא באיסור דאורייתא אבל בזיקה דרבנן כההיא דג' אחין לא וק"ל:

דף מא:

תוס' בד"ה אלא ארוסה כו' גופה משום כרוז בעלמא ליכא למגזר ותימה כו' עכ"ל כתבו כך בפשיטות לר' יוחנן דליכא למגזר דאל"כ מאי קפריך מעיקרא גרושה מאי איכא למימר ודו"ק:

בפרש"י בד"ה הכי השתא כו' וכל הנך דאמור רבנן חולצות ולא מתייבמות כגון אחות חלוצתה ואחות זקוקתה וספק צרת ערוה התם משום דלא אפשר כו' עכ"ל ספק צרת ערוה כדי נסיב הכא דהשתא לפי תירוצא דאנן קיימינן בה דהא אם יבא אליהו דקרוב לה יבמינן לה ובלאו טעמא דא"א ניחא אלא לפי סברת המקשה דאכתי לא ידע הא דאם יבא אליהו כו' צריכין אנו לומר הא דלא מקשה מספק צרת ערוה (א) היינו משום דלא אפשר וכמ"ש התוס' אהא דלא פריך מההיא דריש ד' אחין ודו"ק:

דף מב.

בפרש"י בד"ה ויפטור את יבמתו כו' וגבי גר וגיורת לחדא מהני הוא דאיכא למיחש לשמא ייבם אשת אחיו מאמו כו' דכיון שזה נזרע שלא בקדושה וסתם עובדת כוכבים זונה היא איכא למימר שמא אינו בנו כו' עכ"ל פירושו תמוה דמי הכריחו לפרש משום

דסתם עובדת כוכבים זונה היא כו' דהא א"נ הוא ודאי בנו כיון שלא נזרע בקדושה ליכא ביה יבום שהוא מצד אב וחייב משום אשת אחיו מאמו כדאיתא בהדיא בפרק נושאין ב' אחים תאומים שנזרעו שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין וחייבים משום אשת אח מאם ועוד קשה דאם נימא לתירוצא דרבא דניחוש שמא זינתה ואין זה בנו של גר אישה א"כ מאי קפריך רבא לתירוצא דשמואל דהא שפיר איכא הבחנה בין ב' זרעים של ב' בני אדם דשמא זינתה בעודה עובדת כוכבים ונתעברה או שמא נתעברה בקדושה מן הגר דהא ודאי משום דהראשון עובד כוכבים והב' גר לא עדיף מאם היו שניהם ישראלים דרבא לא בעי למימר דליכא הבחנה אלא בזרע של אדם אחד של גר זה ומשום דסתם עובדת כוכבים זונה היא שכתב רש"י איכא למימר דאין לחוש הכא דכיון דבעי לאיגיורי אם היא מזנה מתהפכת לבד מזרע אישה שאינה מתהפכת ממנו כמ"ש התוס' בס"פ ד' אחין לדעת ר"י דאתיא ברייתא כוותיה ואולי דאיזה תלמיד טועה כתב כך בפרש"י ודו"ק:

דף מב:

בפרש"י בד"ה הי נינהו בתולות כו' דהיכי משכחת לה בתולה יבמה אם לא ארוסה עכ"ל דהא דקתני אחד בתולות כו' ואחד בעולות אירישא דמתני' היבמה לא תחלוץ כו' נמי קאי ומשום דודאי אפשר למצוא בתולה דאינה ארוסה הוצרך לפרש ונקט במלתיה חדא דבתולה יבמה לא משכחת אם לא ארוסה ודו"ק:

בד"ה ה"ק כלומר לא תיתני כו' בין מן האירוסין דהיינו בתולות בין כו' עכ"ל פירושו שבכאן אינו מדוקדק לפי לשון התלמוד ובעירובין פרק מי שהוציאוהו פרש"י בע"א והוא נכון ע"ש:

תוס' בד"ה ר' יוסי אומר כו' ועוד היכי מוכח בגמרא דהדר ביה ר"י ממתני' דכרמא כו' ואר"ת דגרס בברייתא דרדופה ר' יוסי מתיר ליארס כו' עכ"ל כל הקושיות מתיישבין לפר"ת לבד מהך קושיא דהיכי מוכח דהדר ביה ר"י ממתני' דכרמא אינה מתיישבת לכאורה גם לפר"ת ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בד"ה סתם ואח"כ מחלוקת הוא וא"ת כו' וי"ל דנהי דלא חשיב סתם גמור מ"מ חשיב כרבים לגבי יחיד עכ"ל מיהו אינו מוכרח להיות הלכה כאותן רבים שהן דברי יחיד דהא במתני' דהכא בעי למימר מעיקרא דהלכה כר' יוסי משום דהוי סתם ואח"כ מחלוקת וכן כתב הנ"י בשם הרמב"ן ומיהו אי הוה ההוא סתם דברי רבים אע"ג דפליג יחיד עליה והוי סתם ואח"כ מחלוקת מסתבר טפי לפסוק כהני רבים כדמוכח בשמעתין דקאמר

מכלל דיחידאה פליג עליה והתניא כו' משמע דאי לא הוה רישא דמתני' אתיא כיחידאה לא הוה לר"י לפסוק הלכה כר' יוסי אע"ג דסתם ואח"כ מחלוקת היא ודו"ק:

דף מג.

בד"ה במקום שמותר לכבס כו' דהכי כתב בה"ג כשם שאסור לגלח במועד כו' עכ"ל מהרש"ל הגיה כפי מה שראה הגירסא בתלמוד שלנו ובה"ג שלפנינו וא"א לומר כן דמשמע מדברי התוס' שבאו להביא ראיה מדברי בה"ג אתירוצא דר"י אורלייני"ש ואתירוצם דמצינו למימר דהכא אליבא דרבי יוסי קיימינן כו' ולפי גירסת התלמוד שלנו ליכא ראיה כלל ועוד דאי הוה ראיה מתלמוד ערוך שלפנינו לא ה"ל להביא ראיה מדברי בה"ג אלא מהתלמוד גופיה וע"כ הנראה דלכך מביאים התוס' דברי בה"ג כי לפי גירסתו בתלמוד ראיה הוא לתירוצם שכתבו אבל לפי גירסת התלמוד שלפנינו ליכא ראיה כלל ודו"ק:

בד"ה ומה במקום שאסור לישא כו' ועוד תימה דתספורת יהא אסור כו' עכ"ל ולא הקשו נמי דיהא משא ומתן שרי בקודם דקודם מק"ו דל' יום דאסור בתספורת משום דאין לומר שלא יהא סברא אחת מוכרחת ומשמע להו דאיסור משא ומתן בקודם דקודם מוכרחת וק"ל:

דף מג:

בד"ה ולית ליה לר' יוסי להבחין לית ליה ורדופה וחברותיה דנקט לעיל משום ר"מ עכ"ל יש לתמוה לדבריהם אלו מאי קא קשיא להו לעיל (דף מ"ב ע"ב) בד"ה ר' יוסי אומר כו' לפי' ר"ת דגרס ר' יוסי מתיר ליארס דליארס אפילו נשואה שריא דהא איכא למימר ה"נ הכי דרדופה וחברותיה דנקט משום רבותא דר"מ ויש ליישב דדוחק להו לומר כך לפי האמת דלרבותא דר"מ נקט הכי אלא למאי דס"ד השתא הוצרך למימר הכי וק"ל:

גמ' אי הכי מלישא ולינשא נמי למעבד סעודת נשואין כו' יראה דודאי המקשה נמי ידע דאיכא לחלק בין נשואין לאירוסין דהא בהדיא קתני לעיל ומארסין אבל לא כונסין ולא קא קשיא ליה לישא נמי אמאי אסור אלא דהכי פריך מכח דומיא דמשמע ליה דבגוונא חדא קתני ואסור ליארס ולינשא וכיון דאירוסין דקתני דוקא סעודתא הוא ה"נ נשואין דקתני דוקא סעודתא אבל לישא גרידא שפיר דמי ולעיל קתני דאסור והמתרץ השיב לו כיון דנשואין בלא סעודה איכא שמחה כמו אירוסין בסעודה שפיר קתני להו בגוונא חדא וק"ל:

דף מד.

תוס' בד"ה ונייבם לחדא ונחלוץ כו' ועוד דאינו חולץ לב' בתים משמע כו' עכ"ל ולכאורה קשה לדבריהם דא"כ הא דאינו מייבם לב' בתים נמי משמע דהשניה מותרת לשוק כו' ומאי קפריך ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא ויש ליישב דגבי אינו בונה ב' בתים שפיר משתמע מההוא דרשא דמותרת לשוק דכיון דאינו בונה ב' בתים אי אפשר לחלוץ לשניה כיון דאין עולה ליבום אינו עולה לחליצה אבל לפי הגירסא דממעט שלא נחלוץ לחדא ולייבם לחדא מדרשא אחרינא מדכתיב אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה א"כ מההוא דרשא דאינו חולץ לב' בתים לא משתמע השניה דמותרת לשוק ובספרים הישנים האי ועוד דאינו חולץ לב' בתים אינו וק"ל:

בד"ה א"כ לשמעינן שאר חייבי כריתות אכתי ה"מ למפרך תנינא דסתם לן כו' עכ"ל צ"ע מפרש"י משמע דהא דקאמר לעולם לא איירי בה ואיידי דתנא מחזיר גרושתו כו' לא הדר ביה מתירוצא דסתים לן תנא כשמעון התימני אלא דלא קתני כל חייבי כריתות משום איידי וא"כ אמאי הדר ביה במסקנא מהא דקאמר אייריי ביה דהא ע"כ אייריי ביה דאי משום דקסתם לן תנא כשמעון התימני הא סתם לן כוותיה בקדושין כמ"ש התוס' ודו"ק:

דף מד:

גמרא איכא למפרך מה לאלמנה כו' ועוד היא תועבה ואין בניה כו' ויש להקשות לפי סברת המקשה ע"כ חדא מהני קושיות ליתא דאי הפירכא פירכא גמורה א"כ ל"ל קרא דהיא תועבה ואין בניה כו' (ב) וי"ל בדוחק דודאי הפירכא פירכא גמורה היא כדמסיק והיא תועבה ידע המקשה דאיכא למדרש ביה דרשא אחרינא אלא דפריך אי נמי לא הוה הפירכא פירכא גמורה מ"מ מנ"ל למילף האי ק"ו אליבא דשמעון התימני דהא איכא למימר דדריש היא תועבה ואין בניה תועבין והמתרץ השיב כיון דאיכא למדרש מיניה ואין צרתה תועבה מסברא לית לן למדרש היא תועבה ואין בניה תועבין:

דף מה.

גמרא א"ל אי ניהוי כיהושע בן נון לא יהבינא ליה ברתי כו' אולי שרמז לו אע"ג דאינו ממזר מ"מ פגום הוא כדאמרינן לעיל בשמעתין לריב"ל ובתו פסולה לכהונה דבת חלל זכר פסולה לכהונה כדאמרינן בפ' י' יוחסין ולכך נקט כיהושע בן נון שלא היה לו בן והיה לו בת [א"נ] שא"ל דאף אם חשוב במעלות כיהושע בן נון מ"מ לא אתן לו בתי משום חשש בתי שתיפסל לכהונה:

דף מה:

ההוא דהוו קרו ליה בר ארמאה אריב"ל כו' יש מקשים דמשמע דלפסלו הוו קרו ליה הכי דומיא דההוא דהוו קרו ליה בר ארמייתא כו' וא"כ קשה ממ"נ אם היתה אשתו עובדת כוכבים מה יועיל אם טבל הוא לקריו דהא בן ישראל הבא מן העובדת כוכבים עובד כוכבים הוא ואם היתה אשתו ישראלית מה בכך אף אם לא טבל לקריו דהא אית ליה לריב"ל עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וי"ל דריב"ל לטעמיה (א) דאמר לעיל פגום מיהא הוי בעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אבל אם טבל לקריו אינו פגום ולא סבירא ליה ריב"ל כרבי יהודה דאמר בפרק י' יוחסין דבת גר זכר כבת חלל ודו"ק:

דף מו:

תוס' בד"ה כי פליגי במל ולא טבל כו' וי"ל דלעולם כר' יהושע כו' ור"ע סבר מדמעטיה קרא בפסח כו' עכ"ל יש להקשות אכתי בשמעתין אמאי דחק תלמודא למימר אליבא דרבי יהושע דבאבות נמי טבילה הוה הא איכא למימר דרבי יהושע נמי כר"ע סבירא ליה ומדמעטיה קרא בפסח ש"מ דאינו גר עד שימול ויטבול ר"ל דדוחק ליה לתלמודא למימר דסבר ר' יהושע כר"ע בההיא דרשא דפרק הערל דפליגי התם ר' אליעזר ור"ע למאי דדרשינן תושב ושכיר דא"כ ה"ל למיתני התם וכן רבי יהושע אומר כדברי ר"ע וכה"ג פרכינן בפרק י' יוחסין כמ"ש התוס' לקמן (דף מ"ט ע"א):

דף מח.

גמרא אמר רבא מ"ט דר"ש ב"א דכתיב כל עבד איש גו'. הרא"ש כתב דמפרש"י בשמעתין משמע דבטבילה לשם עבדות כ"ע מודו דהיא בע"כ והאריך בזה עיין בדבריו אבל הסוגיא אינה מוכחת כן דהא האי קרא כל עבד איש במל לשם עבדות קמיירי (ב) ולרבנן נמי נימא דאתי האי קרא דלשם עבדות בע"כ הוא ואמאי מפקיה תלמודא האי קרא לרבנן לכדשמואל ואין לחלק בין מל לטבל דא"כ מאי מייתי טעמיה דרשב"א ממל לשם עבדות אטבילה לשם שיחרור גם דברי רש"י אין מוכרחין כמו שהבינם הרא"ש ודו"ק:

דף מט.

תוס' בד"ה שמעון התימני אומר כו' וכמה אמוראי דאיירו בצרת מחזיר גרושתו כו' עכ"ל לשיטת ר"ת דלקמן בדף זה בתוס' בד"ה הכל מודים בבא כו' דכתבו דמחזיר גרושתו

מקרי לאו דשאר א"ש דמהא דאיירו אמוראי בצרת מחזיר גרושתו מוכח דלית הלכה אפילו כר"ע דמתני' דמצריך לאו דשאר ומיהו מהא דפסקינן דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר אינו מוכח אלא דלית הלכה כרבי סימאי דמחייב אפילו בלאו דלאו שאר וכן פירשו התוס' ג"כ בד"ה הכל מודים כו' וכן כתב מהרש"ל:

בד"ה לכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה בקונטרס גרס כו' וקשה חדא שמוחק כו' ונראה לר"י כגירסת הספרים כו' עכ"ל ולפר"י א"ל דאימעיט דלא נילף מהיקשא דר' יונה כל חייבי כריתות דא"כ לא לכתוב תרוייהו אלא או לא יקח או לא יגלה דהיינו שומרת יבם ומדכתיבי תרוייהו דרשינן מלא יקח עד לא יגלה ואינו בכלל ויש לדקדק דא"כ לפי זה יש לקיים פרש"י ולייישב כל הקושיות וסבר ר' יהושע כרבנן דלא יגלה היינו שומרת יבם ואי לאו לא יגלה הוה ילפינן גם שאר חייבי כריתות מלא יקח מהקישא דר' יונה אבל השתא דכתיב לא יגלה דמיירי בשומרת יבם ומיניה נמי משתמע כל חייבי כריתות ע"כ לא יקח לא אתא אלא למעט חייבי כריתות ודלא נילף מהקישה דר' יונה וי"ל דהתוס' הקשו לפרש"י כל אלו הקושיות כפי מה שפירש דמצי לא יגלה לאורויי אליבא דר' יהושע באנוסת אביו ומיהו התוס' לא רצו לפרש כפרש"י וכמ"ש דר' יהושע סבר כרבנן דבשומרת יבם איירי משום קושיא זו דבין לא יקח עד לא יגלה לא משמע כפרש"י אלא כפר"י ודו"ק:

דף מט:

בד"ה סוטה נמי דהא תפסי כו' ובפ' י' יוחסין נמי משמע דלהיות לו משמע לשון הויה דקאמר ושניהם מודים במחזיר גרושתו כו' עכ"ל צ"ע לפר"י כיון דלהיות לו לאשה משמע תפיסת קדושין ולהכי אינו ממזר בסוטה א"כ אמאי אינו מודה ר"ע גם במחזיר גרושתו דלא הוי ממזר כיון דקדושין תופסין בה ובתוספת ס"פ האומר דחו פר"י מכח קושיא זו דעיקר קרא דלהיות לו במחזיר גרושתו כתיב וקיימו שם פרש"י ע"ש:

בד"ה אי כרב אי כשמואל כו' ושמואל מספקא ליה אי ללאו הוא דאתא ותהיה אורחיה דקרא או לאשמועינן דלקי אקדושין כו' עכ"ל מהרש"ל הגיה דצ"ל אורחיה דקרא ולאשמועינן דלקי אקדושין אי אתי למה דלא תפסי קדושין עכ"ל ואין זה מובן כיון דאשמועינן דלקי אקדושין מי הכריחם לומר דתהיה אורחיה דקרא ולפי מה שהגיה בסוף או אתי למה דלא קתפסי קדושין עדיין קושית התוס' במקימה עומדת דכיון דאתא למה דלא תפסי קדושין לא נשמע מניה דיבמה לשוק היא מחייבי לאוין וע"כ הנראה לקיים גירסת ספרים הישנים אי ללאו הוא דאתא ותהיה אורחיה דקרא או לאשמועינן

דלקי אקדושין ובסוף צריך להגיה אי לקדושין דלא תפסי נמי הוא דאתי ופירוש לדבריהם דשמואל מספקא ליה אי לא אתא קרא אלא ללאו בעלמא לאסור ביאה ותהיה אורחיה דקרא או דמשום הכי כתיב תהיה ללקות אקידושין ובשני הדרכים אלו לא אתא קרא כלל דלא תפסי קדושין או נימא דודאי אתא קרא לחד מב' דרכים הללו ומיהו אתי קרא נמי דלא תפסי קדושין וכרב וקרוב לזה כתבו התוס' בשם ר"ת בפ' האשה רבה (דף צ"ב) ע"ש:

דף נ.

תוספות בד"ה תדע שהרי נביא עומד וא"ת והלא אם לא התפלל חזקיהו כו' ואור"י הדורות נגזרו להוולד כו' עכ"ל ע"ש וצ"ל נמי שאין הנביא מתנבא דברים שעתידין להיות אלא לפי הגזירה ולא לפי הזכות דאי לא כן מאי קא מקשה להו רבי עקיבא לרבנן שהרי נביא עומד כו' דשמא לפי מה שראוי להיות לפי הזכות שיוסיפו לו ט"ו שנים ניבא שיולד בן ליחזקיהו וק"ל:

דף נ:

בפרש"י בד"ה אין גט אחר גט ב' יבמות כו' דאי קמא אהני כו' ואי קמא לא אהני למדחי כו' עכ"ל צ"ע אמאי פי' לפי מאי דס"ד למימר מעיקרא דהא אבייי דחי ליה בגמ' ומפרש לה דלעולם פשיטא ליה בגט דדחי כו':

בד"ה חלץ ועשה מאמר כו' איבם א' ואיבמה א' קמהדר ואע"ג דתניא לעיל הדר תניא הכא משום סיפא דבעי לפלוגי בין ביאה לחליצה כו' עכ"ל ואע"ג דהא דמפלגינן בין ביאה לחליצה מתפרש טפי בב' יבמות ויבם א' כפרש"י לקמן מ"מ נקט התנא במלתיה יבם א' ויבמה א' דהוא ריש מלתא דמתניתין ועלה קתני כבר אחת יבמה אחת כו' ואחת ב' יבמות:

בד"ה אין אחריה כלום ונפקא בגט ובלא חליצה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל כך פרש"י לפום ריהטא אבל אינו נכון אלא צריכה חליצה ואין כו' וכן פרש"י גופיה לקמן בהיפוך הדף דביאה פסולה כו' עכ"ל ודבריו תמוהים דהא לקמן בשמעתין דמפרש תלמודא טעמא דרבנן דביאה פסולה יש אחריה כלום ופרש"י שם כולה שמעתין דהיינו לענין דצריכה נמי חליצה ומוכח מזה דלר' נחמיה דסבר דאין אחריה כלום אינה צריכה חליצה כלל ואינו דומה שיפרש כל זה לפום ריהטא אבל דברי רש"י בהיפוך הדף מפורשים ג"כ הכי כמו שפירש כאן וה"פ והא ביאה פסולה כמאמר שויוה רבנן והיינו רבנן דפליגי עליה

דר' נחמיה וסברי דביאה פסולה יש אחריה כלום ולא נפקא מיניה בגט וקא בעי' נמי חליצה לזיקתו ומנייהו נשמע לר' נחמיה דסבר דאין אחר ביאה כלום ולא קבעי' חליצה לזיקתו היינו משום דביאה פסולה קונה קנין גמור וה"ה למאמר דהא כמאמר שויוה רבנן דפליגי עליה ובהא ודאי לא פליגי וקרוב לזה פר"י בתוס' שם ודו"ק:

דף נא.

בפרש"י בד"ה ה"ג ונתן גט לזו וגט לזו ר"ג כו' חולץ לראשונה וכ"ש דאי חלץ לשניה כו' אלא עצה טובה אשמועינן שלא יאסור עצמו כו' עכ"ל יש לדקדק למאי איצטריך להאי טעמא דהא משנה שלימה שנינו בפ' החולץ וחולץ לפסולה משום דלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם וה"נ הכא כיון דגט דראשונה גט הוא גט שניה אינו גט וחולץ לראשונה שהיא פסולה ואולי דרש"י סובר דגט שניה נמי הוא גט לפוסלה לכהונה דאפילו ריח גט פוסל לכהונה כדלקמן אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסול מלא יקחו כו':

דף נא:

תוס' בד"ה ביאה פסולה כמאמר שויוה רבנן כו' ועוד דא"כ הל"ל נמי דאין אחר הגט כלום עכ"ל צ"ע אמאי לא תקשי להו נמי דהול"ל דאין אחר מאמר כלום ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד אלא טעמא דרבנן דאי אמרינן דאין מאמר אחר מאמר אתי למימר נמי דאין מאמר אחר ביאה פסולה כו' עכ"ל ויש לדקדק לפי זה אמאי איצטריך תלמודא לעיל למימר טעמא דרבנן משום דכל חד וחד תקינו ליה רבנן גט ומאמר ביבמה דהא בלאו הכי ניחא טעמא דרבנן משום דאי אין מאמר אחר מאמר אתי למימר נמי דאין מאמר אחר ביאה פסולה דלא גרעה ביאה ממאמר כפר"י וי"ל דהוצרך לטעמא דלעיל דהא כיון דסברא דר"ג טובה דאין מאמר אחר מאמר לפי שקנה מאמר הראשון כל מה שיש לו לקנות היאך יטעה הטועה לומר כיון שאין מאמר אחר מאמר אתי למימר נמי דאין מאמר אחר ביאה פסולה ומש"ה קאמר דיטעה לומר דכל חד וחד תקינו ליה רבנן גט ומאמר ביבמה והשתא שפיר אתי למימר דכיון דאין מאמר אחר מאמר ה"נ אין מאמר אחר ביאה פסולה וק"ל:

דף נב.

תובד"ה דמקדש בביאה אר"ת דאפילו ביבמה דצריך ביאה דפריצותא הוא שעושה תחלת קנינו בביאה עכ"ל פירוש לדבריהם משום דאיכא לפרש במאן דמקדש בביאה משום פריצותא לפי שצריך עדי ביאה ודבר מכוער הוא שמעמיד עדים על כך אבל יבמה דצריך ביאה מדאורייתא דאינה נקנית אלא בביאה ע"כ לאו משום עדים תליא טעמא דפריצותא אלא ע"כ דהיינו פריצות שעושה תחלת קנינו בביאה דומיא דמקדש בלא שידוכין וכך הם דברי התוס' בפ"ק דקידושין דף י"א בשם פר"י והכא נתחלף להם אר"ת במקום אר"י ע"ש:

דף נב:

גמרא אלא אמר אביי הב"ע כגון דא"ל התקדשי לי במאמר יבמין רבי סבר כו' יש להקשות להאי אוקימתא אמאי קאמר רבי דמתני' דקתני חלץ ועשה מאמר אין אחריה כלום אליבא דר"ע מיתנייא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין דהא לדידיה אי נמי כמאן דאמר קידושין תופסין בחייבי לאוין ניחא כיון דקידשה במאמר יבמין ויש לומר משום חלץ ובעל אין אחר חליצה כלום דמשמע אפילו בעל לשם אישות קאמר הכי דלא אתיא אלא כר"ע וק"ל:

דף נג.

גמ' מר סבר חליצה פסולה פוטרת ומ"ס חליצה פסולה אינה פוטרת הקשה הרי"ף היכי אמרו רבנן חליצה פסולה אינה פוטרת דהא כוליה פרקין חליצה פסולה פוטרת דתנן אין אחר חליצה כלום ועוד אי לאו כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש וקשה לדבריו דמאי קא קשיא ליה דהא איכא אבא יוסי בן חנן לקמן דסבר דיש אחר חליצה פסולה כלום דגזר חליצה משום ביאה ואמאי לא נימא נמי דרבנן דפליגי עליה דרבי סברי כוותיה דאבא יוסי בן חנן:

דף נג:

שם בשלמא חלץ ועשה מאמר איצטריך סד"א כו' יש לדקדק אמאי קיימא הך אתקפתא הכא כיון דאיבם א' ואיבמה א' קאי ה"ל לאתויי הך אתקפתא אירישא דקתני נמי חלץ ועשה מאמר חלץ ונתן גט כו' ביבם א' ויבמה א' וע"ק מאי קאמר וליטעמיך אימא סיפא בעל כו' דלא שייך למימר וליטעמיך אלא היכא דהוה ניחא ליה למקשה לחד תנא או

אמורא ולאינך הוה קשה קאמר וליטעמיך הא אליביה נמי קשיא סיפא אבל הכא וכי משום דקא מקשה אריש מי יימר לן דניחא ליה אסיפא ואין כן מדרך התלמוד לומר וליטעמיך ונראה לומר דהך בשלמא קאי אדלעיל דקא מוקי לר"ל בב' יבמות ויבם א' דכולהו בבי משנה דלאו צריכה היא אלא משום איידי דיבם א' ויבמה א' וקאמר דהשתא חלץ ונתן גט ביבם א' ויבמה א' ל"ל דודאי לר' יוחנן איכא למימר דקתני הכא ביבם א' ויבמה א' חלץ ונתן גט איידי דקתני ליה חלץ ונתן גט בב' יבמות ויבם א' דמשנה דצריכה היא לר"י אבל לר"ל ההיא גופיה משנה דאינה צריכה דכולהו בבי משנה שאינה צריכה היא אלא דאיידי דיבם א' ויבמה א' וקמשני וליטעמיך לר' יוחנן בעל ועשה מאמר ביבם א' ויבמה א' ל"ל דבהך בבא ליכא למימר איידי דקתני לה גבי ב' יבמות ויבם א' דהא בב' יבמות ויבם א' או בב' יבמין ויבמה א' הך בבא משנה שאינה צריכה כדפרכינן לעיל איצטריך לאשמועינן דאין קידושין תופסין באשת איש אלא ע"כ לר"י נמי אית לן למימר דקתני בעל ועשה מאמר איידי דחלץ ועשה מאמר לר"ל נמי איכא למימר דתנא חלץ ונתן גט איידי דבעל ונתן גט ונראה עוד למסקנא אין אנו צריכין לר"י למימר כדאמר לעיל דאיידי התרת יבם א' ויבמה א' קתני נמי ב' יבמות ויבם א' או ב' יבמין ויבמה א' דהא כולהו בבי גופייהו איצטריך חוץ מבעל ועשה מאמר ואיכא למימר השתא דקתני ליה איידי דחלץ ועשה מאמר דמהאי טעמא גופיה קתני לה ביבם א' ויבמה א' אלא אליביה דר"ל דכולהו בבי דב' יבמות ויבם א' משנה שאינה צריכה היא הוצרך למימר לעיל איידי דקתני יבם א' ויבמה א' קתני ב' יבמות ויבם א' ודו"ק:

שם תוס' בד"ה אין אונס לערוה כו' בסופו ומהדר ליה התם דחשיב שפיר נעבד באונס אע"ג דפטור ממיתה כו' עכ"ל לא בהדיא קמשני התם כך אלא התוס' מפרשי תירוצא דרבא התם הכי וע"ש בתוספות:

דף נה.

בפרש"י בד"ה אלמא אחות אשה כו' וטעמא דשניה לאו אשתו היא מש"ה כו' עכ"ל לאו דקושיית המקשה קא מדייק הכי דהא לא איצטריך לדיוקא דבסיפא קתני בהדיא בברייתא דאסור בשלישית אלא לפי סברת המקשה מפרש רש"י רישא דברייתא דקתני מותר בשלישית היינו משום דשניה לאו אשתו היא ואה"נ הוו קידושי שניה קדושין הוה אסור בשלישית וכדקתני בסיפא דברייתא ודו"ק:

גמ' ודלמא אין לה בנים אסורה לעלמא ושריא ליבם יש לה בנים שריא לעלמא ושריא ליבם צ"ע לעיל גבי אסורה (א) בחיי בעלה מנין דקאמר הנך תרתי דחיות בתרייתא דקאמר הכא אמאי לא קאמר נמי הך דחייה קמייתא דקאמר כאן דלמא לאחר מיתת בעלה אסורה לעלמא ושריא ליבם בחיי בעלה שריא לעלמא וליבם ודו"ק:

דף נה:

תוס' בד"ה קיחה תימה כו' וי"ל דאינו מופנה לג"ש כו' עכ"ל יש להקשות הא אי נמי דקיחה דיבמה אינו מופנה מ"מ קיחה דאשה לבעלה מופנה דהא דרשינן לה נמי לגז"ש וא"כ ה"ל מופנה מצד א' כמו ביאה לג"ש דאינו מופנה אלא מצד אחד כמ"ש התוס' לעיל וליכא למימר דקיחה דאשה לבעלה נמי אינו מופנה אלא דגמר לה מג"ש דקיחה דעריות דהוא מופנה דא"כ מאי קא קשיא להו וא"ת נילף מקיחה דחייבי לאוין ddרשינן ליה לג"ש הא איכא למימר דקיחה דחייבי לאוין נמי אינו מופנה אלא דיליף הג"ש מקיחה דעריות שהוא מופנה וי"ל דודאי קיחה דאשה לבעלה מופנה הוא אלא דקים ליה לתלמודא שום פירכא על ג"ש דקיחה קיחה והיכא דהוי הג"ש מופנה מב' צדדין קאמר תלמודא דגמרינן לה ואין משיבין עליה אבל מקיחה דיבמה כיון דאינו מופנה ה"ל הג"ש אינה מופנה אלא מצד א' ומשיבין עליה וזו היא המדה:

בד"ה לאחר מיתה נמי שארו כו' בסופו ואפילו למ"ד דממעט התם מקרא איכא למימר דמקרא דהתם פשיטא ליה לאביי הכא עכ"ל בפרק ד' מיתות דקאמר ואידך מעשה הורדוס לאו כלום הוא לא רצו התוס' לפרש דה"נ מקרא דהכא פשיטא ליה התם דלישנא דלאו כלום הוא לא משמע להו דמקרא דהכא קאמר אלא דלאו כלום הוא ולא צריך קרא אבל לישנא דאביי דאמר הכא פריצותא אסר רחמנא משמע להו שפיר דאקרא דהתם סמך לומר הכי וק"ל:

דף נו:

בפרש"י בד"ה אשלא כדרכה דקתני כו' וגמר ביאה ביאה מיבמה דרבינן בה ולקחה שלא כדרכה עכ"ל מהרש"ל מחק כל זה מפרש"י וטעמא דלא מצינו שום ג"ש דביאה ביאה בעריות מיבמה אבל לפי מה שנדקדק דא"כ בלאו הא דקאמר עיקר שלא כדרכה בעריות כתיב היכי קס"ד כלל למילף עריות מיבמה כיון דלית כאן שום ג"ש וע"כ הנראה לקיים כל הנוסחאות הישנות שבפרש"י וה"פ לפי מאי דס"ד השתא דבעי למילף שלא כדרכה בעריות מיבמה היינו משום דילפינן ביאה דחייבי לאוין מביאה דיבמה וכיון

דשלא כדרכה הוי ביאה בחייבי לאוין מכ"ש דהוי ביאה בחייבי כריתות כדאמר לעיל ואין להקשות דא"כ מי הכריח רש"י ז"ל לפרש הא דקאמר במסקנא מאי וכן אשלא כדרכה דחייבי לאוין היינו חייבי לאוין דכהונה הא איכא לפרש כדבעי למימר השתא אחייבי לאוין דלאו דכהונה וילפינן ביאה ביאה מיבמה וכמו שפר"י בתוס' וי"ל דרש"י ס"ל דלמאי דמסיק דעיקר קרא דשלא כדרכה בעריות כתיב אין אנו צריכין למילף חייבי לאוין ביאה ביאה מיבמה אלא דשמעינן ליה שפיר ע"י עריות ושפחה דא"כ לשתוק קרא למעט שלא כדרכה בשפחה חרופה דהכי ילפינן ליה לעיל לענין הראה והתוס' שפי' בשם ר"י למסקנא דהאי וכן קאי אשאר חייבי לאוין דלאו דכהונה לית להו הך סברא ואית להו דמיהת תרוייהו דהיינו הראה ושלא כדרכה לא שמעינן מדאיצטריך קרא למעט בשפחה חרופה דמשום חדא מלתא מהני נמי איצטריך קרא ולהכי קאמר תלמודא שפיר הכא דלענין שלא כדרכה ילפינן להו מיבמה וק"ל:

בד"ה ה"ג אלא מאי וכן אשלא כדרכה דחייבי לאוין אלמנה לכ"ג כו' עכ"ל צ"ע דמהיכא קא יליף חייבי לאוין דכהונה מיבמה וי"ל בדוחק דיליף קיחה קיחה מיבמה דאע"ג דקיחה דיבמה אינו מופנה כמו שהוכיחו התוס' לעיל מ"מ קיחה דחייבי לאוין דכהונה מופנה וה"ל מופנה מצד א' דכמו כן ילפינן ביאה ביאה מיבמה אע"ג דביאה דיבמה אינו מופנה כמ"ש התוס' לעיל ומיהו לעיל גבי הא דבעי למילף עריות מיבמה לא בעי לפרש דבעי למילף קיחה דעריות מקיחה דיבמה משום דניחא ליה למינקט ביאה לג"ש דנקטה תלמודא לעיל אבל הך ג"ש קיחה קיחה מיבמה לא הוזכרה בשום מקום וק"ל:

דף נז.

בפרש"י בד"ה כשרות איתוספא כו' ולאו קדושה לאקרויי קהל ומותרת לפצוע דכא כו' עכ"ל ונ"ל דהך אבעיא לא אזלא אלא אי ס"ל לראב"י כר' יוסי קהל גרים לא איקרי קהל אבל לר' יהודה אי נמי דלאו אמה מישראל אסורה לפצוע דכא דקהל גרים אקרי קהל וק"ל:

תוס' בד"ה דהא אמר אף גר כו' דאי לא קאי סגי ליה בטעם דקהל גרים כו' עכ"ל פי' דלר' יוסי אי נמי לא סבירא ליה דגר שנשא גיורת דכשרה לכהונה מצינו למימר דהיינו משום דכתיב מזרע ישראל כדאמר בפ' י' יוחסין אבל תרומה אוכלת דלא הויא ממש כחללה אלא לר' יהודה כתבו התוספות לעיל דליכא למימר הכי משום דעיקר טעמיה מק"ו וק"ל:

דף נז:

בד"ה רב אמר יש חופה וכו' וחופה דלאחר קדושין נמי לא מהניא בפסולות כו' עכ"ל פירוש אפילו לר"מ דפסולה וקיימא משעת קדושין לאכילת תרומה מ"מ החופה לא מהניא כלום לענין השקאת סוטה ולענין נערה המאורסה לאפוקי מסקילה לחנק וק"ל:
בא"ד ולא מסתבר נמי לאוקמא בארוסה שכבר אכלה בהגעת זמן כו' עכ"ל פירוש ואח"כ נעשה פצוע דכא ויש להקשות וכי זו שאכלה כבר מכחו עדיפא מכבר אכלה מכח אביה דהיא בת כהן דמיפסלה בכה"ג כדמוכח בההיא דכהן שקידש קטנה ובגרה תחתיו כמ"ש התוספות לעיל וי"ל דודאי עדיפא זו דאית בה תרתי דאכלה כבר מכח אביה ואכלה כבר מכח בעלה ועי"ל דודאי עדיפא דכיון דאכלה בהגעת זמן ה"ל כמו נשואה דלא מיפסלא אם כבר אכלה לר"י ודו"ק:

דף נח.

תוד"ה דהני תנאי דת"ק סבר כו' וי"ל דלצדדין קתני אוכלת משלו לאחר מיתה ואוכלת בתרומה מחיים עכ"ל יש לדקדק דהכא אמרינן דאע"ג דאינה אוכלת משלו מחיים משום דבעמוד והוצא קאי כו' מ"מ אוכלת בתרומה מחיים בשבילו ולעיל במתני' הקשה הר"מ כהן בפשיטות לפרש"י דכיון דאינה אוכלת משלו משום דבעמוד והוצא קאי אינה אוכלת נמי בתרומה וי"ל דלעיל אין טעם להאכילה אלא משום הגעת זמן כמשנה ראשונה (ב) מסברא אית לן למימר כיון דאינה אוכלת משלו משום דבעמוד והוצא כו' אינה אוכלת נמי בתרומה בשבילו אבל הכא כיון דנכנסה לחופה איכא טעמא אחרינא דאוכלת בתרומה דהא ליכא למיחש כלל לסימפון ולמזיגת הכוס כמ"ש התוספות וא"נ דאינה אוכלת משלו משום דבעמוד והוצא קאי כו' מ"מ אוכלת בתרומה ודו"ק:
בד"ה דכוותה גבי שומרת יבם כו' דכרבי יאשיה אתיא מתניתא דשלא שטיתי שומרת כו' עכ"ל קושטא דמלתא קמפרשי דלרבי יאשיה שומרת יבם בת משתיא היא ואין אנו צריכין לפרש בשומרת יבם כפרש"י דמיירי נמי בנכנסה לחופה ולא נבעלה ועוד דנראה להם דחופה לא שייכא ביבמה כפרש"י בל"א ורש"י דמפרש בשומרת יבם נמי דמיירי בנכנסה לחופה ולא נבעלה צ"ל דסבירא ליה דסוגיא דהכא אתיא אליבא דרבי יונתן דסבר התם דאפילו בבא עליה בבית חמיה לא שתיא הכא כיון דנכנסה לחופה שתיא דלא מקריא שומרת יבם ואע"ג דחופה לא שייכא ביבמה היינו קודם ביאה אבל הכא דכבר בא עליה בבית חמיה קניה כארוסה ושייך שפיר בה חופה וכן צ"ל ללשון שני שפרש"י דקשיא ליה נמי הא לאו בת אשקויי ומוקים לה כגון שבא עליה היינו

אליבא דרבי יונתן וכגון שנכנסה נמי לחופה אחר כך ואע"ג דללשון שני פרש"י דלא שייכא חופה היינו קודם ביאה אבל לאחר ביאה שפיר שייכא חופה תדע דהא כי בעי לאוקמי ללשון שני כגון שבא עליה וכשמואל הא אכתי לאו בת אשקיי היא דשומרת יבם אקריא אליבא דשמואל דהא לא קנה אותה אלא לדברים האמורים בפרשה ולא קנה אותה ליורשה וליטמא ולהפר נדריה ולא עדיפא היא מארוסה דאף אם בא עליה כבר בבית אביה לא מקריא תחת אישך עד שנכנסה לחופה אלא ע"כ דה"נ בשומרת יבם כדמוקי לה בבא עליה וכשמואל מיירי בנכנסה לחופה אח"כ דלאחר ביאה שייכא שפיר חופה ביבמה זהו הנראה לנו ליישב פרש"י אך קשה לן ללשון שני למסקנא דמוקי לה בעבד בה מאמר מאי פריך א"ה היינו ארוסה דמאי שייכא שומרת יבם לארוסה דהא לאו בגוונא חדא קאיירי דארוסה מיירי בבא עליה בבית אביה ונסתרה ואחר כך נכנסה לחופה ולא נבעלה ושומרת יבם לא מיירי כלל בבא עליה (ג) ולא בנכנסה לחופה אלא בנסתרה ואח"כ עבד בה מאמר וצ"ע:

דף נח:

בד"ה ע"י גלגול ולא בעי לאפוקי גלגול מגלגול דאיש אחר כו' עכ"ל קאי על פרש"י שכתב דמכאן לגלגול שבועה מן התורה עכ"ל:

דף נט.

תוד"ה אפילו מקצת בתולים לא מצי למימר לר"מ בתולה שלימה משמע כו' עכ"ל וכן בהיפך אליבא דר"א ור"ש לא מצי למימר דבתולה אפילו מקצת בתולים משמע בתוליה עד דאיכא כל הבתולים למעט שלא כדרכה בבתוליה להכשיר בוגרת דלא משמע ליה למדרש מבי"ת אלא לענין שלא כדרכה וכן לפי תירוץ השני ע"כ לר"ש נמי בתולה שלימה משמע דשמעינן ליה לר"ש התם בפ' אלמנה ניזונית דמקצת כסף אינו ככל הכסף אך לפי תירוץ הג' שכתבו לר"מ דא"א דבתולה שלימה משמע למעט שלא כדרכה כו' בזה לא יתורץ הקושיא בהיפך לר"א ור"ש וצ"ע ודו"ק:

בד"ה אלא לאו שלא כדרכה כו' וכן משמע מתוך הך דשמעתין דאי יש קנס בהראה ה"ל לשנויי כגון שלא עשה אלא נשיקה כו' עכ"ל יראה לפרש דפשיטא להו לתוס' דלענין בעילה לפוסלה לכהונה ודאי (ד) אין להשוות הראה לשלא כדרכה ואפילו רב דפסלה לכהונה בעולה שלא כדרכה לא פסל בהראה והיינו טעמא דמהיכא דאימעט שלא כדרכה לר"א מבי"ת דבבתוליה לא משמע אלא למעט שלא כדרכה כמ"ש התוספת לעיל

אבל אי הוה ס"ד להשוות נמי לפסול כהונה כדסלקא דעתין השתא להשוותן לענין קנס א"כ לא הוה משני מידי דא"נ דיש קנס בהעראה ליכא לשנויי דמיירי בנשיקה דמה לי בנשיקה ומה לי שלא כדרכה דהא שוים הם ודו"ק:

דף נט:

בא"ד אבל קשה אי לא מחייב קנס בהעראה א"כ מאי פריך בפרק בן סורר כו' הא לדידיה נמי א"ש כו' עכ"ל יש להקשות אמאי לא תקשי להו הכי גם לפר"ת וריב"א דמאי פריך אלא למ"ד העראה זו הכנסת עטרה מא"ל הא לדידיה נמי ניחא דאע"ג דמשלם קנס בהעראה מ"מ כיון דבהכנסת עטרה קים ליה בדרבה מיניה וניתן להצילו בנפשו לא משלם עד גמר ביאה ממש וי"ל דלפר"ת וריב"א איכא למימר דסבירא ליה לתלמודא כיון דמחייב קנס אהעראה לית לן לחיוביה קנס אגמר ביאה ממש כיון דכבר השיר בתולים בהכנסת עטרה וק"ל:

גמ' מאי אריא משום בעולה תיפוק ליה דהויא לה זונה כו' יש מקשים הא רב סתמא קאמר נבעלה שלא כדרכה פסולה לכהונה ודלמא אה"נ דמשום זונה קאמר דפסולה לכהונה וי"ל דמלתיה דרב אהך דמתני' דהכא נאמרה דמיירי בפסולה לכ"ג וא"כ משום בעולה קאמר דפסולה לכ"ג דאי משום זונה הויא פסולה גם לכהן הדיוט וכה"ג כתבו התוספות לקמן בדף ס' דהא רב אברייתא קאי כו' וק"ל:

תוס' בד"ה שנים ולא ד' כו' ובפרק כל האסורין מהאי דרשא דשנים ולא ד' נפקא לן דאין זנות לבהמה עכ"ל כצ"ל ופירוש לדבריהם דגרסינן בפרק כל האסורין מנא הא מלתא דאמרי רבנן דאין זנות לבהמה א"ל לא נשמוט קרא ונכתוב אתנן זונה וכלב תניא נמי הכי אתנן כו' שנים ולא ד' וכ"כ התוס' בסוטה פ' ארוסה דה"ג בפרק כל האסורין והשתא כתבו התוס' לקושייתם דקושטא דמלתא הוא בפ' כל האסורין יליף ליה מהאי דרשא דה"ל למכתב הכי אתנן כלב וזונה והיינו למ"ד דמשמע נמי א' בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו והא דהוצרך למילף נמי התם משנים ולא ד' היינו למ"ד דלא משמע א' בפני עצמו וליכא למכתב הכי אף שהתוס' שם פירשו הסוגיא בדרך אחרת בהרבה דחוקים ע"ש ולפי דרכם מחקו גירסת כל הספרים דלפי שיטתם גרסינן לא נשמוט תנא ולתני אתנן כו' והתוס' דבפרק הארוסה מסכימים לגירסת כל הספרים שלנו כמו שכתבו לעיל ודו"ק כי דברינו ברורים הם לפרש כוונת התוס' דשמעתין לפי סוגיא דפרק כל האסורין כגירסת כל הספרים שם:

דף ס.

גמרא אליו לרבות הבוגרת הא ל"ל קרא והאמר ר"מ בתולה אפילו מקצת בתולים משמע כו' וליכא למימר דטעמא דידיה נמי התם מהכא דהא דקאמר ר"מ בתולה אפילו מקצת משמע משמע ליה דמשמעות לשון בתולה הוא כך בלאו רבויא דקרא וכה"ג משנינן לקמן אליבא דר"ש דטעמא דידיה נמי התם מהכא מדאליו לרבות בוגרת שמעינן דאי לאו קרא דאליו בתולה בתולה שלימה משמע וליכא לאקשויי נמי למאי דמשני סד"א נילף בתולה בתולה כו' לפרש"י מאונס ומפתה דא"כ לפי האמת למאי איצטריך י' דבבתוליה בכ"ג למעט בוגרת לר"מ לכתוב בתולה ונילף בתולה בתולה מאונס ומפתה מה להלן נערה כו' דאיכא למימר דהשתא דכתיב אליו לרבות בוגרת בטומאה לא הוה ידעינן אי למילף בתולה בתולה מאונס ומפתה למעט בוגרת או למילף מטומאה לרבות בוגרת ולהכי איצטריך י' דבבתוליה לממט בוגרת וק"ל:

דף ס:

תוס' בד"ה והאמר רבי שמעון בתולה שלימה משמע תימה כו' עכ"ל ע"ש וליכא לאקשויי אמאי לא תקשי להו בפשיטות דמאי פריך והא אר"ש בתולה שלימה משמע דדלמא אליו לרבות בוגרת מפקא ליה מהך משמעות דבתולה שלימה משמע דכה"ג אמרינן לעיל אליבא דר"ש דהקרובה מרבה ארוסה שנתגרשה ומפקא ליה מג"ש דראויה לכ"ג בעינן די"ל דודאי ריבויא דקרא מצי להוציא מג"ש אבל משמעות לשון בתולה אית ליה לתלמודא אין סברא דאתא [ריבויא] להוציא אך הא קשיא לן דממאי קא משמע להו מהא דפריך והא אר"מ בתולה אפילו מקצת בתולים משמע דאי הוה סבר בתולה שלימה משמע לא הוה קשיא ליה מידי דדלמא בכל חד קושטא דמלתא קפריך דלר"מ דסבר לעיל דבתולה אפילו מקצת בתולים משמע לא קא קשיא ליה אלא למאי איצטריך אליו לרבות בוגרת ולר"ש דסבר דבתולה שלימה משמע לא קא קשיא ליה ל"ל אליו אלא דקשיא ליה דהיכא קא מפיק אליו לרבות בוגרת ממשמעותו דבתולה שלימה והא דמשני לעיל אליבא דר"מ דסד"א נילף בתולה בתולה מה להלן נערה אף כאן נערה קמ"ל לא קא מפיק קרא כלל ממשמעותו אלא מג"ש וי"ל דהכי קא קשיא להו מדקאמר תלמודא הכי אליבא דר"מ דסבר בתולה אפילו מקצת בתולה משמע ל"ל אליו משמע דלרבי יהודה דסבר נמי בהא כר"מ דאליו לרבות בוגרת לא קשיא מידי והיינו ע"כ משום דאית לן למימר דרבי יהודה סבר בהא כר"ש בתולה שלימה משמע והשתא פריך איפכא דמדקא פריך הכי אליבא דר"ש דסבר בתולה שלימה משמע היכא קא מפיק אליו לרבות בוגרת משמע

דלר"י דסבר נמי בהא כר"ש דאליו לרבות בוגרת לא קשיא מידי והיינו ע"כ משום דאית לן למימר דר' יוסי בהא סבר כר"מ בתולה אפילו מקצת משמע כנ"ל לפרש דברי התוס':
גמ' בראויה ליבעל הכתוב מדבר עיין ברא"ם שהביא דברי התוס' וכתב בתר הכי וא"ת כיון דאשה דהכא לאו בגדולה קמיירי אלא בראויה ליבעל כו' דשם אשה נופל על הקטנה וכיון שכן מנ"ל לרבנן ז"ל לומר כו' דלמא אשה דהכא בקטנה קמיירי כו' טף ונבעלו הרוגו טף ולא נבעלו קיימו אע"פ שראויה ליבעל וי"ל הא דשם אשה נופל על הקטנה היינו כשנכלל בה גדולה וקטנה כו' עכ"ל ועוד האריך בזה ואין צורך כי מדברי התוס' יצא לנו לתרץ זה דא"נ הוה נופל שם אשה על הקטנה מ"מ הכא דלא איצטריך מלת אשה כלל ע"כ הקרא בראויה ליבעל קמשתעי דה"ל גדולה נמי בכלל אשה ודו"ק:

דף סא:

תוס' בד"ה וכה"א והנערה טובת מראה כו' והרר"ש כו' הוכיח שהיתה בת י"ד שנים כו' עכ"ל ברישׁ פ' תולדות האריך הרא"ם גם בזה והוכיח בחשבון לפי זה שהיתה בת י"ד שנים וחצי כשנשאה יצחק וטעות הוא בידו כי הוא לא חשב אלא שנה וחצי שהיה בדרך ואינו כן אלא החשבון מכוון כדברי התוס' שהיתה בת י"ד שנים וב' שנים היה בדרך דהכי איתא בספ"ק דמגילה דאשתהי באורחא ב' שנין כו' בא לו לסכות ועשה שם י"ח חודש שנאמר כו' ובבית אל עשה ו' חדשים והקריב זבחים כו' גם מה שהקשה מההיא דפ' אע"פ דאיתא התם דנותנין לבתולה י"ב חודש משתבעה וכו' ומייתי לה התם מרבקה ואם היתה י"ד שנים וחצי א"כ היתה בוגרת כו' ואין נותנין לה רק ל' יום כו' עכ"ל לאו קושיא היא דאיכא למימר שלא היה לה שערות אלא עד אותו זמן ואז נעשית נערה דהא דקאמרינן אין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים היינו משתביא ב' שערות אחר שתהיה י"ב שנים אבל אם לא תביא ב' שערות עדיין קטנה היא עד כ' שנים כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהלכות אישות וכפרש"י בפ' אלו נערות ודו"ק:
בד"ה א"ד כו' בטיל להאי לישנא דייק מדלא קתני כו' עכ"ל נראה דלא דיוק גמור הוא דהא איכא למידק איפכא כדדייקינן ללישנא קמא מדלא קתני לא יבטל אדם מאשה ומש"ה לא חש המתרץ להשיב על האי דיוקא וק"ל:
גמ' וב"ש לילפו מברייתו של עולם אין דנין אפשר משא"א כו' יש להקשות דהכא סברי ב"ש דאין דנין איפשר משאי איפשר וב"ה סברי דדנין ובפ' החולץ גבי פסח דורות שאינו בא אלא מן החולין שמעינן לר"א דדנין אפשר משא"א ור"ע סבר דאין דנין וא"כ קשיא הלכתא אהלכתא דקי"ל בעלמא הלכה כר"ע מחבירו והכא קי"ל כב"ה (א) וי"ל דהכא

אפילו ר"ע מודה דדנין דמסתברא כיון דמצות פ"ו הוא לקיום עולם צריך נקבה וזכר כמו תחלת ברייתו:

דף סב.

גמ' וכתיב כי שת לי אלהים זרע גו' עיין ע"ז במהרש"ל באורך ופירושו דחוק דהא ודאי מהא דהיו לאדם וחוה ב' בנים וב' בנות ליכא למילף מידי דדלמא הכי הוו להו בנין ואין זה מבריאת עולם כדילפינן לעיל מאדם וחוה גופייהו אלא הכא מדכתיב כי שת לי גו' משמע ליה דשת אתא לתשלומין מה שנחסר מהבנים שנזכרו בהאי קרא ותוסף ללדת גו' שנתחייב בהן אדם הראשון ויראה עוד מפרש"י דמאת קין דריש הכא נקבה לקין אבל את אחיו ואת הבל הני את בהבל קמשתעי ובב"ר דריש מיניה שני תאומות להבל וכן כתבו התוס' בפ' א' דיני ממונות בשם ב"ר ע"ש:

דף סב:

בפרש"י בד"ה מנא הא מלתא כו' אבני בתו קאי דבן בנו פשיטא לן עכ"ל צ"ע דהא לעיל אמרינן דברא לברא וברתא לברתא מקרי בני בנים כבנים (ב) וכ"ש ברא לברתא ודוחק לומר דהאי כ"ש ברא לברתא לא קאי אלא על ברתא לברתא ולא על ברא לברא דא"כ הכי הל"ל ברתא לברתא וכ"ש ברא לברתא וכ"ש ברא לברא וק"ל:

דף סד.

תוס' בד"ה יוציא ויתן כתובה כו' אבל משום תשמיש המטה לחודיה או משום מזונות לחודייהו אין כופין כו' עכ"ל יראה לשמואל דפריך לרב עד שיכפוהו להוציא יכופוהו לזון קאמרי דמשום מזונות לחודיה אין כופין להוציא אבל רב הא סבירא ליה בהדיא לגירסת ר"ח דהאומר איני זן ואיני מפרנס כופין להוציא ואפשר לומר דאיני זן ואיני מפרנס לאו הוא מזונות לחודייהו דפרנסה הוא דבר אחר בלא מזונות וק"ל:

דף סה.

בד"ה שבינו לבינה היא נאמנת כו' והריב"ם פי' דהכא אניסת לג' קאי כו' וקשה לר"י דמתוך הלשון משמע דהוא אומר מינה כו' דמחמת שהיו יחד הרבה ולא הולידו כו' עכ"ל הך קושית ר"י תפול גם לפי א"נ שכתבו התוס' לעיל דאיכא לאוקמא בדלא שהה עמה י' שנים ובא מחמת טענה כו' ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

דף סו.

תוס' בד"ה מנין לכהן כו' דה"א דאכלי מכח האשה עצמה שאוכלת ולא מכח הבעל משום קנינו כו' עכ"ל יש להקשות דסברת המקשה הפוכה מהמתרץ דהשתא לפי סברת המקשה עדיפא ליה קנינו שקנה קנין מאוכל מכח האשה עצמה דבקנינו שקנה קנין בעי למימר דאפילו אינה אוכלת יש להאכיל אע"ג דבאוכל מחמת אשה עצמה אינן אוכלין אא"כ אוכלת וסברת המתרץ במסקנא הוא בהיפך דגריעא אוכל משום קנינו שקנה קנין מאוכל מחמת ממזר עצמו דשאין אוכל מאכיל בו ובקנינו שקנה קנין אין אוכל אינו מאכיל וי"ל דהא דגריע אוכל מחמת אשה עצמה היינו משום דהיא גופה אינה אוכלת ומאכלת אח"כ אלא מכח הבעל ולא דמיא לממזר שמאכיל מחמת עצמו ודו"ק:

בפרש"י בד"ה והרי ממזר בת ישראל כו' וה"ה נמי אי כשר הוה כו' והא דנקט לאותובי ממזר כו' עכ"ל נראה דה"ה דה"מ למנקט בת ישראל שניסת לממזר ולא ילדה בן דכיון דניסת לממזר נעשית חללה מן התרומה ואינה אוכלת ומאכלת אמה אלא דנקט הכי משום דמתני' היא:

בד"ה גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה כו' ואי אמרינן יאכלו כו' משום קנינו שקנה קנין דלא גרעה הך חללה מעבד שקנה כו' עכ"ל יראה לדקדק מפירושו דמאשה שקנתה עבדים דקתני בברייתא לא פריך מידי מעקרא דאיכא לפלוגי בין אשה חללה דפסולה לינשא לכהונה לאינה חללה דכשירה לינשא לכהונה אלא דמעבדים שקנו עבדים פריך שפיר דלא גרעה הך חללה מעבדים שפסולים נמי לכהונה דהא דעבדים אוכלין ודאי לא עדיפי מחללה כדפרכינן והרי ערל כו' ויתיישב לפירושו דלא ה"מ להקשות בסיפא כמו שהקשו התוס' דהא הסיפא לאו בחללה קמיירי וק"ל:

דף סו:

תוס' בד"ה עבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין כו' דתרומה ושן ועין ענין אחד הוא כו' עכ"ל אין להקשות דהא בנכסי מלוג תרומה ושן ועין לאו ענין אחד הוא דהא אין יוצאין בשן ועין לאיש ובתרומה אוכלים די"ל דלא קאמרי דתרומה ושן ועין א' הוא אלא לענין דחשיב קנין כספו והיינו כדפרש"י במתני' דאי הוה הא דקנין פירות כקנין הגוף דמי חשיב כקנין כספו לענין תרומה הוי נמי חשיב כקנין כספו לצאת בשן ועין והא דאוכלין בתרומה אינו אלא משום קנינו שקנה קנין דמרבינן ליה לעיל מיתורא דאוכלין בתרומה משא"כ בשן ועין דליכא יתורא לרבות ביה קנינו שקנה קנין שיצא בשן ועין אך קשה לי לתירוצו דהר"ש ברבי חיים שכתב דדייק מאבל לא לאשה כו' אלא לאחר מיתה קאמר

דאין יוצאין לאשה משום דהדין עמו עכ"ל דמשמע לרב יהודה דקאמר דהדין עמה יוצאין בשן ועין לאשה דברשותה קאי נכסי צאן ברזל לאחר מיתת הבעל וא"כ לקמן במתני' דתנן בת ישראל שניסת לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה אמאי דכיון דברשותה קאי נכסי צאן ברזל והיא אוכלת יאכלו נמי העבדים בשבילה וי"ל דודאי לאחר מיתת הבעל ברשותייהו דיתמי (א) וברשותה הוו נכסי צאן ברזל דכיון דמחוסר גובייגא הוא הוה ברשותייהו דיתמי כדאמרינן גבי איצטלא דפרסוה יתמי אמיתנא דהקדש מפקיע שיעבודא אפילו לרב יהודה כיון דמחוסר גובייגא וה"נ הכא השיחרור מפקיע שיעבודא ומיהו ברשותה נמי הוו לרב יהודה כדפירש הר"ש דכיון דהדין עמה יוצאין לה בשן ועין והשתא לענין תרומה כיון דברשות תרוייהו קיימי נכסי צאן ברזל וברשות יתמי נמי הוו אית לן למימר דלא יאכלו בתרומה משום דיש גם לעובר חלק בו והעובר פוסל ודו"ק:

דף סז:

תובד"ה אין חוששין למיעוטא כו' ולא דמיא לחולצת תוך ג' חדשים דאפילו יבא אליהו כו' עכ"ל הכי אמרינן בפרק החולץ ומייתי ראיה שם דהא קטנה דלאו בת איעבורי צריכה להמתין ג' חדשים:

בד"ה מועטים עסקינן כו' ה"ל למימר דסבר לה רשב"י כרשב"א דקי"ל כוותיה דמזוני כו' עכ"ל והשתא דסבר דמזון האשה ממקרקעי ולא ממטלטלי וסבר דעבדי כמקרקעי ליכא לאקשויי הכי דנימא דסיפא סבר לה דעבדי כמטלטלי וכדקי"ל כרב נחמן דא"כ אתו הני אמוראי ר"א ור"ן בפלוגתא דתנאי דהכא וק"ל:

בד"ה קנין כספו אמר רחמנא כו' אור"ת דאסמכתא בעלמא היא דמדאורייתא מיכל אכלה כו' עכ"ל ובתוס' פ' אע"פ הקשו התוס' לשיטתו מתוך סוגיין דקאמר בשומרת יבם בת כהן לישראל דפסל לה דכתיב ושבה אל בית גו' הל"ל דהא קנייה כדקאמר גבי אירוסין כו' ע"ש:

דף סח.

תובד"ה רישא פסולי כהונה כו' דאפילו לענין תרומה איירי כמו לענין עבדים כו' עכ"ל יש מגיהים כמו לענין עובר ויבם ומיהו ק"ק דלא הוו צריכין לכל זה אלא דמסיפא דקתני ספק הביא שתי שערות ספק כו' דקאי אארוסין (א) ה"מ להקשות בפשיטות הכי דנוקמה אחזקה דהתם ודאי בפסול תרומה קאיירי דלא שייך פסול כהונה ודו"ק:

דף סח:

גמ' דרבי יוסי בר חנינא מן זר וכל זר נפקא כתב מהרש"ל הגירסא הנכונה דל"ג דרבי יוסי בר חנינא אלא גרסינן מן זר וכל זר נפקא וקאי אבת כהן כו' וגירסא זו עדיף דלא יתכן שפיר למילף הא דריב"ח מריבוי דכל וכן משמע להדיא מסמ"ג דמריבוי דכל נפקא בת כהן ע"ש עכ"ל ולפום חורפיה לא דק היטב דהא כתב הסמ"ג שם ודרשינן בפרק הערל זר וכל זר זרות אמרתי לך ולא אנינות ומה שכתב הסמ"ג שם אשת הזר הרי היא כזר שנאמר וכל זר בין הוא ובין אשתו לאו מריבוי דכל הוא אלא מדכתיב תרי וכל זר דרשינן חד לגופיה וחד לבת כהן אשת זר כדמסיק הכא ומריבוי דכל שפיר ילפינן הא דריב"ח וה"פ דכל זר בין אונן בין אינו אונן אסור הא כהן בין אונן בין אינו אונן מותר בתרומה וכל נוסחאות הגמרות בשמעתין ובר"פ הערל אינן נוחין לדברי מהרש"ל וק"ל:

תוס' בד"ה כמאן כר' עקיבא כו' ועי"ל דר' ישמעאל לא דריש וו"י והא דקאמר בסנהדרין כו' עכ"ל אין לפרש דבריהם דר' ישמעאל ודאי לא דריש וו"י דא"כ הדרא קושייתם לדוכתא אדפריך לקמן כמאן כר"ע טפי ה"ל לאקשויי דר' ישמעאל אדר"י דהכא דריש מובת לויה וישראלית והתם לא דריש וו"י אלא דה"פ דנוכל לומר דרבי ישמעאל לא דריש וו"י כו' ומיהו מצינן למימר דהוא נמי דריש לה וכדמסיק התם ותו לא מידי ודו"ק:

גמ' ק"ו ומה כהנת דבקדושה דנפשה אכלה פסל לה כו' עכ"ל וליכא לאקשויי דהא אי נמי אתא פסול תרומה בלויה וישראלית מק"ו זה ואתא ריבוי ע"כ לפסול כהונה בלויה וישראלית אכתי פסול כהונה בכהנות מנלן דהא איכא למיפרך מה לויה וישראלית דפסלינן לה משום דלא אכלה אלא בשביל בנה (ב) אבל כהנת דבקדושה דנפשה אכלה לא פסל לה די"ל דהשתא כיון דלא איצטריך ריבוי לפסול תרומה כלל אלא לפסול כהונה טפי אית לן למימר דאתא ריבוי דובת כהן לכהנת גופה לפסול כהונה ולויה וישראלית אתי לפסול כהונה נמי מק"ו וק"ל:

בפרש"י בד"ה אימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות כו' אבל חייבי לאוין כיון דתפסי להו בה קידושין לא פסלי וכותי ונתין וממזר דפסלי מנלן עכ"ל שגירת לישנא דכולי תלמודא נקט דכותי לאו בתורת עובד כוכבים נקטו ליה אלא לפסולי בעלמא כמ"ש התוספות אבל כותי דקתני לעיל בברייתא סבירא ליה לתלמודא היינו עובד כוכבים וקסבר דכותים גירי אריות הן כפרש"י לקמן בשמעתין וק"ל:

בד"ה א"ה אימא כו' ומהאי קרא גופיה משתמעי חייבי כריתות לפסולא עכ"ל פירוש דלאו בני אלמנות וגרושין הוו לגבה דערוה דאין קדושין תופסין בה ולפיכך אית דמפרשי שכתב רש"י דלא פסלי חייבי כריתות צ"ל דסבירא להו כדברי התוס' דחייבי כריתות

לא משתמעי מהאי קרא דבני אלמנות וגרושין הוו לאחריני ומהרש"ל כתב בזה דרך אחרת ואין צורך להאריך (ג) ויש להקשות לשיטת רש"י כיון דחייבי כריתות משתמעי שפיר מהאי קרא דכי תהיה אלמנה וגרושה וגו' א"כ ל"ל כי תהיה למימר דבהנך דאית בהו הויה דהיינו חייבי לאוין קמשתעי קרא דהא ע"כ קרא דלאיש זר אתא לחייבי לאוין דחייבי כריתות נפקי מכי תהיה אלמנה וגרושה גו' וי"ל דאי לאו כי תהיה הוה מוקמינן קרא דלאיש זר לחייבי כריתות וקרא דכי תהיה אלמנה וגרושה הוה דרשינן מיניה צריכותא כדדרשינן אליבא דר"ע אבל השתא דכתיב תהיה דאתא קרא דכי תהיה לאיש זר לחייבי לאוין אית לן למימר מסברא לפסול נמי בחייבי כריתות ולאוקמי קרא דכי תהיה אלמנה וגרושה בהו ולא למימר דאתא לצריכותא בעלמא ודו"ק אך קשה לשיטתו כיון דבכלל מי שאין לו אלמנות וגרושין הוה נמי חייבי כריתות היאך קבעי למימר לקמן דבמי שאין לו אלמנות וגרושין בה אע"ג דאית לה זרע נמי תיכול דבשלמא בעבד ועובד כוכבים איכא למימר טעמא כפרש"י דכבהמה בעלמא חשיב אבל בחייבי כריתות מ"ט אית בהו דתיכול אפילו ביש לה זרע טפי מיש לה זרע מישראל כשר לה וצ"ע:

דף סט.

בפרש"י בד"ה א"כ דהאי קרא לקולא כתיב כו' ואי משום לאשמועי' דמי שיש לו אלמנות וגרושין אפ"ה כי אית לה זרע מיניה כו' דכיון דכהנת גופה מיפסלה בזרע ישראל כו' כ"ש ישראלית כו' עכ"ל פירוש דהשתא לית לן למימר היא הנותנת כהנת דקדיש גופה מיפסלא כו' דהא בזרע כשר מיפסלא בזרע ישראל ואית לן למימר כסברא קמייתא דכיון דהיא בקדושה דנפשה אכלה ופסל לה זרע כשר מישראל לויה וישראלית דאכלה בשביל בנה לא כ"ש ולא קאמרינן דהיא הנותנת כו' אלא היכא דמיפסלא בביאה אסורה או בזרע הבא מאסור לה וק"ל:

בד"ה ואימא נבעלה לפסול לה אף מחזיר כו' ואוקמינא כשירה לכהונה וכ"ש לתרומה עכ"ל אין פירושו דהיא כשירה לכהונה דהא פסולה וקיימא משעת גרושין כפרש"י ותוספות שם אלא דה"פ דולדה כשר לכהונה כדמסיק התם דליכא למיפסל בנה מק"ו דאלמנה לכ"ג משום דאיכא למיפרך מה לאלמנה לכ"ג שכן היא עצמה מתחללת וכ"ש דהיא עצמה כשירה לתרומה דהא בנה גופיה לא מתכשר אלא מתוך הך פירכא מה לאלמנה שכן היא מתחללת בתרומה משא"כ במחזיר גרושתו דאינה מתחללת בתרומה ולרבותא בעלמא נקט לה הכי דהא בפשיטות אית לן למימר התם דהיא כשרה לתרומה

כדמסיק התם אילימא היא כשרה לקהל פשיטא משום דזניא איפסלא מקהל אלא לכהונה והיינו לתרומה וק"ל:

תוס' בד"ה כי תהיה כי תבעל וא"ת לדידיה נמי איכא לאוקמי באלמנה לכ"ג לר' סימאי כו' עכ"ל צ"ע דהיאך קס"ד למילף אלמנה לכ"ג מהאי קרא דכי תהיה לאיש זר דא"כ תיקשי ליה ואימא משעת הויה כו' או עד דאיכא הויה וביאה כדפרכינן לקמן וע"כ מלא יחלל נפקא כשיש זרע חילל ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בד"ה שניהם לא למדוה כו' ואי לאו קרא דלאיש זר ליכא למילף מק"ו וכו' עכ"ל הא ודאי דא"נ איכא למילף מק"ו מאלמנה לכ"ג מ"מ איצטריך איש זר ללאו דאין מזהירין מן הדין אלא דבאו לומר דאפילו איסורא ליכא למילף מק"ו כדפי' התוס' לעיל פ"ק (דף ט"ו) וע"ש:

דף סט:

בפרש"י בד"ה כיון דאי פשיטא לן דעיברה כו' באונס ופיתוי תאכל ליחוש כו' אלמא לחדא ביאה חיישינן עכ"ל מפירושו נראה דאאונס ופיתוי דהוה חד ביאה פריך דניחוש לה כההוא דמפרישין אותן ג' חדשים כו' דחיישינן אפילו לספיקא כי האי דלא הוה נמי אלא חדא ביאה אבל אשוטה דקתני במתניתין לא קפריך משום דאיכא למימר דעיברה דנקט היינו משום אונס ופיתוי דלא ניחוש בהן שמא עיברה כיון דלא הוה אלא חדא ביאה אבל בשוטה דהיו הרבה ביאות ודאי חיישינן לשמא עיברה ולא תאכל אלא כשידוע שאינה מעוברת ומש"ה לא קפריך הכא מההיא דספק בן ט' כו' וספק הביא שתי שערות כו' דלספק כי האי ודאי חיישינן והכא משום דלא הוה אלא חדא ביאה לא חיישינן לספיקא ומדמה לה להרי זה גיטך שעה אחת כו' דהוה נמי ספק גרוע שימות אותה שעה שתאכל ומיהו למסקנא דמוקי בזנות לא חששו משוטה נמי ניחא כמו שפירשו התוס' גם נראה דליכא לאקשויי הכא דהיאך קבעי למימר דניחוש לספיקא נוקמה לה אחזקה שלא היתה מעוברת ונוקי איתתא בחזקת כשרותה לתרומה די"ל דלא אמרינן דנוקמה אחזקה אלא היכא דליכא למיקם אמילתא כההיא דספק בן ט' כו' דלעיל אבל הכא כיון דאיכא למיקם אמלתא אם היא מעוברת אם לאו לא מוקמינן לה אחזקה (ד) דמהאי טעמא ניחא בחולצת תוך ג' חדשים דאפילו אם יבא אליהו ויאמר דלא מיעברה לא משגחינן ביה כדאיתא בפרק החולץ:

דף ע.

תוס' בד"ה איש איש לרבות הערל מהכא אמרינן בכל דוכתא כו' ומ"מ איצטריך למכתב ערל בפסח כו' עכ"ל ומערל דכתיב בפסח גופיה אע"ג דדינו כטמא מ"מ לא משמע ליה למיגמר מיניה דערל כטמא בכל דוכתא אלא מריבוי דאיש איש דמשמע דאיש ערל כאיש טמא:

בד"ה מה לפסח שכן חייבין כו' ואית דגרסינן ליה משום דבפסח איכא כרת לאוכל בטומאת הגוף כו' עכ"ל יש לתמוה אמאי לא ניחא להו בטומאת עצמה דבפסח עובר בלאו וחייב מלקות משא"כ בתרומה דלית בה אלא עשה בשעריך תאכלנו כמ"ש לעיל בסמוך:

גמ' אי דתרומה מצרך צריכי כו' יראה מהאי לישנא דתושב ושכיר דגבי תרומה אתי שפיר תרוייהו לגופיה משום דאי לאו שכיר הוה משמע תושב קנין שנים כדקאמר אבל תושב ושכיר דגבי פסח א"א לאוקמי תרוייהו לגופיה דשכיר ודאי משמע קנין שנים ולא קנין עולם ולהכי לא ה"מ לאוקמא בהיפך דתושב ושכיר דגבי פסח אתו לגופיה ומיירי בתושב ושכיר ממש ולא יאכל בו משום דקני ליה רביה וא"כ תושב ושכיר דגבי תרומה אמאי לא קני רביה אלא דאתי לאפנויי דאיכא למימר דכל מה דמצינן לאוקמא לגופיה מוקמינן ליה וגבי פסח א"א לאוקמי תרוייהו לגופיה דלכתוב שכיר דהוא קנין שנים דקני ליה רביה ולא לכתוב תושב דהוא קנין עולם ועוד נראה דליכא לאוקמא בהיפך משום דקים ליה לתלמודא בשום דוכתא אחריתא דאין עבד עברי קני ליה רביה ולא נקט תלמודא והא קי"ל גבי תרומה דלא אכיל כו' אלא משום דהכי קאמרינן בברייתא בשמעתין נמי גבי תרומה ודו"ק:

דף ע:

תוס' בד"ה אלמא לא קני ליה רביה כו' וי"ל דאי הוה קני ליה רביה לא הוה אכיל אלא בהמנאת רבו כעבד כנעני כו' עכ"ל והשתא דלא קני ליה רביה ליכא למימר דלא יאכל בו בהמנאת רבו כעבד כנעני דלא יאכל בו משמע דלא יאכל בו כסתם האוכלין דהיינו בהמנאת אחרים ושוב מצאתי שהראב"ד פירש כך בפ"ט מהלכות קרבן פסח דלמסקנא אתא קרא דלא יאכל לתושב ושכיר ישראל שלא יאכל בהמנאת רבו ומיהו צ"ל דאתא נמי לאפנויי דלהא לא איצטריך קרא וק"ל:

בד"ה דפסח גופיה ממעשר כו' היינו היכא דמלמד קודש ואיכא למ"ד התם דוקא דכי הוו שניהם קודש כו' עכ"ל ליתא הסוגיא התם הכי אלא דאיכא מ"ד דאזלינן בתר למד

ואליביה שפיר ילפינן מההיא דתודה שבאה מן המעשר כו' דה"ה אי הוו שניהם קודש דחוזר ומלמד ואיכא מ"ד דאזלינן בתר מלמד וליכא למילף מידי מההיא דתודה כו' דהתם המלמד חול והנראה להגיה בדברי התוספות וכצ"ל היינו היכא דהמלמד קודש איכא למ"ד התם דכי הוו שניהם קודש דאין חוזר ומלמד כו' פי' וליכא למילף הא מלתא מההיא דתודה כו' דלא הוה המלמד קודש ודו"ק:

גמ' בו מילת זכרים ועבדיו מעכבת כו' אע"ג דלא כתיב בו אלא במילת עבדים הא גמרינן לה לקמן בג"ש דאז אז ליתן האמור של זה בזה ולר"א נמי דאין מילת עבדים מעכבת צ"ל דהאי בו דכתיב בעבדים לא איצטריך לגופיה ובאם אינו ענין תנהו למילת עבדים וק"ל:

דף עא.

תוס' בד"ה בו המרת דת פוסלת כו' בו דכל ערל לא בעי למדרש הכי דאין ערלות פוסלת במעשר כו' פי' לפי האמת הוה לן למדרש הני בו בגוונא חדא ומיהו אי הוה כתיב יאכל בו ונוקמיה בישראל ולאפנויי והוה דרשינן ג"ש להקל להתיר אונן בפסח וממנו הוה מוקמינן לאסור ערל במעשר כמ"ש התוס' לעיל לא הוה דרשינן בו דאין ערלות פוסלת במעשר אלא הוה מוקמינן ליה לחייב במצה ומרור וק"ל ומה שכתבו דלחומרא דרשינן ומוקמינן ליה לחייב במצה ומרור כו' ליכא לאקשויי בו דגבי מילת זכריו ועבדיו דדרשינן ליה דאין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בתרומה אמאי לא דרשינן ליה לחומרא לחייב במצה ומרור י"ל דלהא לא איצטריך כיון דבערל גופיה אשמועינן קרא דחייב במצה ומרור כ"ש בערלות דאחריני דאין מעכבות מלחייב במצה ומרור וק"ל:

גמ' ואיצטריך למכתב ערל כו' יש לדקדק דהיאך קבעי למימר דבן נכר וערל שוים הם דהא ערל אסיר בתרומה ומעשר ובן נכר מותר בהם ובתוס' פ' ע"פ פירשו דלאו אגופיה דקרא עביד צריכותא דפשיטא דתרוייהו צריכי וכי מזהירין מן הדין אלא אדיוקא דקרא בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור קיימא הך צריכותא כו' ע"כ תיכן דבריהם ע"ש והיינו לפי גירסת דמבו דבן נכר יליף נמי לחייב במצה ומרור וקצת נראה מתוך הסוגיא לפרש כך דלא נחית תלמודא הכא ליישב אלא הני מיעוטי דבו וממנו וק"ל:

תוס' בד"ה והני מולין נינהו כו' ואין להקשות מוכל ערל לא יאכל בו דההוא לא איצטריך אלא לישראל עכ"ל כוונת דבריהם דאין להקשות מוכל ערל לא יאכל בו דמיירי נמי בישראל ערל ובנדרים חשיב להו כמולין ותירצו למאי דעבדינן בשמעתין צריכותא בערל ובן נכר לא איצטריך ערל אלא לישראל ערל אבל עובד כוכבים כיון דאין לבו לשמים שפיר שמעינן ליה מבן נכר (א) וק"ק לפי זה דלא הוה ליה למפרך והני מולין נינהו כו'

ולאתויי ההיא מתניתין דנדרים אלא ה"ל למיפרך בפשיטות דערבי מהול וגבעוני מהול אימעטו מכל בן נכר דאין לבם לשמים ודו"ק:

דף עא:

גמרא כגון שהיו אביו ואמו חבושין כו' ופרש"י חבושין בשעת עשייה ומצות מילה מוטלת עליהם כו' עכ"ל ויש לתמוה דהא אשה אינה חייבת למול את בנה דכתיב אותו ולא אותה כדאמרינן בפרק קמא דקדושין ויש לומר דהכא כיון דחייבת לעשות פסח מצוה נמי עליה למול בנה דמילת זכרים מעכבת נמי בה דהכי נמי מילת עבדים מעכבת בה כדמשמע בפרק החולץ מהא דאמר עבד איש ולא אשה כו' ע"ש:

דף עב.

תוספות בד"ה משום דלא נשיב רוח צפונית כו' וההיא כיון דלא אפשר לא היתה מעכבת כדאמר לעיל המול לו אמר רחמנא ואז יקרב גו' כו' עכ"ל ומה שחילקו התוס' בריש פרקין בין ערלה שלא בזמנה דלא הוי בר מילה בשום מקום ובין ערלה דאחר ח' אע"ג דא"א לו למול היינו דוקא במילת עצמן אבל במילת זכרים דמעכבת אין לחלק בזה וכן הוא בדברי בעל המאור וראיה לזה למאי דמוקמינן לברייתא בחלצתו חמה ובכל הני שנויי אע"ג דאחר ח' הן אפ"ה לא מעכב ערלתם עשיית הפסח וע"כ אית לן למימר כיון דלא אפשר לא מעכב אבל הרא"ם כתב בפרשה בהעלותך דבניהם שנולדו להם משיצאו ממצרים ערלים היו ומילת זכרים מעכבת מלאכול פסח כו' עכ"ל ואין מחוור כמו שהוכחנו מתוך שמעתין ואין סברא לחלק בין א"א למול משום חלצתו חמה ובין א"א למול משום דלא נשיב רוח צפונית כמ"ש התוס' ואולי נעלם מעיני הרא"ם דברי התוס': **גמ'** המול ימול לרבות ציצין המעכבין את המילה וקשה דבפרק אין מעמידין לא ידע לאוקמי האי קרא דהמול ימול לרבי יהודה דפוסל מילת עובד כוכבים אלא דדברה תורה כלשון בני אדם אמאי לא קאמר דאתא לדרשא דהכא לרבות ציצין כו' וצ"ע:

בפרש"י ל"א גרסינן לימא מסייע כו' והיא נראית עיקר מדקאמרינן לקמן לימא כתנאי כו' אלמא ליכא למאן דמכשר לגמרי כו' עכ"ל מפירושו נראה דמאן דאית ליה דצריך שימול מדרבנן ודאי לא מכשיר לאכול בתרומה ולפי זה גם מברייתא דלעיל דקתני צריך שימול ה"מ להקשות להך לישנא דקאמר תיובתא לרב הונא הא לא הוי תיובתא כיון דהך ברייתא דלעיל דקתני צריך שימול אית לה כרב הונא דאסור בתרומה אבל לדברי

התוספות ניחא דבין הך ברייתא דלעיל ובין הני תנאי דלקמן דסברי צריך שימול אפ"ה מצי סברי דמותר בתרומה כהך ברייתא דמייתינן מינה תיובתא לרב הונא ודו"ק:

דף עב:

גמרא אנן לנגיעה קאמרינן ומה טבול יום שאסור בנגיעה כו' וצ"ל דלא יליף ערל מטבול יום דא"כ אכתי איכא למפרך מה לטבול יום שכן מותר במעשר אלא דיליף פרה מנגיעה ומה נגיעה שאסורה בטבול יום מותרת בערל פרה שמותרת בטבול יום אינו דין שמותרת בערל וכיוצא בזה כתבו התוספות ברפ"ק דקדושין דף ד' אהא דבעי למילף ומה אמה העבריה שאינה נקנית בביאה נקנית בכסף זו שנקנית בביאה אינו דין שנקנית בכסף וקאמר מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף כו' וכתבו התוספות וא"ת נילף כסף מביאה ומה ביאה שאינה קונה באמה קונה באשה כסף שקינה באמה אינו דין שיקנה באשה כו' עכ"ל ע"ש:

תוס' בד"ה שמותר בנגיעה כו' וא"ת מחוסר כפרה יוכיח כו' וי"ל כו' ואיכא למיעבד ק"ו מתרוייהו מה כו' דתו ל"ל מחוסר כפרה יוכיח עכ"ל וקשה דאכתי איכא למימר למאן דפוסל קטן בפרה קטן יוכיח דמותר בנגיעת תרומה וקדשים ואסור בפרה וכן למאן דפוסל אשה בפרה אשה תוכיח דמותרת בנגיעת קדשים וצ"ל דלא שייך למימר יוכיח מאשה וקטן כיון דאין פסולים משום טומאה כהני דנקט דערל וטבול יום ומחוסר כפורים כולהו משום סרך טומאה איכא למיפסלם ושוב ראיתי בפ"ב דזבחים [דף י"ז ע"ב ד"ה אונן] שהקשו התוס' שם (ב) בעל מום יוכיח שמותר בנגיעת קדשים ואסור בפרה ע"ש:

גמ' לא לישתמיט תנא כו' ופרש"י אם איתא דר"ע לכל כו' מדלא אשכחן הכי הכא משום חומרא דפרה היא אבל לענין מגע תרומה ערל מותר עכ"ל יש להקשות למאי דמסיק הכא דערל אסור בפרה נימא נמי מק"ו דאסור בנגיעת תרומה וקדשים ומה טבול יום דמותר בפרה אסור בנגיעת תרומה וקדשים ערל דאסור בפרה אינו דין שאסור בנגיעת תרומה וקדשים ומיהו אנגיעת תרומה איכא למימר מחוסר כפרה יוכיח ועוד מדאיצטריך תושב ושכיר לאסור ערל באכילת תרומה שמעינן דמותר בנגיעה דאל"כ לישתוק מיניה ונילף נמי אכילת תרומה בק"ו אבל בנגיעת קדשים (ג) קשיא דשפיר איכא למילף מהאי ק"ו לאסור ואפשר לומר דלאוקימתא דרבא אה"נ דאסור ערל בנגיעת קדשים ודו"ק:

שם אי הכי אשה נמי כו' לישנא דאי הכי מגומגם ובסוגיא דפ' טרף בקלפי ליתא ויש ליישב בדוחק:

תוס' בד"ה דשקיל חד ויהיב חד פי' אותו שנותן האפר בתוך מי חטאת הוא עצמו יערב המים והאפר יחד עכ"ל דקדקו לפרש כן שלא כפרש"י דשקל חד אפרא ויהיב חד מים כמשמעות הכתוב ולקחו לטמא וגו' ונתן עליו מים גו' דבכמה דוכתין משמע שהיו נותנין האפר על המים וע"כ פירשו דשקל חד היינו נתינת האפר על המים ויהיב חד היינו שמערב אותם במים וע"ש בתוס' ומה שהכריח אותם לפרש דאותו דשקל הוא עצמו דיהיב היינו משום דכל הפרשה ממילא משמע כאילו הוה כתיב ולקח ונתן דאותו שלקח הוא שיתן:

דף עג.

בפרש"י בד"ה מיתה. טמא האוכלה כדכתיב ומתו בו גו' עכ"ל וה"ה דה"מ לפרש מיתה בזר האוכלה במזיד וכן פרש"י אהך מתני' בפרק אין דורשין אלא דחדא מינייהו נקט ובפ' הזהב פרש"י תרוייהו מיתה בזר וטמא:

תוס' בד"ה משא"כ במעשר תימה כו' וא"ת והיכי קתני לענין רחיצת ידים משא"כ במעשר והתניא כו' ומותר בחולין ובמעשר דר"מ וחכמים אוסרים במעשר ואר"י דהתם לאכילה והכא לנגיעה כו' עכ"ל ויש לתמוה דמי הכריח אותם למימר הכי הא איכא למימר דאתיא הך מתני' דמייתי הכא כר"מ דמתיר במעשר והכי איתא בהדיא בפרק אין דורשין דמוקמינן לה כר"מ ומיהו למאי דמסיק התם ובפרק ב' דחולין דמודו רבנן בנגיעה דמעשר מותר ולא פליגי אלא באכילה דמעשר קושטא דמלתא הוא דמצי אתיא הך מתני' אפילו כרבנן ואיירי בנגיעה וע"ש בתוס':

דף עג:

תובד"ה ור"ש תרומה קרינהו כו' וי"ל כיון דמעשר ובכורים טעונין הבאת מקום כו' שייך לדמות טפי בכורים למעשר לענין חוץ לחומה מלתרומה עכ"ל ובזה יתיישב הא דלא קתני נמי במעשר ובכורים חוץ לחומה דאסור משא"כ בתרומה היינו משום דשייכא בהבאת מקום דקתני וכחדא נינהו:

בד"ה והיכן מוזהר על אכילתו כו' תימה לר"י דהכא משמע דמלא בערתי לא נפקא לן אזהרה לאכילה כו' משמע דאי מזהירין מן הדין ידעינן שפיר לאו מלא בערתי עכ"ל ודבריהם מגומגמים בקצת דהא למאי דקאמר נמי וכ"ת אין מזהירין מן הדין לא אדחייא אלא דקודש לא אתא מק"ו דמעשר אלא מהיקשא דמעשר אבל הלאו דמעשר גופיה ידעינן שפיר מלא בערתי ומיהו בעיקר קושייתם כבר תירצה רש"י התם בפרק כל שעה

דלא בערתי אינו לאו אלא וידוי בעלמא הוא ונפקא ליה איסור לאו בפרק הערל מהאי קרא דלא תוכל לאכול בשעריך כו' עכ"ל ור"ל הא דקאמר התם ומה מעשר הקל אמרה תורה לא בערתי גו' אהאי קרא דלא תוכל לאכול בשעריך גו' סמך וכן נראה מדברי סמ"ג לאוין סימן רס"ד אבל מדברי הרמב"ם בפ"ג דהלכות מעשר שני משמע דלוקין אלאו דלא בערתי ולא אכלתי באוני אע"פ שאינן אלא לשון וידוי וכנראה מדברי התוס' ועוד נראה לומר דמלא בערתי א"נ דאתא ללאו היינו לבער בטומאה אבל לאכול בטומאה לא שמעינן מיניה אלא מלא תוכל לאכול בשעריך כדמשמע הכא לא בערתי גו' והיכן מוזהר על אכילתו כו' והשתא נוכל לומר דהתם דבעי לאתויי איסור הנאה לקודש ממעשר וכמ"ש התוס' שם דאם לא כן ל"ל היקשא התם תיפוק ליה דקודש כתיב בהדיא בהאי קרא אלא דצריך היקשא משום איסור הנאה מש"ה מייתי התם מלא בערתי דהיינו לאו לאיסור הנאה של ביעור במעשר ואתיא קודש מיניה בק"ו או בהקישא ואייתר לן והבשר אשר יגע גו' לכל איסורין שבתורה כדקאמר התם ודו"ק:

בד"ה אסור לבער מהן בטומאה כו' מנלן וא"ת מהיכי תיתי כו' עכ"ל וז"ל התוספות בפרק במה מדליקין תימה מהיכי תיתי אי ממעשר הקל כדמשמע בסמוך הא איכא למפרך מה למעשר שכן הדסט"ב כו' וקדש גופיה אסור בהנאה כו' דנפקא לן מק"ו דמעשר או מהיקשא כדקאמר בפרק כל שעה כו' וי"ל דהוה גמרינן תרומה מדאתקש לביכורים כו' ולקמן לא סמיך אק"ו רק אהיקשא סמיך ומיהו קודש אתי שפיר בק"ו כו' וא"ת אכתי היכי יליף בק"ו קודש ממעשר הא איכא למפרך מה למעשר שכן טעון כסף צורה כדפריך בפ"ב דמכות ואר"י דלא שייך הך פירכא אלא דוקא גבי חוץ לחומה כו' עכ"ל ובזה תבא בביאור התוספות דשמעתין ומיהו התוס' בר"פ לית להו האי סברא שכתבו שם מנלן דשאר קדשים אסורין לאונן דמק"ו ממעשר ליכא למילף לרבא דפריך גבי חוץ לחומה מה למעשר שכן טעון כסף צורה וצ"ל דרבא לא יליף לה איסור הנאה לטומאת קודש מק"ו אלא מהיקשא כדאמר בפרק כל שעה ומיהו קשה לפ"ז מהאי היקשא גופיה בפרק כל שעה הא איכא למילף נמי איסור אונן לקדשים ממעשר (א) ומי הכריח להתוס' ליישב בר"פ בדחוקים דילפינן פסח ממעשר בג"ש ושוב ילפינן קדשים ממעשר בהקישא דזאת התורה כו' וצ"ע לעיל בתוס' בד"ה ור"ש תרומה קרנהו רחמנא תימה לר"י כו' גבי הא דאר"ש וכי מה בא זה ללמדינו אם לאכול בכורים אמר רבא מאי חומרא כו' והשתא איסור אונן גופיה מ"ט לא ילפינן בכורים ק"ו כו' עכ"ל לא הוו צריכי לאתויי הא דאמר רבא מאי חומרא כו' אלא דאמלתא דר"ש גופיה ה"מ להקשות בפשיטות דהיאך קא ילפינן בכורים ק"ו ממעשר לענין חוץ לחומה הא תרומה קרנהו רחמנא דמהאי טעמא

לא ילפינן איסור אונן ק"ו ממעשר ויש ליישב דמשום דאיכא לפרש דר"ש לדבריהם דחכמים דלית להו תרומה קרנהו רחמנא קאמר הכי מש"ה הוצרכו לאתויי הא דרבא דמוכח מיניה דאליבא דנפשיה קאמר הכי וק"ל:

דף עד.

תוד"ה אונן מותר בפרה דלא גרע מטבול יום כו' אבל לנגיעה תרוייהו שרי עכ"ל פי' ואנן לנגיעה ילפינן האי ק"ו כדלעיל גבי ערל שהזה כו' וכן פירשו התוס' בפ"ב דזבחים ויש לדקדק למאי דמסיק ומוקי ברייתא כר' עקיבא ומרבי לערל כטמא ואסר ליה נמי בפרה כפרש"י נימא דערל יוכיח שמותר בנגיעת תרומה וקדשים ואסור בפרה ואפשר לומר דלמאי דמוקי לה כר"ע אה"נ דמרבי ליה לערל כטמא לאסור בנגיעת תרומה וקדשים אבל מדברי הרמב"ם נראה דלא מרבינן הכא ערל כטמא אלא לאסור במעשר ולא לאוסרו בפרה שהוא פסק בהלכות מעשר שני פ"ג הערל אסור במעשר ובהלכות פרה פ"י פסק דערל כשר להזות והיה נראה לכאורה דטעמו שהוא סובר דאין ערל כטמא ולהכי כשר בפרה אלא דבמעשר אסור משום דר"י דיליף ממנו ממנו מפסח אבל אין לשונו משמע כן שכתב הערל כטמא ואם אכל מעשר שני לוקה לכן נראה שטעמו דודאי מרבינן ערל כטמא ומש"ה אסור במעשר אלא דבפרה מותר משום ק"ו דקאמר ר"א לעיל ותניא כוותיה והא דקאמר הכא האי תנא דבי ר"ע הוא היינו דאסור ערל במעשר (ב) ולא שיהיה אסור נמי בפרה כפרש"י כן נראה ליישב שיטת הרמב"ם ואין להאריך:

גמ' איזה דבר ששוה בחיים ובמתים הוי אומר זו סיכה כתב הרא"ם מה שכתב הרמב"ן גם זה לא ידעתי מהו שאם סך ממנו למת הרי ביערו בטמא וכבר התודה עליו לא בערתי ממנו בטמא לא קשיא ולא מידי דהא לא נתתי ממנו למת במעשר טמא קמיירי שהוא טמא בטמא ווידוי דלא בערתי ממנו בטמא הוא טמא בטהור או טהור בטמא וא"כ אין הסיכה למת נכללת בוידוי דלא בערתי ממנו בטמא עכ"ל ותירוצו דחוק דודאי בכלל לא בערתי נמי בשניהם טמאים אלא שי"ל דכיון דהסיכה בטמא אינה בכלל לא בערתי ממנו בטמא דאינה נקראת ביעור שהרי הותרה לחי ע"כ הוצרך הכתוב לאוסרו למת וק"ל:

דף עד:

גמרא דתנא דבי ר' ישמעאל בזב בעל ב' ראיות ובמצורע מוסגר הכתוב מדבר דומיא כו' למאי דמסיק דבתרומה אפילו בבר כפרה סגי בהערב שמש מדכתיב עד מלאת ימי טהרה ליכא לאקשויי דמי הכריחם לאוקמי האי קרא דעד אשר יטהר בזב בעל ב' ראיות

ועד דאיכא הערב שמש נוקמא אפילו בזב בעל ג' ראיות ועד דאיכא הערב שמש די"ל דא"כ תרי קראי לבר כפרה ל"ל אבל השתא דמשתעי האי קרא בדלאו בר כפרה איצטריך האי קרא דעד אשר יטהר לאזהרה לטבול יום דלאו בר כפרה כמ"ש התוס' לקמן ועוד נכתוב בזה לקמן:

תוס' בד"ה אימא ה"מ דלאו בר כפרה אתרומה פריך אבל מעשר כו' ה"ה במידי דבר כפרה הוא עכ"ל וליכא לאקשויי דהא איכא למ"ד בפרה דסגי בטבילה בלא הערב שמש ובמידי דבר כפרה פסול עד דמייתי כפרה די"ל דהתם מוכחי קראי דטומאה דאותו פרשה מכשיר הכתוב כדאיתא בפ"ב דזבחים וכמ"ש התוס' לעיל אבל הכא כיון דגלי לן קרא דסגי בטבילה במעשר בטבול יום בעלמא אית לן למימר דה"ה במידי דבר כפרה וקרא דמצריך עד דמייתי כפרה אתא לתרומה או לקדשים דחמירי:

בד"ה ימי טהרה דה"מ למכתב ובמלאת לבן או לבת עכ"ל יראה שדקדקו לפרש דמהאי קרא דרשינן הערב שמש לתרומה דמעד מלאת ימי טהרה כיון דגבי ואל המקדש לא תבא כתיב א"א למדרש הכי דהא מחוסר כפורים אסור בביאת מקדש כדדרשינן עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים ועוד דגבי בכל קודש לא תגע כתיב עד מלאת ימי טהרה ולר"ל הא מוקמינן ליה אזהרה לטמא שאוכל קודש דלא סגי ליה בהערב שמש וע"כ פירשו דמיתורא דקרא אחרינא דה"מ למכתב ובמלאת לבן כו' דרשו דסגי הערב שמש לתרומה ותלמודא דנקט עד מלאת וגו' לא חש למנקט קרא אחרינא דלתנא דפליג אדבי ר"י יליף אזהרה לאוכל תרומה מובכל קדש לא תגע כמ"ש התוס' לקמן וגביה כתיב עד מלאת גו' ושפיר דרשינן מיניה הערב שמש לתרומה ודו"ק:

בד"ה מכלל שהיא טמאה כו' ומיהו תימה דגבי נגיעה כתיב וטמא עד הערב וטהר מכלל שהיא טמאה כו' עכ"ל אע"ג דלקמן דרשינן וטהר מעיקרא לנגיעת מעשר מדלא כתיב ויטהר מ"מ משמע להו דאין המקרא יוצא מידי פשוטו וטהר השתא לאחר הערב שמש ובתוס' פ"ב דזבחים הקשו ותימה במים יובא וטמא עד הערב הלא מפורש בהדיא לטבול יום דאיקרי טמא וי"ל כו' ע"ש:

דף עה.

תובד"ה והכתיב בכל קודש לא תגע כו' ותירץ הר"א דהכא דמוקי לה אזהרה לאוכל תרומה כו' וא"כ אזהרה לאוכל תרומה לא נפקא אלא מהכא כו' עכ"ל והרא"ם כתב ע"ז ולבי מגמגם בזה דא"כ הא דבעי ג' קראי בתרומה ל"ל כו' ועוד כו' תיפוק ליה מובא השמש וטהר כו' עכ"ל והנני אשיב על דבריו דאין כאן גמגום דודאי למאן דמוקי ליה

בב' ראיות מצריך הכא ג' קראי בתרומה ואע"ג דרישא דקרא בכל קודש לא תגע לא אתא לאוכל תרומה בין לר"ל בין לרבי יוחנן מ"מ סיפא דקרא מלאת ימי טהרה דמשמע מיניה הערב שמש ע"כ לאוכל תרומה אתא אי משום דלר"ל דמיירי קרא בקודש הא גבי קודש לא סגי בהערב שמש א"נ מיתורא דקרא דכתיב ובמלאת ימי טהרה לבן גו' כמ"ש התוס' לעיל ותדע דאית לן למימר הכי לר"ל ולר"י דמובמלאת ימי טהרה ילפינן הערב שמש לאוכל תרומה דאל"כ תקשי להו כדפריך לעיל ואכתי קשה ה"מ היכא דלא הוי בר כפרה אבל היכא דבר כפרה עד דמייתי כפרה ומה שהקשה עוד דאפילו למאן דמוקי ליה בג' ראיות ואין להוציא אזהרה לאוכל תרומה מעד אשר יטהר מ"מ תיפוק ליה מובא השמש וטהר עכ"ל דבריו תמוהים דובא השמש וטהר אינו אזהרה ולאו כלל כמ"ש התוס' לקמן בהדיא דא"נ הוה כתיב ובא השמש ועד מלאת לא הוה ידעינן אזהרה לטבול יום דלאו בר כפרה:

בא"ד ואע"ג דבקדשים מצריך תרי קראי חד לזב וחד ליולדת כו' עכ"ל פי' לדבריהם דמשמע להו הא דמצריך ב' קראי חד לזב וחד ליולדת היינו בב' לאוין אבל אתרי קראי בעלמא לא עבדינן הך צריכותא דחד לזב וחד ליולדת דאל"כ אמאי לא עביד נמי הך צריכותא חד לזב וחד ליולדת למאן דמוקי עד אשר יטהר בב' ראיות ובמצורע מוסגר ומי הכריחו למימר צריכותא אחרינא ועוד מי הכריח לתנא דבי רבי ישמעאל לאוקמי בב' ראיות לוקמי בג' ראיות ועד אשר יטהר עד דאיכא הערב שמש ותרתי קראי משתעי בבר כפרה ואצטריכו חד לזב וחד ליולדת אלא דכיון דליכא התם ב' אזהרות ליכא למיעבד הך צריכותא דחד לזב וחד ליולדת אבל הכא דמוקמינן להאי תנא עד אשר יטהר אזהרה לקדשים איכא תרתי לאוין כיון דלא סבירא ליה כר"ל דבכל קודש לא גו' אזהרה לקדשים מסתמא אית ליה להאי תנא בהא כר"י דיליף בפ' אלו הן הלוקין אזהרה לקדשים מדכתיב טומאתו טומאתו א"נ דס"ל כר"ל דבכל קודש לא תגע גו' קרא גופיה לא אתי אלא לקדשים ומרבוייא דבכל מרבינן אוכל תרומה והכי משמע לישנא לרבות אוכל תרומה וזה נראה עיקר דהכי מוכח בפ"ק דשבועות ע"ש בתוס' וברש"י וא"כ ה"ל תרתי לאוין חד לזב וחד ליולדת אבל גבי תרומה ליכא אלא לאו דבכל קודש לא תגע אבל ובא השמש אינו לאו וכן נראה לעיל מדבריהם דלגבי ב' לאוי עבדינן הך צריכותא אפילו למאן דמוקי לה בב' ראיות דלמאי דבעי למימר דבכל קודש לא תגע גו' ועד אשר יטהר אתו לאזהרת תרומה כתבו דמצינן למימר דאיצטריך למכתב משום דהותר מכללו כו' ודו"ק:

בד"ה דאי מעד אשר יטהר כו' דעד אשר יטהר איצטריך לאזהרה לטבול יום דלאו בר כפרה כו' עכ"ל מדבריהם משמע דעד מלאת אתי לאזהרה לטבול יום דבר כפרה והיינו דוקא למאי דבעי למימר לעיל דבכל קודש לא תגע גו' אתי נמי לאזהרת אוכל תרומה אפילו למאן דמוקי עד אשר יטהר בב' ראיות ואיצטריך למכתב נמי גבי יולדת משום דהותר מכללו אבל לתירוץ ה"ר אפרים שכתבו התוס' לעיל דלמאן דמוקי לה בב' ראיות לא אתי בכל קודש לא תגע כלל לאזהרת אוכל תרומה אלא אי כר"ל אי כר"י והשתא לא שמעינן כלל אזהרה מעד מלאת דמיירי בבר כפרה אלא מעד אשר יטהר אתא אזהרת אוכל תרומה וקושטא דמלתא קאמרי דאתא עד אשר יטהר אזהרה לטבול יום אפילו דלאו בר כפרה וק"ל:

בא"ד ואי כתב כו' ה"א דעד אשר יטהר בטבילה לחודיה במידי דלאו בר כפרה והערב שמש במידי דבר כפרה כתב רחמנא ובא השמש כו' עכ"ל יראה מדבריהם אלו דאיכא לפלוגי בהך מלתא בין דלאו בר כפרה ובין דבר כפרה ולא אמרינן לענין טבול יום מה לי בר כפרה מה לי דלאו בר כפרה וכן נראה מדבריהם לעיל בשמעתין בד"ה מכלל שהיא טמאה כו' שכתבו שם ואע"ג דגבי יולדת כתיב ובמלאת ימי טהרה דמשמע מכלל שהיא טמאה יולדת מחוסרת כפרה היא ולא גמרינן מינה לטבול יום בעלמא כו' עכ"ל ויש לתמוה ע"ז למאי דמוקמינן לעיל עד מלאת ימי טהרה להערב שמש בתרומה וכתב שם רש"י דליכא למימר כאן למעשר בהערב שמש כו' ולענין טבול יום מה לי בר כפרה ומה לי לאו בר כפרה עכ"ל דהשתא לדברי התוס' דלית להו האי סברא ולא אמרינן מה לי בר כפרה ומה לי לאו בר כפרה א"כ הדרא קושיין לדוכתין דאימא דאתא קרא ובמלאת ימי טהרה למעשר דבעי הערב שמש בבר כפרה אבל בתרומה עד דמייתי כפרה (א) ויש מיישבין בדוחק וצ"ע:

בד"ה שאין לו אלא ביצה אחת כו' וליכא למימר דהכא בידי שמים כו' עכ"ל ולפ"ז הא דקאמר הרי הוא כסריס חמה צ"ל דתרי גווני בידי שמים הם ועיין בנ"י וכן צריכין אנו לחלק בפרש"י דב' גווני חולי הוא והרא"ש והטור דקדקו מפרש"י דחולה אינו בידי שמים ורש"י כתב גבי סריס בידי שמים מחמת חולה הוא עכ"ל אלא דאית לן לפלוגי דחולי דממעי אמו דהיינו סריס חמה דלקוי ממעי אמו כדלקמן בפרקין בידי שמים הוא אבל שאר כל מיני חולי אינו מקרי בידי שמים לענין זה וק"ל:

דף עה:

בד"ה ניקב למטה מן העטרה שכנגדו כו' ואר"י דע"ג גיד העטרה כו' עכ"ל דלישנא שכנגדו אינו מתיישב לפרש"י וכן הוא במרדכי ע"ש:

דף עו.

גמרא פצוע דכא כהן מהו בגיורת כו' הרמב"ם פי"ז מהלכות א"ב פסק דפצוע דכא מותר בנתינה וכל הספיקות ואסור בממזרת כו' עכ"ל והראב"ד השיג עליו שם גם הטור אה"ע סימן ה' כתב ואינו נראה דהא דשרי בנתינה דריש לה מקרא לא יבא ממזר בקהל ה' דהיינו בישראל לא יבא אבל באחריני שרי ואין חילוק עכ"ל. כתב הב"י לא מצאתי בגמרא שידרשו כן מפסוק זה ואולי כו' עכ"ל ואין דברי הטור מובנים כך דאיך עלה על הדעת להתיר פצוע דכא בנתינה מקהל ה' דכתיב גבי ממזר ולא מקהל ה' דכתיב גבי פצוע דכא גופיה אבל נראה דטעות נפל בספרי הטור וצ"ל במקום ממזר בקהל ה' פצוע דכא בקהל ה':

דף עו:

תוס' בד"ה מנימין גר מצרי כו' ובסוטה פי' בקונטרס דתניא בתוספתא שא"ל ר"ע מנימין טעית שכבר עלה סנחריב ובלבל כו' עכ"ל תירוצא הוא לקושייתם דאה"נ דהותר מנימין לבא בקהל אלא שטעה ומ"מ תלמודא פריך שפיר הכא דע"כ לא פליג ר"ע על מנימין אלא שנתבלבל בימי סנחריב אבל כ"ע מודו דבימי שלמה עדיין לא אזדו לעלמא וכה"ג כתבו התוס' בפ"ק דסוטה אסוגיא דהתם ע"ש:

דף עז.

תובד"ה אם קודם מעשה כו' כגון עמשא שהיה צריך כו' שהרי בת ישי נשא כו' עכ"ל צ"ל יתרא במקום עמשא וכן הוא בנ"י דיתרא נשא את אביגיל ועמשא בנם היה כדמוכחי קראי בדברי הימים:

גמ' עלי ועליך נאמרו שני מקראות הללו פי' מהרש"ל ב' מקראות עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית ואין לשון ב' מקראות משמע כן אבל הב' מקראות היינו לא יבא עמוני ומואבי גו' ומקרא דעל דבר אשר לא קדמו גו' דמתרוייהו הני קראי ילפינן היתירא דעמונית ומואבית ודרשות תרוייהו יכולין להיות אמת:

תוס' בד"ה מכ"ג באלמנה כו' קשה אמאי לא נידון לר' יוסי מחלל ומצרי ראשון שתפסל בת עמוני כו' וי"ל דקסבר ר' יוסי כיון דבת מצרי ראשון כו' עכ"ל ולפום ריהטא אכתי לא יצאנו מידי קושייתם דכיון דר' יהודה אית ליה דאיכא למימר מה הצד בכה"ג מי יימר לן דר' יוסי פליג בהא עליה דנימא דלא פליג עליה אלא בגר דראוי לבא בקהל משום דלא חשיב מה הצד שאין ברוב קהל אבל בעמוני לא פליג עליה דר' יהודה כיון דאינן ראוין לבא בקהל ומהיכי תיתי ליה דקאמר פשיטא דר' יוסי פליג עליה דר' יהודה כו' נמי בגר עמוני דאין לעשות מה הצד מפסול כהונה ופסול קהל ודלמא הא אשמועינן עולא דבת גר עמוני כשרה לר' יוסי משום דאין לעשות מה הצד בכה"ג וי"ל דכיון דר' יוסי מכשיר בס"פ אלמנה בבת מצרי שני אע"ג דאין ראוי לבא בקהל ולא יליף ליה מהאי דינא מחלל ומצרי ראשון ע"כ היינו משום דאין לעשות מה הצד מפסול קהל ומפסול כהונה ומיהו אהא דבעי למימר וכ"ת בהנך דראויין לבא בקהל אבל בהנך דאין ראוין לבא בקהל לא ה"מ למפרך מהא דמכשר ר' יוסי בת מצרי שני דאיכא למימר דמה למצרי שני שכן עשה אבל בגר עמוני דאיכא לאו אימא דפסולה הבת ומיהו יש להקשות דר' יוסי סבר התם דמצרי שני אינו פוסל בביאה ואמאי לא נילף שיפסול בביאתו מחלל מצרי ראשון דהשתא אנו עושין שפיר צד השוה ממה שאינן ברוב הקהל ולחד תירוצא שכתבו התוס' הא דלא נילף בגר בעלמא שיפסול בביאה מחלל ומצרי ראשון יתורץ נמי הכא דמה להנך שכן זרעם פסול תאמר בגר מצרי שני שבתו כשרה דלענין בתו ליכא למילף מהתם כמ"ש גם לפי מה שכתבו דלא ילפינן פסול ביאה מאיסורי כהונה ניחא:

בד"ה ר"ל אמר פסולה כו' ולא יפרש מלתיה דת"ק כמו שמפרש ר' יוחנן כו' עכ"ל וצ"ל לפלוגתא דר' יוסי ורשב"ג דת"ק סובר בת גר עמוני פסול ולא נקט במלתיה כל שזרעו פסול כו' לגבי רשב"ג דא"כ הוה משמע דהוא מודה לרשב"ג דאין כל זרעו פסול אלא לת"ק לגבי רשב"ג נמי נקט במלתיה כל שאתה נושא בתו כו' ובגר עמוני אין אתה נושא בתו ורשב"ג לגבי ר' יוסי נקט האי לישנא דר' יוסי ודאי מודה לרשב"ג דבת גר עמוני כשרה מדנקט בברייתא האי לישנא כל שזרעו פסול כו' ודו"ק היטב:

דף עז:

תובד"ה מצרי שני שנשא כו' ואר"י דאתי מחלל דחייבי עשה כו' וכראב"י כו' עכ"ל ויש להקשות כיון דאיכא למילף מחלל דחייבי עשה ואלמנה לחומרא מאי קא משני דנילף ליה מעמוני ומצרי שני לקולא דהא כל היכא דאיכא דינא לחומרא ואיכא דינא לקולא

לחומרא דייניין ליה וי"ל דהאי דינא דקא עבדינן לקולא אינו אלא גילוי מלתא בעלמא למימר דמרבינן ליה להכשיר מעמיו דהוי נמי הבאה מב' עממין ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ערית יוכיחו שלא אסר בהן כו' ועשה בהן נקבות כזכרים בת בתו כבת בנו עכ"ל ואין זה דומה דא' זכרים וא' נקבות דגבי ממזר ומצרי היינו דהאיסור הוא הזכר או הנקבה אבל הכא האיסור הוא בגוונא חדא ומה לי בת בתו או בת בנו ולולי פרש"י היה נראה לכאורה לפרש דעשה בעריות נקבות כזכרים כמו שהזכר אסור בבת בנו ובבת בתו כך הנקבה אסורה בבן בנה ובבן בתה דהשתא הוה דומה ממש לא' זכרים וא' נקבות דגבי ממזר כמו דהנקבה אסורה בממזר זכר כך הזכר אסור בממזרת וכה"ג במצרי אבל א"א לפרש כן דהא דאסורה בבן בנה ובן בתה אינו אלא מן השניות כמו אם ואם ואם אביו ודו"ק:

בד"ה ערית יוכיחו שכשרים לכל ישראל חוץ מקרובים עכ"ל ולכאורה אין זה מדוקדק דמשמע הא דקאמר דעריות יוכיחו היינו דמותרים אחר ג' דורות כמו מצרי ולא דעריות יוכיחו שכשרים לאחר דהא מצרי אינו כשר לאחר כלל ומי הכריחו לפרש כך דהא שפיר איכא למימר ערית יוכיחו דמותר אחר ג' דורות ויש ליישב משום דאף אחר ג' דורות מיהת איסור ערית במקומה עומדת לאחר דאם הוא לו דור רביעי הוה ליה לבנו דור ג' דהשתא לא הוה דומה ממש להיתר ג' דורות דגבי מצרי דהותר לכל ומזה הוכרח לפרש דשפיר קאמר מיהת ערית יוכיחו דהותר אחר ג' דורות וכשרים לכל ישראל אחר ג' דורות חוץ מהקרובים ודו"ק:

גמ' ועוד מקרא מסייעני בנים כו' ומיהו לא איצטריך ליה בנים להך מלתא דהא מק"ו יליף ובנים איצטריך לכדלקמן אם נאמר דורות ולא נאמר בנים כו' דההיא דרשא כר"ש אתיא כמ"ש התוס' לקמן אך קשה אמאי איצטריך ליה לר' יהודה קרא דהכתוב תלאן בלידה דהא מהיכא תיתי לאסור דאק"ו דקבעי ר"ש למילף איכא תשובה כדקאמר דעריות יוכיחו כו' וי"ל דר' יהודה לאו היינו תנא דמתני' דקאמר ואם לדין יש תשובה אלא דר' יהודה נמי לא סבירא ליה כראב"י דהשתא ה"ל ק"ו גמור ואיצטריך ליה קרא דתלאן בלידה לאפוקי מק"ו ודו"ק:

דף עח.

תוס' בד"ה מצרי שני במאי יטהר כו' וי"ל דר' יוחנן דהכא סבר כאידך דר"י כו' דבתר דידה שדינן כו' עכ"ל יש לתמוה על דבריהם דהא השתא קיימינן אי לאו דתלאן הכתוב בלידה וא"כ לא שדינן בתר דידה (א) דהא ר' יוחנן סבירא ליה עובר לאו ירך אמו הוא

בההיא דהפריש חטאת מעוברת אלא משום דתלאן בלידה קאמרינן בתר דידה שדינן והשתא דלא תלאן הכתוב בלידה לא אמרינן נמי דבתר דידה שדינן ויש ליישב דה"ק ר' יוחנן דאי לאו דא"ר יהודה דהכתוב תלאן בלידה היינו דלא הוה דרשינן מיניה הך מלתא לאסור הנקבות ומיהו להך מלתא דבתר אימיה שדינן ליה הוה דרשינן ליה וכגון אם נשא נתינה וק"ל:

בפרש"י בד"ה להם הלך אחר פסולן כו' כגון מצרי שנשא ישראלית כו' עכ"ל אבל במצרי שנשא מצרית אין אנו הולכין אחר הפסול לרבה בר בר חנה ולרב דימי לקמן וכן פרש"י בפרק האומר להם הלך אחר פסולן היינו לענין ישראל שנשא מצרית או מצרי שנשא ישראלית כו' אבל לענין מצרית לא מגמר האי להם מידי דהא בתרוייהו להם קרינא כו' עכ"ל:

דף עח:

בד"ה ת"ל מבני התושבים כו' ומסתברא כי מעטינהו קרא היכא דאביו כנעני עכ"ל פי' לדבריו משום דמדיוקא אבל לא מן הגרים כו' לא משמע אלא דאמו ממקום אחר ובין דאביו כנעני ובין דאביו נמי משאר אומות משמע מש"ה הוצרך לפרש דמסתברא כי מעטינהו קרא דוקא היכא דאיכא כנעני ודו"ק:

גמ' א"ל מי יתן לי דור ג' ואטהרנו כו' והא אנן תנן דממזרין אסורין כו' צ"ע השתא דלא ידע אכתי לפלוגי בין ידיע ללא ידיע מגופיה דקרא ה"ל לאקשויי דכתיב לא יבא ממזר בקהל ה' גם דור עשירי והיאך קבעי לטהר דור ג' ויש ליישב משום דבקרא אינו מפורש נקבה כדבעי לעיל דואג למימר ממזר ולא ממזרת מש"ה ניחא ליה לאתויי מתני' דמיירי נמי בנקבות בסיפא ואנקבות שאלו לר"א וק"ל:

דף עט.

תוס' בד"ה ונתינים דוד גזר כו' ועוד יש לפרש דהכי פריך משה גזר עליהן עבדות ולא עבדות ממש כו' עכ"ל כן הוא בקצת נוסחאות בתוס' וכצ"ל וכן הוא בתוס' בר"פ אלו נערות דלא עבדות ממש גזרו עליהם דאם לא כן לא יתיישב ההוא דהבא על הנתינה יש לה קנס וההיא דחרורי ונתיני מותרים לבא זה בזה והוצרכו להך פירושא דלפי' קמא שכתבו לפ"ה דדוד לא גזר אלא חתנות קשיא דהיאך קאמר דבימי רבי באו להתיר נתינים הא אין ב"ד מבטל דברי ב"ד אחר ועוד מאי קאמר חלק מזבח מי יתיר דהא מזמן

שבהמ"ק אינו קיים לא היה כלל עליהן שעבוד וע"כ כתבו לזה הפי' וניחא השתא הא דקאמר בימי רבי כו' דלפי' קמא אינו ניחא כמ"ש:

בא"ד דבכל דוכתא איירי נמי בגירות גבי קנס כו' עכ"ל קאי נמי על דברי ר"ת וכן הוא בתוס' ר"פ אלו נערות דאמה שכתב ר"ת דמסיק רבא דבגירות אית להו חתנות כתבו דכל היכא דחשיב נתינה איירי בגירות כמו גבי קנס כו' ע"ש:

בפרש"י בד"ה מחוטב עציך מדקרינהו כו' וגבעונים חוטבי עצים נינהו דלהכי אקצינהו יהושע עכ"ל פי' לדבריו דודאי ידע המקשה דבימי משה באו איזה אומה מכנענים ונתגיירו ושוב באו עוד גבעונים בימי יהושע ונתגיירו כדדרשינן ויעשו גם הם בערמה ואהנהו דבימי יהושע גזר דוד כדכתיב והגבעונים לא מבני ישראל גו' אלא דאית ליה לתלמודא דכיון דמשה גזר אחוטבי עצים שהיו בימיו שלא יהיו בכלל ישראל וגרים א"כ הגבעונים שהוקצו ג"כ בימי יהושע לחוטבי עצים נמי בכלל גזירת משה הם שגזר עבדות על חוטבי עצים ומשני דמשה לא גזר כלל עבדות אלא אחוטבי עצים שהיו בימיו:

דף עט:

תוס' בד"ה א"ה יבומי נמי תתייבם פירוש אא"ב בנשא ישראלית איירי אע"ג דהיא שפיר מתייבמת אז כו' עכ"ל מדבריהם נראה דהמקשה נמי ידע דודאי מייבמין לאשתו של סריס ולא קתני חולצין אלא איידי דקאמר חולץ וקשה דא"כ מאי קאמר דיקא נמי דקתני כו' וייבמו את אשתו דהא נמי ידע המקשה דמייבמין אשתו כיון דבת חליצה היא אמאי לא מתייבמת (ב) דהא ליכא בסריס חמה איסור לאו דפצוע דכה אלא דסבר המקשה דחולץ דוקא נקט ומשום חולץ נקט נמי חולצין ולא אסיק אדעתיה למימר דנקט חולץ איידי דא"ר יהושע חולץ ויש ליישב (ג) דלא המתרץ קאמר דיקא נמי דקתני כו' אלא תלמודא קאמר לן שלא נטעה לומר לדעת המקשה דחולצין נמי דוקא וקאמר דיקא נמי דקתני כו' וייבמו לאשתו ואם כן ע"כ המקשה נמי ידע דחולצין לאו דוקא אלא איידי דנקט חולץ נקט נמי חולצין אלא דלא אסיק אדעתיה למימר דמשום איידי דר' יהושע נקט חולץ וליכא לאקשויי נמי דהשתא דלא אסיק אדעתיה למימר דמשום איידי דר' יהושע נקט חולץ א"כ אמאי קאמר גבי סריס חמה חולץ וחולצין לר"א דהא היא שפיר מתייבמת והוא שפיר מייבם דליכא בסריס חמה איסור פצוע דכא די"ל דכיון דר"ע ור"א פליגי בפירושא דמילתיה דר' יהושע ור"ע נקט חולץ דוקא דבישראלית איירי נקט נמי ר"א הכי אבל אי בגיורת איירי א"כ לר"ע נמי שרי ליבומי ותרוייהו הל"ל יבום וק"ל:

דף פ.

תובד"ה והא תניא בן ח' אסור כו' ונראה דאפילו נגמרו סימנים דאסור לטלטלו דבתוספתא בתר ההיא דבן ח' כו' קתני איזהו בן ח' כו' והיינו אפילו גמרו כו' עכ"ל פי' לרבנן דאינו יוצא מתורת נפל אפילו בגמרו אלא עד כ' וההיא מלתא דלא שכיח הוא ואסור לטלטלו אפילו בגמרו אבל לרבי דיוצא מתורת נפל בשלשים יום בגמרו סמניו מלתא דשכיח הוא ומותר לטלטלו מיד בגמרו וההיא דבן ח' הרי הוא כאבן כו' מיירי לרבי דוקא בלא גמרו וכדמפרש לה רבי טעמא דלא גמרו הא גמרו כו' והשתא ניחא הא דמוקי להההיא דבן ח' הרי הוא כאבן כו' בשלא גמרו היינו אפילו לרבי אבל לרבנן מצינו לאוקמה אפילו בגמרו אלא כיון דאינו יוצא מתורת נפל אלא בכ' הוי מלתא דלא שכיח ואסיר לטלטלו ודו"ק:

דף פ:

בד"ה עד שיהא בכולן אע"ג כו' מ"מ כיון שניכר מיד שאין עושה כיפה כו' הוכיח הראשון על האחרים כו' עכ"ל ויש להקשות דאכתי לר' יוחנן דאמר אפי' באחד מהן ומוקי לה בשלא הביא ב' שערות ובהאי לחודיה דאין לו זקן חשיב סריס כמ"ש התוס' לקמן ואמאי הא איני ניכר משנולד ולית כאן הוכחה של הראשון וי"ל דודאי סריס מקרי אפילו אינו לקוי ממעי אמו ולא בעינן לקוי ממעי אמו אלא לענין חליצה דצריך שלא יהא לו שעת הכושר כיון דסריס אדם חולץ משום שהיה לו שעת הכושר וכן נראה מדברי נ"י והשתא ר' יוחנן דקאמר דאפילו באחד מהן נקרא סריס היינו לכמה שאר דברים ולא לענין יבום וחליצה דהא אינו לקוי ממעי אמו בהא דאין לו זקן דאינו ניכר משנולד והשתא מה שהקשו התוס' מהא דקטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כשעושה כיפה יחלוץ וייבם לרב הונא דאמר עד שיהא בכולן כו' כיון שלא היה לקוי ממעי אמו (א) ה"ה לר' יוחנן ה"מ להקשות הכי דהא לענין חליצה ויבום מודה ר' יוחנן דעד שיהו כולן דהאי אפילו באחד מהן דהיינו שאין לו זקן אינו מועיל לענין חליצה ויבום דהא אינו לקוי ממעי אמו והא דנקטו התוס' בדבריהם לרב הונא לאו דוקא אלא משום דרב הונא קאמר בהדיא עד שיהא בכולן וכן צ"ל לקמן שכתבו התוס' והקשו אההיא דפ"ק דקדושין זקן האשה והסריס היכי משכחת לה למ"ד עד שיהא בכולן לאו דוקא לרב הונא תקשי להו הכי אלא אפילו לר' יוחנן תקשי להו הכי דהא ר' יוחנן מודה היכא דיש לו ב' שערות בזקן דעד שיהא בכולן ודו"ק:

דף פא.

תובד"ה ואין מאכילה בזמן חזה ושוק כו' וא"ת ומי דחקו לר"ל דלא אכלה בתרומה כו' ועוד לפי שהיה שונה אליבא דר' יוסי עיגול בעיגולים עולה כו' עכ"ל דבריהם אינם מובנים לן דא"נ שהיה שונה עיגול בעיגולים עולה לר' יוסי ותרומה בזמן הזה דרבנן מ"מ אמאי לא נימא הכא דאכלה אפילו בתרומה דאורייתא וזכר ודאי הוא והנראה דהאי ועוד כו' אין כאן מקימו והוא שייך לקמן וכצ"ל נקבה וא"ת והא לר' יוסי תרומה כו' וי"ל דקסבר ר"ל דר' יוסי כו' דכה"ג אשכחן בפרק יוצא דופן ועוד לפי שהיה שונה אליבא דר' יוסי עיגול בעיגולים עולה ור' יוחנן אית ליה כו' וק"ל:

דף פא:

בד"ה ר' יהודה אומר לא תעלה פי' בקונטרס משום דקסבר מין במינו לא בטיל ואין נראה דדוקא בדבר המתערב כו' עכ"ל ומלישנא דמקשה דקאמר אי הכי מ"ט דר' יהודה אין ראיה לדחות פי' הקונטרס דאיכא למימר דודאי המקשה הוה סבר דטעמיה דר' יהודה דקסבר כל שדרכו לימנות אינו בטל אבל למאי דמסיק לר"ל דטעמיה דר"י משום דמין במינו לא בטיל איכא למימר דלר' יוחנן נמי מהאי טעמא לא בטיל וק"ל:

בד"ה דברי הכל לא תעלה כו' והא דפליגי בתוספתא כו' בין טהורה בין טמאה שנתערבה בחולין דרבנן אמרי תעלה כו' צריך לאוקמא בנימוחה כו' עכ"ל ולר"ל דמוקי ברייתא דהכא נמי בנימוחה צ"ל דהנהו רבנן דבתוספתא לאו הנהו רבנן דהכא דפליגי אדר' יהודה דרבנן דהכא מודו לר' יהודה דבדאורייתא מיהת מין במינו לא בטיל והנהו רבנן דבתוספתא אית להו דאפילו בדאורייתא בטיל מין במינו דאיכא רבנן דסברי הכי בפרק הקומץ רבה:

בא"ד ונראה דלר' יוחנן הוי חידוש טפי לאשמועינן דבר שבמנין ולא איסור הנאה דמקדש מבטמאה כו' עכ"ל ומיהו לר"ל לא בעי למימר דהוי חידוש טפי למיתני טהורות בטהורות דלא הוי איסור הנאה מבטמאה דהוי איסור הנאה דכיון דבנימוחה איירי אין סברא לחלק בין איסור הנאה ללאו איסור הנאה ולא הוי חידוש טפי בלאו איסור הנאה אבל בדבר שבמנין לרבי יוחנן כיון דאיכא תנא בפ"ב דע"ז דתרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור הנאה ודאי הוה הכא חידוש טפי למיתני דבר שבמנין ולא איסור הנאה ולאפוקי מהאי תנא דפ"ב דע"ז:

דף פב.

גמרא הא מני רבנן היא כו' ולא בעי לאוקמא כשרבו וכר' יוסי משום דאכתי תקשי ליה היכי סמכי אשאני אומר אפילו ברבייה כיון דאית ליה כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא כדפריך בפרק אלו עוברין:

דף פב:

תוספות בד"ה ירושה ראשונה ושניה כו' ובפ' קדשי קדשים גרסינן בכל הספרים א"ר יוסי משום ר' ישמעאל לעולם כו' עכ"ל צ"ל אר' יוסי משום כו' וק"ק דראייתם משם אינה מכרעת לחלק בין קדושת ארץ למחיצות דכמו דנימא ע"כ דהברייתא דסדר עולם ר' יוסי תנא לה ולא סבר לה לר"ל כמו שפירשו התוס' לעיל ה"נ נימא הך דפ' קדשי קדשים משום ר' ישמעאל אמרה ר' יוסי וליה (ב) לא סבירא ליה:
גמ' וליטעמיך מאי אבל לא נישא אלא מאי נישא דיעבד כו' וניחא ליה לר"ל אבל לא נישא דיעבד דאע"ג דגיטא ודאי בעי דספיקא הוי מ"מ קתני לא נישא דיעבד דהשוכב עמו הוא בא על ספק זכר אבל נושא שפיר בדיעבד דאפילו לכתחלה אין לאסור מספק נשים המסוללות כמו שפי' התוס':

דף פג.

תוס' בד"ה בריה בפני עצמה כו' וכן משמע בהמפלת דאמר רב כו' והיינו ע"כ כר' יוסי דברייתא דלר"י דמתני' זכר הוא כו' עכ"ל וליכא למימר הא דמשוי ליה רב ספיקא בהמפלת היינו כת"ק דר' יוסי דבתוספתא כמ"ש התוס' דמשמע דאית ליה לת"ק דספיקא הוי דהא ע"כ מדקאמר ליתא למתני' משמע דסבר כברייתא כדמדקדק לקמן לשמואל כמ"ש לקמן התוס' ולא סגי להו להוכיח בפשיטות מההיא דרב בהמפלת דמשוי ליה ספיקא דהברייתא נמי ע"כ ספיקא משוי ליה דאל"כ תקשי דרב אדרב דהא איכא אידך דרב כמ"ש התוס' לקמן ומשום הכי הוצרכו למימר דרב דבהמפלת דמשוי ליה ספיקא ע"כ אינו כאידך דרב דאידך דרב משוי ליה זכר ודאי כר' יוסי דמתני' ודו"ק:
בד"ה לדברי האומר שלשים כו' ואם איתא דרב נחמן כו' אשביעית קאי שפיר מתוקמא ההיא דא' הנוטע כר"א ולא הזכיר התנא אלא שלשים שנחשבים שנה כו' כמו שבמתני' דאין נוטעין דמייתי הזכיר שלשים של קליטה כו' עכ"ל מה שהביאם לומר דבההיא דא' הנוטע הזכיר שלשים של הנחשבים שנה ולא השלשים של קליטה ולא בעו למימר שהזכיר השלשים של קליטה ולא הזכיר השלשים של הנחשבים שנה דומיא דההיא

דאין נוטעין שהזכיר שלשים של קליטה ולא שלשים הנחשבים שנה י"ל משום דלישנא דעלתה לו שנה דקאמר בההיא דא' הנוטע משמע דבשלשים של שנה קאיירי ולא בשלשים של קליטה ולמאי דמוקי לה נמי כר"מ דאיירי בשלשים של קליטה מ"מ כיון דיום א' מהשלשים חשוב שנה דיום שלשים עולה לכאן ולכאן שפיר קאמר אשלשים של קליטה דעלתה לו שנה אבל בתוס' פ"ק דר"ה ובפי' הר"ש במסכת שביעית כתוב דאיכא לאוקמא ההיא דאחד הנוטע נמי דהזכיר ל' של קליטה ולא הזכיר שלשים של שנה דומיא דההיא דאין נוטעין ולישנא דעלתה לו שנה לא משמע אשלשים של קליטה:

דף פג:

גמרא ולחלוץ שלא במקום אחין כו' למאי דקאמרינן הכא דאפילו שלא במקום אחין לא בעיא חליצה לרבי יהודה דסריס ודאי הוא פרש"י במתני' שכתב אהא דקאר"י טומטום כו' לא יחלוץ אם יש אח אחר עכ"ל אינו מדוקדק דהא אפילו באין לו אחין לא בעי חליצה ויש ליישב דלישנא דלא יחלוץ דקאר"י במתני' משמע ליה דביש לו אחין קמיירי ואשמועינן איסורא דלא יחלוץ דלא נפטרה בחליצתו דאי הוה מיירי ר' יהודה באין לו אחין *ולא שמעינן היתירא דלא בעי חליצה מיניה הל"ל לא חולץ כדקתני במתני' דלעיל גבי סריס וההוא לישנא גופיה דלא יחלוץ ר' יוסי בר יהודה קאמר ליה בברייתא דהיינו ע"כ ביש לו אחין ומיהו ע"כ דר' יהודה אית ליה דכסריס ודאי הוא ובאין לו אחין נמי לא בעי חליצה מניה מדלא קאמר שמא יקרע וימצא סריס כדקאמר ר' יוסי בר יהודה בברייתא:

תוס' בד"ה לא לכל אר"א כו' וסיפא רשב"ג היא דתניא כו' אבל קדשים בעינן שלא יהא בו ספיקא כו' ולהביא הברייתא שאין להוכיח ממנו כו' עכ"ל פי' לדבריהם לגירסת הראב"ן מגא"ש דגרס דתניא ילדה טומטום ואנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן לא מיירי כלל באומר אם הולד זכר עולה ואם נקבה שלמים אלא גבי בכור לחוד מיתני' דאין קדושת בכור חל עליהן דאל"כ לא ה"ל לישתוק מלמייתי כל הברייתא אי משתעי באומר אם זכר עולה כו' והשתא מקשה דלמא בבכור דהיינו קדשים בעינן שלא יהא בו נקבות דזכר ודאי בעינן אבל לגירסת רבינו שמואל דגרס דתנן והיא משנה בפרק כיצד מערימין בתמורה דמיירי באומר אם זכר עולה ואם נקבה שלמים ולא מייתי תלמודא אלא סיפא דארשב"ג שפיר מוכח מינה דבריה הוה דהא בקדושת פה קמיירי וה"ל לחול עליה מיהת קדושת דמים כדיקלא בעלמא אי הוה ספיקא והתוס' דחו גירסת ראב"ן דגרס דתניא וגבי בכור לחוד מיתני' דלמה הניח רבא המשנה והביא הברייתא שאין

להוכיח ממנה דבריה הוה כמו שהקשה הר"ש בחור דלמא בקדשים שאני דבעינן זכר ודאי בבכור שלא יהא בו נקבות כלל ומהרש"ל פירש דברי התוס' שכתבו שאין להוכיח ממנו בע"א ולא ידעתי כוונתו ואין להאריך:

דף פד:

בפרש"י בד"ה דוקא אלמנה שנתחללה בביאתו ונאסרה לאחיו ההדיוט כו' עכ"ל דקדק לפרש דמשום אחיו ההדיוט שהוא היבם נקט אלמנה בסיפא ולא סגי ליה למימר דנקט אלמנה משום בעלה כ"ג גופיה דבתולה חזיא ליה היינו משום דדומיא דהכי בעי למימר דנקט אלמנה ברישא משום איסורא דיבם דלבעלה כהן הדיוט מותרת והשתא ניחא הא דקאמר הא ודאי משום סיפא כו' ולא קאמר דמשום מציעתא דנקט אלמנה נקט נמי ברישא אלמנה דהא לא הוה דומה דבמציעתא נקט אלמנה משום איסורא דבעלה כ"ג וברישא נקט אלמנה משום איסורא דיבם ודו"ק:

בד"ה נסיב כי אורחייהו שלישי נשא ישראלית כו' עכ"ל דלאו דוקא נקט ישראלית דה"ה שלישית דהא שלישי ושלישית ישראלים גמורים הם לפירושו כדלקמן:

תוס' בד"ה אי נסיב כי אורחייהו כו' ומש"ה נקט כה"ג אי נסיב כי אורחייהו ואי אפיך ונסיב דלא מצי למנקט כולה מלתא בחד גברא כו' עכ"ל אין לפרש דבריהם דבעו למימר דלפרש"י תקשי דה"ל למנקט כולה מלתא בחד גברא דהשני נשא ישראלית ושניה שהישראלית אסורה לבעלה ומותרת ליבם והשניה מותרת לבעלה ואסורה ליבם וכן בהיפך אם השלישי נשא שתיהן ולא הל"ל נסיב כי אורחייהו ואי אפיך ונסיב אבל לפירושם ניחא דלא מצי למנקט כולה מלתא בחד גברא כיון דהשניה מותרת לשניהם דא"כ לקמן שכתבו התוס' וא"ת אמאי לא נקט דליהוי קאי תרוייהו כו' ונסיב כי אורחייהו כו' עכ"ל (א) לא הל"ל הכי דהא טפי ניחא למנקט כולה מלתא בחד גברא ולא למימר אי נסיב כי אורחייהו ואי אפיך ונסיב ועוד לפירושם נמי תיקשי דלא ה"ל למנקט דנסיב כי אורחייהו ב' נשים אלא בחד איתתא ישראלית סגי וע"כ הנראה דכוונתם לומר דודאי לפרש"י דקאי איסורא דלבעל וליבם אתרוייהו בין אישראלית ובין אשניה שפיר קאמר אי נסיב כי אורחייהו ואי אפיך ונסיב אבל לפירושם דאיסורא דלבעל וליבם לא קאי אלא אישראלית תקשי להו דלא ה"ל למנקט כי האי לישנא אי נסיב כי אורחייהו ואי אפיך ונסיב דמשמע דאתרתי נשים קאי וקאמרי דאכתי איכא למימר דמש"ה נקט כה"ג אי נסיב כי אורחייהו ואי אפיך משום האנשים דלא מצי למנקט כולה מלתא בחד גברא כו' ודו"ק. :

דף פה.

גמרא א"ד א"ל תניא יש לה הא בעמוד והוצא קאי כו' נראה דלהאי לישנא צ"ל דבלותה ואכלה נמי שייך למימר בעמוד והוצא קאי וק"ל:

תוס' בד"ה אלמנה לכ"ג יש לה פירות כו' כי ההיא דהאשה רבה כו' ואמר עלה בירושלמי שאינה יכולה להוציא ממנו הפירות שאכל כו' עכ"ל פי' לדבריהם דהא ודאי אין לפרש הכא בפשיטות של הירושלמי דאין לה פירות שאינה יכולה להוציא ממנו הפירות שאכל וכן פרש"י דהא באלמנה לכ"ג נמי דקאמר יש לה פירות ואפ"ה אינה יכולה להוציא ממנו הפירות שאכל כבר דהא חייב לפדותה אלא דע"כ הא דקאמר הכא דאין לה פירות היינו דאין לה דין פירות שאינו חייב לפדותה ומיהו משום (ב) דלא תימא כיון דאין לה פירות היינו דאינו חייב לפדותה אם אכלם נמי מוציאה ממנו דפירות תחת פרקונה הוא וע"ז הביאו ראיה מירושלמי דמפורש שם הא דקאמר אין לה פירות היינו נמי שאינה יכולה להוציאם ממנו ודו"ק:

בד"ה וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה פי' בקונטרס כו' ור"ת מפרש דהוא פסול דקאמר אולד קאי ובפסלות דידה לחוד כו' עכ"ל הוכרחו לזה לפי' ר"ת דכיון דהוא פסול קאי אולד וע"כ אז היא פסולה דבחד מינייהו סגי קאמר דהא בפסול זרע לחוד יריאה להרגילו כדהוכיחו התוס' לעיל ואהא קאמרי' דבפסיל דידה לחוד כו' לא מרגלא ליה כדאמרינן ולר' מתיא כו' וק"ל:

דף פה:

תוס' בד"ה ממזרת ונתינה איכא כו' ואלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט דמשמע דלא מרגלא ליה משום פסול זרעה כו' עכ"ל ולפי דרך התוס' שכתבו לקמן לחד תירוצא אהא דאמרינן ולר' מתיא דאמר אפילו הלך בעלה להשקותה ובא עליה כו' הא דלא מרגלא ליה היינו משום דאיכא תרי לאוין (ג) ה"נ איכא למימר הכא באלמנה לכ"ג גרושה כו' דלא מרגלא ליה משום פסול דידה גופה שנעשית חללה בביאתו ואיכא השתא תרי לאוין אלא דניחא להו לפרש הכא משום פסול זרעה לתירוץ ראשון של התוס' דלקמן ולפרש"י דמשמע דאינה חוששת להרגילו משום תרי לאוין:

בד"ה ולר' עקיבא דאמר יש ממזר כו' וא"ת ומאי קשיא ליה דלר"ע כיון דלא תפסי בה קדושין כו' וי"ל דלאו משום כתובה ומזונות פריך כו' עכ"ל וגופה דברייתא דקתני לכ"ע באלמנה לכ"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט דיש להן כתובה ומזונות אע"ג דהוי חייבי

לאוין מצי אתיא כר' עקיבא לר' סימאי דמודה ר' עקיבא באלמנה לכ"ג גרושה כו' דאין הולד ממזר מדכתיב לא יחלל חילולין הוא עושה כו' ושפיר תפסי בהו קדושין וק"ל:

בד"ה ולר' מתיא כו' וקשה כיון דגירשה לאו בת שתייה היא כו' עכ"ל יש מקשים אמאי לא תקשי להו לפרש"י דהיאך ניחא לשתות ברישא דלא ליפסלה לכהונה כיון דגרושה היא ופסולה לכהונה וי"ל דאיכא למימר דאיירי בבת כהן דמשום דגרושה היא אינה פסולה בתרומת אביה ולהכי ניחא לה לשתות ברישא והתוס' שכתבו לקמן ועוד דגרושה היא ובתרומה נמי אסירא וקיימא שהיא זרה כו' (ד) היינו משום דניחא להו לאוקמי אפילו בבת ישראל כיון דע"כ משום קושיא דפסולה לכהונה מונטמאה הוצרכו לפרש דפסול של זנות חמיר לה טפי א"נ דאיכא ב' לאוין ודו"ק:

דף פו.

בפרש"י בד"ה תרומה לכהן כו' ועוד מדקמהדר ליה ר' אלעזר לשון היתר כו' עכ"ל והא דקאמר תלמודא אלא אימא נותנו לא שמגיה כך אלא מתירו היינו נותנו ולא קאמר ר"א הך לישנא אלא משום דשמע ר"א מר"מ איסור והיתר דמעשר ראשון ללוי ואסור לזר קאמר איהו נמי לשון היתר:

בד"ה מכלל דאיכא למאן כו' דכהנים איקרו לוים עכ"ל אע"ג דאליבא דר"מ קיימינן ואליביה לא אמרינן דכהנים איקרו לוים לגבי נתינה דהא כרבי עקיבא סבירא ליה דאין נותנין אלא ללוי מ"מ הכא באיסור אכילה דבזרות תליא מלתא ודאי דכהנים אקרו לוים לכ"ע:

בד"ה מאי אינה אוכלת דקתני כולה מתני' לגבי מעשר כו' עכ"ל והשתא חזר בו מהא דאוקמה למתני' כר"מ וכן הבינו התוס' מפרש"י אבל לקמן בשנויא דאוקמא למתני' לומר שאין חולקין לה כו' לא רצה לפרש כן דכולה מתני' לגבי מעשר מיירי שאין חולקין לה כו' וחזר בו מהא דאוקמא כר"מ דמעשר אסור בזר דאין סברא לגזור שלא ליתן לגרושה בת לוי מעשר משום גרושה בת ישראל שמא יתנו לה מעשר כיון דליכא איסורא אבל לר"מ ניחא דמתוך שיתנו לה אתיא לאיסור אכילה כמו שאכלה בחיי בעלה וק"ל:

בד"ה איידי דתנא רישא כו' ובת לוי לכהן אשמועינן דלא מוכלי לה כו' עכ"ל כצ"ל דבת לוי לכהן אשמועינן דלא מוכלי לה בתרומה וכן מצאתי בספרים מדוייקים:

דף פו:

תוס' בד"ה מ"ס קנס לעניים כו' וקנס לעניים דקאמר הכא אין לפרש דוקא לעניים לוים כו' עכ"ל ויש לתמוה לדבריהם היאך קס"ד למימר דוקא לעניים לוים קאמר דא"כ קרא דוהיה הכהן בן אהרן עם הלוים במעשר הלוים דמיניה ילפינן קנסא לעיל היאך מתוקם וכן לפי' הר"ר יוסף דבלשכה היו נותנין אותו לכהנים משום דעניים שכיחי בהו כמ"ש התוס' לעיל ובתוס' פרק האשה שנתארמלה כתבו ג"כ כל דבריהם שבשמעתין אך שהקדימו דבריהם אלו ואח"כ כתבו הא דפי' הר"ר יוסף ממה שקנסו לוים וכן נראה דדבריהם אלו כבר נאמרו מקודם ממה שכתבו לעיל בפשיטות לראב"ע דלא שקלו לוים כלל כו' ועדיין לא פירשו זה אלא בדיבור זה ולפי זה שנקדים דברים אלו יש ליישב קצת התמיהא ודו"ק גם מההיא דפרק הספינה שכתבו התוס' לעיל דקאמר דיהיב ליה לכהן מוכח שפיר דלאו דוקא לעניים לוים דאם כן היאך מיתוקמא לר"מ כמו שפירש לעיל התוס' אלא לפי שהתוס' בפ' האשה שנתארמלה לא דברו מזה כלום ואגב שיטפא לישנא דתוס' דפ' האשה שנתארמלה אזלי כאן בדבריהם אלו:

דף פז.

תוס' בד"ה התם כתיבי מיעוטי כו' ומיהו קשה למאן דדריש מלחם ולא מבשר דלגבי בנה נמי כתיב כו' עכ"ל אין כאן מקום לקושייתם דהא א"נ דאינה חוזרת נמי לחזה ושוק בשביל בנה איכא לאקשויי למאן דדריש מלחם ולא מבשר אמאי אוכלת כלל בשביל בנה חזה ושוק אפילו בלא חוזרת דהא מהאי קרא דילפינן מיניה דאוכלת בשביל בנה בלחמו כתיב אלא משום דלעיל אדרשא דרב ספרא דדרש מלחם ולא מבשר איכא למימר דקושטא דמלתא הוא דאינה אוכלת כלל בשביל בנה חזה ושוק מש"ה נטרי התוס' עד הכא דקאמר הכא לא כתיבי מיעוטי ואפילו בחוזרת אוכלת בשביל בנה חזה ושוק וק"ל:

דף פח.

תוס' בד"ה ומה אם ירצה לומר כו' ומשמע ליה דאפילו באמרו לו שנים אכלת חלב בשוגג פטרי רבנן כו' עכ"ל הוצרכו לזה משום דאיכא למימר אכתי מאי מוכח דהא א"נ דמסתמא לא נימא דשוגג היה איכא למימר דרישא איירי באומר בפירוש דשוגג היה ואהא קאמרי דמשמע ליה דאפי בא"ל ב' דשוגג היה פטרי רבנן משום דלא יוכלו לידע בירור הדבר כו' והשתא שפיר מוכח דא"א לחיובי קרבן ע"י שום עדות:

דף פח:

תוס' בד"ה והבא עליה באשם תלוי קאי כו' וא"ת כו' אמאי נקט אשם תלוי אפילו חטאת איכא דאוקמא בחזקת א"א ועוד מאי קא משני כו' הא מיחייב מיתת ב"ד עכ"ל אבל אהא דקאמר אשם תלוי לא תקשי להו הא אפילו מיתת ב"ד הוא דאוקמא אחזקת א"א די"ל דאה"נ דה"ק דעד השתא דבאו עדים ואמרו לא מת באשם תלוי קאי למפרע והיאך לא תצא דהשתא מזיד הוא וחייב מיתת ב"ד אבל הא קשיא להו דהא לאו באשם תלוי קאי למפרע אלא דחייבת חטאת דאוקמא בחזקת א"א ודו"ק:

בא"ד ואר"י דמה שהאשה דייקא ומינסבא כו' עכ"ל (א) צ"ע דהא בב' עדים קאיירי ובשום מקום לא מצינו דנימא דדייקא ומינסבא בב' עדים כיון דליכא חומר בסופה גם לקושייתם שהקשו דבניסת לא' מעידיה היכי שבקינן ליה הא מיחייב מיתת ב"ד דאוקמא אחזקה עכ"ל איכא למימר דלאו קושיא הוא דלא אמרינן בפרק ד' אחין דבתרי ותרי אוקמה אחזקה אלא למאן דמספקא ליה אבל לגבי העד הזה שאומר ברי לי לא אוקמה אחזקה ולקמן בסוגיא (דף צג ע"ב) דמבעיא לן עד א' ביבמה אהא דקאמרינן התם מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני כתבו התוס' אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן ואיכא לאוקמי בחזקת איסור ליבם אר"י היכא דיבם אומר ברי לי והיא אומרת ברי לי לא ה"ל למימר תצא מידי דהוי אניסת לא' מעידיה דר"פ עכ"ל ודבריהם אלו סותרין דבריהם דהכא והם מטין לדברינו וק"ל:

בד"ה אי הכי סיפא כו' הא דלא מייתי נשאת שלא ברשות שהוא ברישא דמתני' משום דאיכא למימר דבגט איירי כו' עכ"ל ואע"ג דאכתי איכא לאקשויי מרישא דא"כ נמצא זה מחזיר גרושתו משניסת ונגזור שמא יאמרו דמותר להחזיר גרושתו משניסת מ"מ ניחא ליה להקשות מסיפא בפשיטות אהך סברא גופה דקאמר דשמא יאמרו נמצא א"א יוצאה בלא גט דהסיפא משמע ליה דאיירי בלא גט כדמסיק מדקתני לא פסלה מן הכהונה ולמסקנא ודאי הרישא נמי ניחא כיון דע"פ ב' עדים ניסת לא בעיא גט דלא עבדה איסורא ולא קנסוה והכי איתא בהדיא לקמן ומהרש"ל כתב לתרץ בע"א ואין להאריך:

דף פט.

בפרש"י בד"ה תנאי כתובה כו' אע"ג דאין לה כתובה משום דרבנן קנסוה ומשום דאשכחן באלמנה דיש לה פירות כו' עכ"ל הא ודאי מהאי טעמא לחוד דאין לה כתובה ולא הויא כאשתו איצטריך למימר דאין לה פירות ולא משלם לה פירות שאכל אלא לרווחא דמלתא קאמר ומשום דאשכחן באלמנה דיש לה כו' דהשתא הוה לן למימר

מק"ו הכא דיש לה פירות דהא אלמנה יש לה כתובה והויא כאשתו ואפ"ה משלם לה הפירות שאכל זו שאין לה כתובה ולא הויא כאשתו אינו דין שמשלם לה הפירות שאכל ומש"ה איצטריך לן למימר דאין לה:

גמ' ורמי מזיד אמזיד כו' בתרי מאני ציית כו' עיין פרש"י משמע מזה דבמזיד לא ציית בחד מנא אבל בשוגג כמו בתורם קישות ודאי ציית ובפרק האיש מקדש דקאמרינן נמי בתרי מאני לא ציית ופריך מההיא דתורם קישות כו' אע"ג דהוה שוגג צ"ל דההיא סוגיא אליבא דרב נתן בר אושעיא אזלא דאינו מחלק בין שוגג למזיד והא דמשנינן נמי התם שאני התם דמדאורייתא תרומה מעליא ופרש"י הלכך לא מצי למימר ליהדרה להיות טבל כו' היינו נמי לרב נתן בר אושעיא אבל לרב חסדא א"נ דמדאורייתא תרומה מעליא הדרה להיות טבל כדקאמר דאפילו ההוא גריוא הדר לטיבליה אלא דלרב חסדא צ"ל התם דיש לחלק בין שוגג למזיד ודו"ק:

דף פט:

תוס' בד"ה משתעמוד בקומתה כו' דמ"ש מקדושין דמהני כשהיו בקטנותה ואח"כ עמדה בקומתה עכ"ל משמע להו דבקדושין ודאי מהני קודם שתעמוד בקומתה דאם לא כן הל"ל נמי משתעמוד בקומתה ותיבעל למ"ד ביאה אירוסין עושה כדאר"א משתיבעל:

בד"ה משתגדיל ותיבעל וא"ת כו' וטעמא דיורשה משום דהפקר ב"ד היה הפקר עכ"ל ורב חסדא דלא סליק אדעתיה השתא טעמא דהפקר ב"ד היה הפקר אלא דב"ד עוקרין דבר מן התורה לר"א נמי לגבי ירושה עוקרין דבר מן התורה ולא קאמר אין מעשה קטנה כלום אלא לענין תרומה דהכי מיתנייא במתניתין בפרק ב"ש לגבי תרומה ומשתגדיל ותיבעל שפיר אוכלת בתרומה דליכא למיחש לדעולא ולא לסמפון כמ"ש התוס' ואע"ג דבברייתא התם קאמר נמי דאין מעשה קטנה כלום לגבי ירושה אולי דרב חסדא לא ידע הך ברייתא והתוס' שכתבו טעמא דיורשה משום דהפקר ב"ד היה הפקר היינו למסקנא דהכא ומיהו לא קאמרינן לר"א דהפקר ב"ד היה הפקר אלא לאחר שתגדיל ותיבעל אבל בקטנותה לא נימא דהפקר ב"ד היה הפקר כדתני התם בברייתא דאין מעשה קטנה כלום אף לגבי ירושה לר"א:

דף צ.

בד"ה חסורי מחסרא כו' וא"ת אי לפי דמים משלם כו' ויש לומר דמשלם חולין טמאים כ"כ כו' עכ"ל אירשא נמי דקתני אכל תרומה טמאה משלם כל דהו דהיינו אפילו חולין

טמאים איכא לאקשויי הכי דאי לפי דמים משלם אינו משלם כל כך חולין טמאים כמו שהיתה התרומה טמאה שהחולין טמאין שוין יותר מהתרומה טמאה ושוב כשנעשין תרומה טמאה אינם שוים כתרומה [טמאה] שאכל וצ"ל נמי הכי דמשלם חולין טמאים כ"כ שיהיו נעשין כמו התרומה טמאה שאכל אלא דעיקר מילתייהו אסיומא דמילתייהו שכתבו ומכל מקום קנסינן ליה במזיד כו' דהא לא שייך ברישא דלא מחלק השתא ברישא באכל תרומה טמאה בין שוגג למזיד ולמאי דס"ד נמי מעיקרא ומחלק בין שוגג למזיד הא קושטא דמלתא הוא דפריך הכי במזיד תבא עליו ברכה כו':

דף צא.

בפרש"י ד"ה ולא מייבם מדרבנן דרבנן קנסוה עכ"ל לכאורה לפי שיטת רש"י גבי תצא מזה ומזה דקנסוה כיון דעבדה איסורא היינו משום דחשו לשמא יאמרו גירש זה ונשא זה אבל היכא דליכא למיחש לשמא יאמרו גירש זה כו' לא קנסוה אע"ג דעבדה איסורא כמ"ש כל זה הרא"ש לדעת רש"י וא"כ ה"נ הכא אית לן למימר דרבנן קנסוה שלא ייבם אותה אחיו של ראשון משום שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא נושא גרושת אחיו וקשה לפ"ז דא"כ אמאי קנסוה שלא ייבם אותה אחיו של שני דהא ליכא למיחש התם שמא יאמרו גירש כו' ויש שהיו רוצין לומר דהא דקתני ואם מתו כו' לא שמתו תרוייהו אלא שמת אחד מהם והשתא הא דלא מייבם אח של שני משום אשת איש והלשון לא משמע כן ועוד דבגיטין פרק הזורק גבי היה במזרח וכתב במערב כו' דקתני נמי כי הכא ואם מתו כו' ולא מייבמין ופרש"י שם משום קנסא משמע מפירושו דתרוייהו אסירי לייבם משום קנסא והנראה לשיטת רש"י דאע"ג דגבי גט לא קנסוה אלא היכא דאיכא למיחש שמא יאמרו גירש זה כו' גבי יבום קנסוה בלאו גזירה דשמא יאמרו כו' משום דביאה עיקר איסורא הוא כדלקמן:

דף צא:

בד"ה חוץ מא"א דהיינו בעדים ושניסת כו' וכיון דבעי' גט אלמא מלתא היא ומיתסר אקמא עכ"ל לדברי התוס' דלעיל (דף פ"ח ע"ב) בד"ה א"ה סיפא כו' שכתבו דמתני' דקתני בשלא ברשות מותרת לחזור איירי בגט ע"כ (א) אין זה מוכרח הכא לומר כיון דבעי גט מיתסר נמי אקמא אלא כיון דבעי הכא גט מצינן למימר נמי דאסורה אבל אי לאו בעי גט הא ודאי דע"כ הוה לן למימר נמי דמותרת לחזור כמו שפירשו התוס' מהא דמוכח דע"פ עדים לא בעי גיטא מיניה כו':

תוס' בד"ה היה במזרח כו' והא דגיטין המאוחרים כשרים היינו כשהעדים והסופר היו באותה העיר כו' עכ"ל ממה שכתבו העדים והסופר נראה דמה שכתבו לעיל דהיה הסופר במזרח לאו דוקא משום סופר אלא משום עדים לא כתבו כן בהחלט אלא דשמא י"ל כך אבל לפי האמת דהחמירו בגיטין בין בסופר בין בעדים יש לחוש ואהא שפיר הקשו מההיא דמצאו באשפה דכשר לר"מ דיש לחוש בסופר וכמ"ש מהרש"ל:

דף צב.

תובד"ה וא"ל מת בעלך והדר כו' דאין לפרש דלמסקנא דגמרא הוי דהכא מבעל ראשון כו' עכ"ל פירוש למסקנא דהכא היינו למאי דמוקמינן לקמן בעד אחד דסברא הוא דליקנסוה איבם כמו דאסרוה אבעל בעד אחד:

בד"ה אבל חכמים אומרים כו' ואי מיירי בניסת בעדים ולכך לא קנסוה אם כן ברישא למה קנסוה לגבי יבמה עכ"ל ולמאי דמוקמינן ליה לקמן נמי בב' עדים צ"ל נמי דממזר הוי מדאורייתא כר' עקיבא ולכך ברישא בין קודם השמועה בין לאחר השמועה הוי ממזר מדאורייתא מיבמה לשוק דהא עדיין לא חלצה ובסיפא דמת בעליך לא הוי ממזר לאחר השמועה דהשתא ודאי מת הבעל:

דף צב:

בא"ד אבל חכ"א אין ממזר מיבמה אבל לצאת תצא כו' עכ"ל והא דמשמע ליה בסוגיא דגיטין ובשמעתין דרב המנונא דאסר בזנות ליבמה אית ליה דהוי נמי ממזר ולא נימא דאע"ג דתצא מיבמה מ"מ לא הוי ממזר וכההיא דירושלמי י"ל דכיון דאסר רב המנונא בזנות ליבמה איכא למגזר בהיא גופה לאוסרה איבם דשמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו ולכך יש בה כל הדרכים כמו באשה שהלך בעלה למדינת הים אבל הירושלמי אית ליה לישנא קמא דרב גידל דלא אסר לה בזנות ליבמה דהשתא ליכא למגזר בה שמא יאמרו חלץ כו' כמ"ש התוס' בסמוך ואין בה כל הדרכים וסבירא ליה לירושלמי דמיהת מטעם אחלופי תצא בניסת אבל לעשותו ממזר אין להחמיר כולי האי מטעם אחלופי כמ"ש הרא"ש ע"ש:

בד"ה נותן לה שני גט כו' ור"ח פסק כה"ג דאפילו נתקדשה תצא מן המקדש כו' עכ"ל והיינו דוקא בנתקדשה במזיד אבל נתקדשה בשוגג ובעד אחד לא תצא מן המקדש דהא לא גרעה מא"א שנתקדשה בע"א בשוגג דמותרת נמי למקדש אם מת הבעל כך נראה מדברי הנ"י ועוד נראה לחלק דבא"א כיון דלא עבדה איסורא בנתקדשה ואינה צריכה

גט ממנו אין סברא לקונסה דתצא מן המקדש אם מת הבעל אבל ביבמה אע"ג דנתקדשה לא עבדה איסורא מ"מ כיון דצריכה גט ממנו מספיקא לשמואל קנסוה דתצא מן המקדש ואסורה לו:

דף צג.

תובד"ה אין צריך להפר כו' אבל אין לומר דאין צריך להפר משום דקסבר אין אדם מקדיש כו' עכ"ל הא ודאי לקמן דמוקי מתני' דמיירי באומרת יקדשו ידי לעושיהם ליכא לפרש דטעמא דת"ק הוא משום דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ועוד דבהדיא מפרש בר"פ מציאת האשה פלוגתייהו בהכי בהעדפה שע"י הדחק אלא שכוונתם לומר דהתלמוד דמפרש פלוגתייהו בהכי בהעדפה שע"י הדחק והויא לבעל לת"ק אית ליה דאין לומר משום דקסבר דאין אדם מקדיש כו' דא"כ ליתני המקדיש מעשה ידיו של עצמו:

בד"ה קנויה לך מעכשיו קנה וקשה לר"י כו' ואף אם אמר מעכשיו ולאחר שלשים לא מהני לכ"ע דשטר הנאבד וחזקה כו' עכ"ל כך היא הנוסחא בתוס' בקצת דפוסים ובספרים המדוייקים והיא הנכונה (כו') ושיעור דבריהם כך הוא דמשיכה וחזקה וחליפין ושטר הנקרע לא מהני לכ"ע בלא מעכשיו ואף אם אמר מעכשיו ולאחר ל' שכתבו לעיל בפשיטות דמהני לא לכ"ע הוא דמהני דשטר הנאבד כו' לא מהני לר' יוחנן אלא משיכה ולרב דמספקא ליה אי חזרה הוי אף משיכה לא מהני אלא לשמואל הוא דמהני בכולהו ועיין בתוס' בפרק האומר:

דף צג:

תובד"ה לאחר שאתגייר כו' ואר"י דלא חשיב לאחר שאתגייר לא בא לעולם כו' וא"ת א"כ בפ' אע"פ כו' עכ"ל אההיא דגיטין שהביאו ה"מ לדקדק הכי דהיכי אמר אפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שהוא בעולם כו' דמשמע דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם כלל דומיא דאין אדם מקנה לדבר שאינו בעולם דהיינו אינו בעולם כלל דבאיכא הגוף בעולם בלדבר שאינו בעולם נמי איכא כמו לאחר שאתגייר והא מנא ליה דהא מהיכא דשמעינן לר"מ דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו לאחר שתתגיירי דהגוף הוא בעולם כמו לאחר שאתגייר דלא שמעינן מיניה בלדבר אלא בדאיכא הגוף בעולם וכן דקדקו התוס' שם בפ"ק דגיטין מההיא דגיטין גופיה:

בא"ד ולר' חנינא הוי איפכא כו' דקסבר לאחר שאתגייר אינה מקודשת ואפ"ה א"ר חנינא כו' אם ילדה אשתך נקבה כו' עכ"ל לא דקאמר ר' חנינא התם בהדיא הכי דלאחר שאתגייר אינה מקודשת אלא דאמתני' דהתם דקתני בלאחר שאתגייר דאינה מקודשת קא"ר חנינא בילדה אשתך נקבה דמקודשת באשתו מעוברת אך מה שהוכיחו מלאחר שאתגייר דאינה מקודשת דר' חנינא סובר איפכא מר"מ אינו מדוקדק דמהא ליכא לאוכוחי מידי דלמא אה"נ דגרע עובר מגר כדסבר ר"מ ור' חנינא טעמא אחרינא אית ליה דגרע ליה לדבר שאינו בעולם מדבר שלא בא לעולם לדבר שהוא בעולם ולכך ילדה אשתך נקבה דהוי דבר שאינו בעולם לדבר שהוא בעולם קונה שפיר ומקודשת ולאחר שאתגייר דהוה לדבר שאינו בעולם אינה מקודשת דה"נ גרע לר"מ לדבר שאינו בעולם מדבר שאינו בעולם לדבר שהוא בעולם כדאמרינן בפ"ק דגיטין ונ"ל דהתוס' סמכו עצמם אבבא אחריתא דתנן בתר הכי דקתני לאחר שתתגיירי אינה מקודשת דהוי נמי דבר שאינו בעולם לדבר שהוא בעולם דמהא שפיר מוכח דגרע גר מעובר לר' חנינא בדבר שאינו בעולם לדבר שהוא בעולם ולר"מ גרע עובר מגר בלדבר שאינו בעולם והוי סברת ר' חנינא איפכא מסברת ר' מאיר:

בד"ה מאי חזית דסמכת כו' אע"ג דתרי ותרי כו' ואר"י היכא דיבם אומר ברי לי כו' מידי דהוה אניסת לאחד מעידיה דריש פרקין עכ"ל (א) מה שיש לדקדק מדבריהם אלו אדבריהם דלעיל תמצא בר"פ שם בד"ה והבא עליה באשם תלוי כו' ע"ש:

דף צד:

בפרש"י בד"ה וגיסו בעל אחות אשתו ובא עד אחד ואמר לו מתה אשתך כו' עכ"ל צ"ע דהא בעד אחד שמתה אשתו אינו יכול לישא אחותה כדמשמע לעיל בשמעתין וי"ל בדוחק דרש"י סבר כמו שחילקו התוס' לעיל דלא בעי תלמודא למידק מרישא (א) משום דאיכא למימר דגבי אשה שייך לומר עיגונא אפילו בכה"ג כו' כמ"ש התוס' לעיל ועי"ל דמיירי בעבר ונשא שטעה לומר דכמו דעד אחד נאמן במת בעלה כך הוא נאמן על מיתת אשתו וק"ל:

תוס' בד"ה ר' עקיבא מוסיף כו' אשת אביו ואשת אחי אביו לא בעי למנקט כו' עכ"ל יראה דהכא נמי ר"ל בעבר ונשא שהכירה ואפ"ה צריכה גט דשמא יאמרו תנאה הוה ליה לקמא בקידושין כך נראה לפרש מדברי הרי"ף והרא"ש ע"ש ומהרש"ל פירש בע"א בדוחק ואין להאריך:

בד"ה מאיסורא מי מיעטיה רחמנא כלומר מלאו וכרת לא מיעטיה אלא משריפה עכ"ל מכאן יש לקיים דברי התוספות שכתבו בריש מכילתין בד"ה ואי אתה יכול לומר בחמותו כו' דבקידושי קטנות מיירי ומשכחת שפיר שהיתה חמותו קטנה כשנשאה אחיו והיה לו בת עמה ונשאה זה ומתה הבת דאפילו לרבי עקיבא ניחא דלא מיעטה קרא חמותו לאחר מיתת הבת אלא משריפה אבל כרת איכא אבל מהרש"ל כתב דלישנא דתלמודא בפרק הנשרפין לא משמע כן דקאמר התם לר"ע חמותה כו' איסורא בעלמא וכן נראה מלשון רש"י וסמ"ג עכ"ל:

דף צה.

תובד"ה זה הדין לשוגג כו' ותימה אמאי מבעיא ליה קרא למזיד מהיכא תיתי לן לאיסורא אי משום ק"ו כו' כיון דאית ליה ההוא דינא ל"ל לרבי יוסי דינא דהכא כו' עכ"ל פי' לדבריהם דאילו הוה לן שום דינא אחרינא למיסר במזיד אפשר דמההוא דינא הוה נמי למיסר בשוגג ושפיר הוה איצטריך רבי יוסי להההוא דינא להתיר בשוגג אע"ג שאין דין זה ענין למחלוקתו על רבי יהודה מ"מ הוה אתי ר' יוסי בההוא דינא דלהיתרא לאפוקי מההוא דינא דלאיסורא ואע"ג דאית ליה לרבי יוסי להתיר אפילו במזיד מדכתיב אותה מ"מ קאמר להתיר שוגג מדינא דא"נ לא הוה כתיב אותה להתיר מזיד הוה שרינן בשוגג מדינא וכה"ג איכא בכמה דוכתין דקאמרי התנאים אי לא כתיב קרא אבל השתא קאמרי התוס' דמהיכי תיתי לן למיסר במזיד בשום דינא אחרינא אלא מההוא דינא דר"י א"כ ל"ל לר' יוסי כלל ההוא דינא להתיר שוגג דמהיכי תיתי לן לאסור שוגג דאין זה ענין למחלוקתו דלא בא רבי יהודה לאסור מדינא אלא מזיד ודו"ק:

בד"ה עבד בה מאמר כו' השתא נקט מלתיה כמ"ד מאמר קונה מדאורייתא עכ"ל ומיהו אין המאמר קונה קנין גמור מדאורייתא דליהוי כאשת איש לגבי אחיו דבא עליה אח"כ דאל"כ תקשי ליה השתא האי איסור קל איסור חמור הוא דהיינו א"א ועוד דאכתי איכא למפרך פירכא דלעיל שכן נטמא גופה כו' וכה"ג אמרינן בפ' ד' אחין לב"ש דמאמר קונה מדאורייתא לאו לכל מילי אלא לענין לדחות לצרה בלבד ולפרש"י שפירש בשמעתין דמאמר יבמין דרבנן הוא ולאו קדושין גמורין למיהוי א"א כו' צ"ל דמדרבנן בא לאסור נמי אחות אשה מהאי דינא והא דממעט לה מדכתיב אותה אסמכתא בעלמא הוא כנ"ל:

בד"ה אילימא בסוטה כו' אפילו נתן לה גט ויחזור ויקדשנה ויכניסנה לחופה כו' עכ"ל פי' לדבריהם דלא תימא הא דנותן לה גט דאינה שותה היינו משום דאין לה בעל דא"כ לא הויא אסורה לעולם לבועל דאפשר שיקדשנה ויכניסנה שוב ותשתה ותהיה מותרת

לבועל ולכך קאמרי דבנתן לה גט אפילו יחזור ויקדשנה כו' אינה שותה וא"כ בנתינת הגט אסורה היא לעולם וק"ל:

דף צה:

גמרא וקאמר ת"ק לא שנא ע"פ עדים ואשת גיסו שריא ול"ש ע"פ ב"ד דאשת גיסו אסירא כו' וצ"ע לעיל בתוס' בד"ה ואע"ג דאשת גיסו כו' שכתבו שם לחד פירושא דהא דאשת גיסו אסורה היינו בדאיכא נמי ב' עדים על גיסו וכמ"ד לעיל דרבנן פליגי אר"ש כו' עכ"ל דהא לרבי אמי הכא ע"כ לא מתפרש הא דאשת גיסו אסורה אלא בניסת בעד א' וצ"ל דהתוס' פירשו כך לעיל אליבא דרבי יצחק נפחא דאיכא לאוקמי איסורא דאשת גיסו בב' עדים וקצת דחוק הוא שהם בעצמם כתבו לעיל דאותה הסוגיא אליבא דרבי אמי אזלא: **בפרש"י** בד"ה לעולם אסיפא כו' הלכך הוא פוסל ע"י אחרים והואיל ואהנו מעשיו פוסל נמי ע"י עצמו עכ"ל פי' דכיון דבעיא גיטא מיניה דלא לימא א"א יוצאה בלא גט כו' פוסל נמי ע"י עצמו ואיתסרא ליה אתתיה עליה דהוי ליה אחות גרושתו ע"כ מדברי הרי"ף והרא"ש ורש"י קיצר בפירושו דע"כ אית לן למימר הכי דכיון דאיתסרא אשת גיסו לגיסו משום שמא יאמרו גירש זה ונשא זה וה"ל מחזיר גרושתו משניסת מהאי טעמא נמי תבעי גט משני דשמא יאמרו גירש זה ונמצא א"א יוצאה בלא גט וק"ל:

דף צו.

תוס' בד"ה וכן אמר רב תחליפא כו' אבל גט הוי במקום חליצה כו' עכ"ל ולפי מה שכתבו התוס' לקמן דאליבא דרבנן אין חליצה כלל לקטן ואפילו בתחלה הא דאמר שמואל דיש לו גט ע"כ לר"מ אמר הכי דלרבנן ודאי אין לו גט דלא עדיף גט מחליצה גופה וכן הוא בראב"ש בהדיא:

בד"ה ר"מ אומר כו' דאמר חליצת בן ט' כגט בגדול וגט של גדול פוסל אפילו לבסוף כו' עכ"ל וק"ק לפי זה לא הוה איצטריך ליה למימר אהא דקפריך ליתני כגיטו דאית ליה זוטר לר"ג דאמר אין גט אחר גט כו' ולרבנן דאמרו יש גט כו' אלא דאית לן בפשיטות למימר כדמסיק לעיל דגט של גדול פוסל אפילו לבסוף וכן חליצתו פוסל אפילו לבסוף ומש"ה לא תני כגיטו דאינו פוסל אלא בתחלה וק"ל:

דף צו:

בפרש"י בד"ה ור"ש אומר לא פסל כו' וכגון דבביאת שני שגגה דאי במזיד כו' ונהרגת עליו עכ"ל ובפ' ר"ג פרש"י דאיירי אפילו במזיד שאין נאסרת על בעלה אלא בקינוי

וסתירה והתוספות כתבו שם שהוא ט"ס ולא פירשו רש"י מעולם ופירשו שם כפרש"י דהכא (ב) דמיירי בשוגג ויראה הא דקאמר דבמזיד נהרגת לאו דוקא דהא א"נ דקני ביאת קטן לגמרי כמאמר אינו אלא מדרבנן כפרש"י לקמן בשמעתין גבי וחולץ לשנייה וייבומי תרוייהו לא הואיל וצרתה במקצת כמאמר דרבנן כו' אלא דה"ק כיון דאשה אחרת אסורה במזיד דנהרגת עליו בהך נשואין דרבנן אי הוה איירי במזיד נמי הוו חשו לאוסרה דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ועיין בתוספות בפרק ר"ג בד"ה אם ביאה ראשונה ביאה כו':

גמ' הך תנא דד' אחין גזר משום צרה כו' והאי תנא דהכא ס"ל עשו ולא גזור משום צרה כו' פירושא דהך מלתא תמצא מבואר באורך בתוספות בפרק ד' אחין בד"ה מדרבנן וגזירה כו' ע"ש:

דף צז.

בפרש"י בד"ה דרך לקוחין כו' דבשנייה ליכא למימר לקוחין דהא לא תפסי בה קידושין עכ"ל פירוש דהשתא ע"כ אית לן למימר דבשניה אין חילוק בין נשואין לאונסין דהא לא שייך בה נשואין דקידושין לא תפסי בה וע"כ הקיחה דכתב קרא דצריך היינו בהך דשייך בה קיחה וראויה לנשואין והיינו הראשונה דשייך בה קיחה צריך שתהא בקיחה ונשואין ולא באונסין:

גמ' רבא אמר אנס אשה מותר לישא בתה כו' אינו בא לומר דרבא פליג אברייתא דמפיק ליה מדנאמר בכולן שכיבה וכאן נאמר קיחה כו' אלא דרבא בא לומר דלא תימא דדרך ליקוחין אסרה תורה וכ"ש באונסין דיש לאסור יותר כמו שפירשו התוספות ואהא קאמר רבא דאנס אשה מותר לישא בתה כו' ומהשתא אית לן למימר דה"ה בכל אינך דכתיב בהו קיחה אם אנס אחת שרי לישא אחריה הערוה והא דפריך איפוך אנא ה"ק דא"נ דרך ליקוחין אסרה תורה לא תימא בניסת הראשונה והשניה בין בנשואין בין באונסין אלא דאכתי אימא איפכא דדוקא בהראשונה באונסין אסור לישא אחריה הערוה דיש יותר לאסור באונסין כיון דעבד איסורא ועבר על ומלאה הארץ זמה כו' כמו שפירשו התוספות ואהא קמשני דבנשואין איכא שאר פי' דמשמע ליה דהיינו שאר בראשונה והא דקאמר בברייתא וכאן נאמר קיחה ולא קאמר דשאר כתיב בהו דמשמע נשואין היינו משום דלא נאמר שאר אלא באשה ובתה ולא באחות אשתו ולא באשתו ואמה אלא משום דמצינו באשה ובתה קיחה דכתיב בהו היינו נשואין מדכתיב בה שאר אית לן למימר נמי בכל אינך דכתיב בהו קיחה דדרך ליקוחין אסרה תורה והשתא ניחא לפי

דרכינו דקמשני שאר כתיב בהו מדלא קאמר אלא לא חזר ע"כ רבא מהא דקא יליף ליה מרומיא דקראי כאן באונסין וכאן בנשואין ולא סגיא ליה בהא דשאר כתיב בהו והיינו משום דאיכא למימר דאשמועינן קרא בנשואין וכ"ש באונסין וק"ל:

תוס' בד"ה ערות שאר כתיב בהו וא"ת כיון כו' אימא דלא אסר הכתוב אלא היכא דגילה ערות שתיהן כו' עכ"ל דבכל שאר הנאסרות מחמת קורבה כגון בבת בנה ובבת בתה כתיב לא תגלה ערותה וכן באחות אשה כתיב לגלות ערותה דמשמע גילוי ערוה חדא דהיינו בנשואין של הראשונה לחוד אסור לגלות ערות השנייה וכן באשה ואמה לא כתיב כלל לשון גילוי ערוה אבל באשה ובתה דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה משמע ערות שתיהן לא תגלה ולא סגי בנשואין הראשונה לחוד תקשי להו אימא דלא אסר הכתוב כו' וק"ל:

דף צז:

גמרא וא"ד פליג רב אחא כו' ומ"ט גר שנתגייר כקטן שנולד דמי כו' הא ודאי דרב ששת נמי אית ליה דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי כדקתני בב' אחים תאומים דאין חייבים משום אשת אח אלא דה"ק דרב אחא שרי מטעמא דהכל יודעין דגר שנתגייר כקטן שנולד ולא גזרינן משום אחלופי כדגזר רב ששת וק"ל:

תוס' בד"ה והשני הורתו ולידתו בקדושה אפ"ה אסור וא"ת מאי אפילו אדרבה כו' עכ"ל ה"ה דה"מ להקשות דמאי אפילו אדרבה דבהורתו ולידתו בקדושה איסורא דאורייתא איכא וחייבין עליה משום אשת אח ובריש אינו אוסר אלא משום אחלופי ואין חייבין עליה ובתירוצם הא נמי ניחא:

דף צח.

גמרא ואבעית אימא משום דקאמר הרי אשה וז' בניה כו' מתוך שמעתין מוכח דההיא אשה וז' בניה לא היו של אותו הגר אלא שהביא ראיה על שנשא אשתו מההיא אשה וז' בניה דקודם לכן ודברי התוס' בפרק הערל בד"ה אם קודם מעשה אמרה כו' אינם מדוקדקים בזה שכתבו שם וכן בפרק נושאין גבי גר שהעיד על אשתו וז' בניו כו' עכ"ל שם:

תוס' בד"ה נשא אחותו מן האם כו' והא דנקט הכא לידתו בקדושה לרבותא נקטיה ואע"ג דלידתו בקדושה דכשתי אמהות כו' עכ"ל ויש להקשות לפי זה דמאי קא פריך מהא דמותר באשת אחיו מאמו ארב ששת דאסר דלמא רב ששת לא אסר אלא בשגם

לידתו היה שלא בקדושה אבל הכא בלידתו בקדושה כיון דכשתי אמהות דמיין יש להקל באשת אחיו מאמו כיון שלא בא האיסור אלא ע"י קידושין וי"ל דאית ליה לתלמודא כיון דברישא גבי אחותו לא מפלגינן בין לידתו שלא בקדושה ובין שהיה בקדושה דבכל גוונא אסור לית לן לפלוגי נמי באשת אחיו מאמו דבכל גוונא מותר ודו"ק:

בא"ד וריב"א פירש דלהכי נקט הורתו שלא בקדושה כו' ולא שייך ביה שמא יאמרו א"נ מש"ה נקט הורתו שלא בקדושה כו' עכ"ל מתוך פרש"י ותוספות בפ"ד מיתות תבא בביאור דברי ריב"א דהכא שפרש"י שם אהך ברייתא והא דנקט הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה לא בא למעט הורתו ולידתו שלא בקדושה אלא למעוטי הורתו ולידתו בקדושה כיון דדמי ליה לישראל גזר ביה ר"מ כו' עכ"ל וכתבו שם התוספות די"ל איפכא דאדרבה כיון דהורתו ולידתו בקדושה הרי הוא כישראל ומותר אפילו באחותו מן האם כו' דליכא למגזר שמא יאמרו באנו מקדושה כו' עכ"ל דמשמע מדבריהם שם הא דלא נקט בהיתה הורתו ולידתו שלא בקדושה ונקט בכה"ג שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה משום דיוקא למעט הורתו ולידתו בקדושה דההוא שרי והם בעצמם דברי ריב"א הכא אך מה שכתבו שם והכא בדברי ריב"א דלא שייך ביה שמא יאמרו באנו כו' אינו מדוקדק לפי מה שפר"י לקמן דפליגא ברייתא דהכא אירושלמי ואב"ר ולא אסר קרא הכא בגיותם אלא אחות אב ואחות אם אבל אחותו בין מן האב בין מן האם שרי אף בגיותם ולא שייך כלל באחותו שמא יאמרו אלא משום דאתי לאחלופי שייך באחותו מן האם כמו שפירשו התוספות בעצמם ומה שכתבו התוספות עוד א"נ מש"ה נקט הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה דפסיקא ליה מילתא שאז אסור כו' עכ"ל הגיה מהרש"ל שאז איירי בין נולדה כו' ופירש כוונת דברי התוספות כפי מה שראה בתוספות בפ"ד מיתות שכתבו שם ועי"ל דהורתו ולידתו בקדושה נמי כן דינו והא דלא נקטיה לרבותא משום דלא פסיקא כו' עכ"ל ואין צריך להגיה הכא כל ספרים הישנים בדחוקים דהכא לא נחיתו לכך אלא לתרץ קושייתם דאמאי נקט בכה"ג הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה ואהא קאמרי דנקט הכי משום דפסיקא ליה מלתא שאז אסור בין נולדה לפניו כו' אבל בהורתו ולידתו שלא בקדושה שרי בנולדה אחריו בקדושה וכן בהורתו ולידתו בקדושה שרי בנולדה לפניו שלא בקדושה כמו שפירשו לפריב"א וק"ל:

דף צח:

בפרש"י בד"ה ה"ג מקצתן אחין כו' ונשאה בועז ולו בן מאשה אחרת כו' עכ"ל דקדק לפרש שאותו בן הודאי של בועז הוא מאשה אחרת ואינו מרחל משום דאל"כ ההוא

בן ודאי של בועז הוה נמי אסור לייבם משום דשמא יפגע בחלוצת אחיו מאמו דיוסף החולץ לכולן הוא אחיו מאמו בן רחל ותנן החולץ ליבמתו כו' היא אסורה בקרוביו וק"ל:

דף צט.

בתוספות בד"ה כתב כל נכסיו לבנה כו' וכן נראה לר"י דאי לר"מ מיתמי נמי כו' עכ"ל פירוש לדבריהם דכן נראה לר"י להביא ראיה לפירוש ר"ת דמיתמי אפילו ר"מ מודה ודלא נימא בכל גוונא בין במיניה בין מיתמי פליגי אבל הא ודאי אין צריך ראיה דבמיניה פליגי כמו שהוכיח ר"ת דבכל דוכתא משמע דבמיניה פליגי דהשתא שפיר קאמרי התוספות דאי פליג ר"מ נמי ביתמי הוי סברת ר"מ הפוכה מדרבנן כו' ודו"ק:

דף צט:

תובד"ה ואינן מטמאין למתים תימה לר"י דאמאי לא קתני נמי ואין סופגין כו' עכ"ל ק"ק מאי קא קשיא ליה דהא כיון בשעדיין קטנים הם מיירי ברישא דבשהגדילו חייבין לשחרר זה את זה כדקתני בסיפא וא"כ אין שייך למתני ואין סופגין דהא קטנים הם אלא בסיפא דגדולים הם איצטריך למתני דאין סופגין משום דהוי התראת ספק (א) ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

גמ' חלק אחד פשיטא כו' כן הוא בכל נוסחאות גמרות שלנו אבל מפרש"י נראה דהוי גורס חלק אחד ס"ד וק"ל:

דף ק.

גמרא הניחא לר"א אלא לרבנן מא"ל כו' הא ודאי דאיכא למימר לרבנן נמי דעביד הכא כדעביד התם גבי תערובת אברי עולה באברי חטאת דקאמרי רבנן תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה אלא דקושטא דמלתא קאמר דהכא מודו רבנן דמתפזרין על בית הדשן דניחא טפי בהכי:

דף ק:

בפרש"י בד"ה אלא לאו בזנות ששניהם באו עליה בזנות כו' עכ"ל לאו דוקא דא"נ השני נשאה אחר שבא עליה הראשון בזנות נמי ניחא דבין כך ובין כך כהן כשר הוא דקי"ל פנוי הבא על הפנויה לא עשאה זונה ושפיר נשאה כהן השני דאל"כ מה מועיל אם בא עליה השני בזנות:

דף קא.

תוס' בד"ה זקני שנים זקנים כו' ואור"י דהזקנים דלעיני כו' עכ"ל צ"ל דהזקנים דלעיני איצטריך כו':

בפרש"י בד"ה כך ב"ד מנוקים כו' יליף מהאי קרא כולך כו' בסנהדרין עכ"ל ר"ל הא דקאמר שנאמר כולך יפה גו' אינו מלשון הברייתא אבל תלמודא מייתי ליה הכא דמהאי קרא יליף לה במסכת סנהדרין והכי איתא התם בפ' א' דיני ממונות תני רב יוסף כשם שב"ד מנוקים כו' אמר אמימר מאי קרא כולך יפה כו' ומהרש"ל הגיה בפרש"י דאיירי בסנהדרין ואין צורך:

דף קא:

גמ' בב"ד של ישראל ולא בב"ד של גרים יש להקשות דהשתא ל"ל קרא לרבות הדיוטות ואנן נימא מדאיצטריך בישראל למעוטי ב"ד של גרים ש"מ דאפילו הדיוטות דאי ס"ד סנהדרין בעינן ל"ל למעוטי ב"ד של גרים דמוהתיצבו שם עמך בדומין לך נפקא דכה"ג עבדינן לעיל מדאיצטריך למעט סומין כו' וי"ל דאי לא הוה כתיב אלא חד קרא לא הוה מוקמינן ליה למעוטי ב"ד של גרים אלא הוה מוקמינן ליה לרבויי הדיוטות:

דף קב.

תוס' בד"ה לענין חליצה עד שיהא אביו ואמו כו' הקשה ר"י דבפ' נערה כו' דהורתה ולידתה בקדושה ישראלית מעלייתא היא כו' עכ"ל מפירוש מהרש"ל דפריך דלמא קרא אתא לחליצת גרים דלא סגי בהורתו ולידתו בקדושה כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ולא דק אלא דהא נמי קשיא ליה דלמא קרא דבישראל לא אתא אלא למעוטי הורתו שלא בקדושה לחליצת גרים ומיהו בהורתו ולידתו בקדושה סגי בלאו אמו מישראל כמו גבי נערה דהורתה ולידתה בקדושה ישראלית מעלייתא הויא וכן הוא בהדיא בתוס' בפרק נערה בד"ה ואימא לרבות הורתה כו' ואכתי איכא לאקשויי אימא דבישראל אתא למעוטי הורתו שלא בקדושה אפיצו לחליצת בני גרים דמקרב גו' כו' עכ"ל ע"ש:

גמ' או ששמט רוב הרגל כו' טעמא דשמט הוא כו' אבל לא מצי לדקדק מדשמט הוא רוב הרגל דחליצתה פסולה אע"ג דשמטה היא המיעוט שהוא רוב העקב דבשמיטת רוב הרגל ודאי נשמט העקב שבדרך שמיטת מנעל נשמט העקב תחלה מן הרגל מש"ה הוצרך לדקדק טעמא דשמט הוא כו' דמסברא כהכשר החליצה כך הוא פסולו ומדנקט פסולו ברוב הרגל הכשרו נמי ברוב הרגל רוב הרגל אין כו' וק"ל:

דף קב:

שם הכי נמי מסתברא דאלת"ה קשיא יוה"כ איוה"כ כו' ליכא לפרש דקאמר הנ"מ כשנוייא דרבא ולא כאביי דהא לאביי נמי איכא לאוקמא ההיא דאבל מטייל אדם באנפיליא בדלית בהו כתיתין דלית בהו משום תענוג אלא משום דהוה מקשה מיוה"כ אחליצה ואתרומת הלשכה דהוה לבעל דין לחלוק ולמימר דאיכא לפלוגי בין חליצה ובין יה"כ ואהא קאמר דהנ"מ למימר שנויא דהא ע"כ תקשי יה"כ גופיה איה"כ וק"ל:

תוס' בד"ה אלא ש"מ כאן באנפיליא של עור ה"מ לפלוגי בדידה ולמתני לא יטייל כו' עכ"ל וצ"ע אמתניתין דהכא אמאי לא תקשי להו לפלוגי בדידיה ולמתני במקום מנעל אנפיליא של עור חליצתה כשירה וכן בההיא דתרומת הלשכה:

דף קג.

גמרא קב הקיטע מני ר"מ כו' באנפיליא של בגד אתאן לרבנן אמר אביי כו' יש לדקדק לסברת המקשה ולאביי דלא מפלגי בין דבר המגין ללא מגין ואנפיליא של בגד נמי מנעל הוא א"כ מאי קא קשיא להו לעיל אמתניתין דחליצה ודתרומת הלשכה מההיא דיה"כ דהא איכא לאוקמא ההיא דלא יטייל באנפיליא כו' כר"מ דחשיב ליה מנעל בההיא דקב הקיטע וצ"ע:

תוס' בד"ה באנפיליא של בגד כו' וע"ק דהכא שרינן של שעם לחלוץ ובפרק בתרא דיומא כו' עכ"ל לכאורה מאי קא קשיא להו דהא ע"כ ההיא דשרי סנדל של שעם לחלוץ כר"מ אתיא דלא דייק ליה דומיא דתחש ואם כן הוא איכא למימר דריב"ל שיצא בסנדל של שעם כרבי יוסי עביד דלא חשיב ליה מנעל כיון דלא הוה דומיא דתחש ונראה דר"ל לפי מאי דמסיק התם בפרק בתרא דיומא דלרבי יוסי נמי קב הקיטע מנעל אלא דגזר בשבת משום דאתי לאתויי קשה עוד קושיא מהא דריב"ל דיצא בסנדל של שעם ביה"כ מהא דשרינן הכא לחלוץ בו ודו"ק:

גמ' מתיב רב כהנא ובשליתה היוצאת מבין רגליה כו' הא ודאי דרגלו דהכא ליכא לפרושי ירך דאם כן מאי מעל דלמעלה מן הירך לא שייך חליצת מנעל אלא דפריך מלישנא דרגלו דהכא ע"כ לאו משמעו ירך ובשליתה היוצאת מבין רגליה משמעו ירך וק"ל:

דף קג:

תוספות בד"ה שאין חופה את רוב הרגל אבל הכא לא סגי בשמיטת רוב עקב כו' עכ"ל לאו מדנקט שאין חופה את רוב הרגל כתבו כך דהא איכא למימר דהיינו רוב הרגל היינו רוב העקב כו' כדאמרינן לעיל גבי שמיטה אלא מסברא דנפשייהו קאמרי דהכא דוקא רוב הרגל נקט דאין קרוי מנעל אלא כשחופה רוב הרגל:

גמ' סנדל של עץ מאן תנא אמר שמואל רבי מאיר היא כו' והא דקתני ברישא דמתני' באנפיליא חליצתה פסולה היינו משום דלא מגין וכשנויא דרבא דמפליג בין מגין ללא מגין ולמאי דאוקמא אבוה דשמואל נמי מתני' במחופה עור וד"ה צ"ל נמי דמפליג בין מגין ללא מגין דאל"כ לא אתיא רישא דמתני' באנפיליא פסולה כד"ה דהא לא אתיא כר"מ והשתא ניחא דלא תקשי ליה לאבוה דשמואל כדמקשי ליה רבא לעיל לאביי דליפלוג וליתני בדידיה במתני' אדתני ברישא באנפיליא פסולה ליפלוג בסנדל של עץ בד"א דכשר במחופה עור אבל אין מחופה עור פסול דהשתא כיון דכר"מ נמי אתיא לא ה"מ למתני במקום באנפיליא פסולה סנדל של עץ פסול דלר"מ כשר הוא אפילו באינו מחופה עור כיון דמגין וכשנויא דרבא ומיהו לפי זה לעיל בברייתא נמי הוה מצינן לאוקמא בהכי דאתיא ככ"ע ומיירי במחופה עור דהשתא לא תקשי ליפלוג וליתני בדידיה כיון דאתיא נמי כר"מ אלא דרבא נחית לעיל למימר אלא דכר"מ ע"כ אתיא ויש לנו לחלק בין מגין ללא מגין אבל כרבנן אינו מוכרח דאתיא מיהו מצינן למימר דאתיא נמי כרבנן ואיירי במחופה עור כאוקמתא דאבוה דשמואל הכא במתני' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה יהיב ליה דשמאלא במתכוין עבד דלא ס"ל לאביי כו' עכ"ל עיין בנ"י אבל לא רצה לפרש דעבד כן משום דהוה ס"ל דשמאל מותר לכתחלה ומש"ה יהב שמאלא דמה לי ימינא ומה לי שמאלא דלא ניחא ליה לשוייה לאביי דטועה הוה במתני' דקתני לשון דיעבד בכולהו:

בד"ה סנדל המוסגר כו' לא תחלוץ בו כו' משום דלא ליתי למיעבד במוחלט עכ"ל ולא ידענא מי הכריחו לפרש כן דהא ע"כ למ"ד אחד המוסגר ואחד המוחלט לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשירה ליכא לפרש משום דלא ליתי למיעבד כן במוחלט דהא א"נ עבד כן במוחלט חליצתה כשירה ואם נימא שם טעמא אחרינא אשלא תחלוץ במוסגר אמאי לא נימא נמי ההוא טעמא הכא גם למ"ד דאם חלצה במוחלט פסולה:

בד"ה מאי לאו מוחלטת ואפ"ה אמרת שדי מיעוטא בתר רובא כו' ואי כמאן דמכתת דמיא כו' עכ"ל וצ"ע דהא א"נ בדעיילא כולה תקשי ליה כיון דכמאן דמכתת דמיא אין כאן בבית בגד ג' על ג' וי"ל בדוחק דמשמע ליה לרש"י כיון דמסיפא לא פריך בפשיטות

כיון דכמאן דמכתת דמיא אין כאן בבית שיעור כזית אית ליה לתלמודא דודאי בדעיילא כולה אית לן שום יתורא ללמוד מיניה דמטמא בשיעורו ולא אמרינן ביה כמאן דמכתת דמיא אבל ממאי דלא עייל פריך שפיר אמאי שדינן ליה בתר רובא כיון דכמאן דמכתת דמיא ודו"ק:

תוס' בד"ה סנדל של עבודת כוכבים כו' משום דאפי' נקצץ לולב מן הדקל נתבטל כו' עכ"ל פירוש דודאי אם קצץ הלולב לצרכו דהוי כוונת ביטול והדקל עצמו נתבטל אלא אפילו נקצץ הלולב ממילא בלי כוונת בטול דהדקל אסור מכל מקום הלולב מותר כדאיתא פרק כל הצלמים גבי שפיים דמותרים משום דזריק להו ולא פלח להו ע"ש ולשון נקצץ ממילא בלי כוונה משמע מדלא נקטי קצץ כמו שדקדק הרמב"ן אהא דתנן בסמוך לקמן חרש שנחלץ ולא קתני שחלץ משום דחרש לאו בר כוונה הוא ע"ש:

בא"ד (בדף קד) וא"ת כיון דבבטלה איירי רבא מאי קמבעיא לי' לר"ל כו' עכ"ל אבל אי מיירי רבא בקודם ביטול י"ל דר"ל קמבעיא ליה בבטלה אם שרי ליטול לכתחלה דבקודם בטול קאמר רבא דלא יטול לכתחלה ועיין בתוס' פ' לולב הגזול שהאריכו שם בהך אבעיא דר"ל אפילו אי מיירי רבא בקודם בטול וע"ש:

דף קד.

גמרא אי מוק סתמא תניא כו' אף על גב דהך סתמא כיחידאה אתיא כרבי מאיר דלא דייק ליה תחש כדמוקי לה רבא לעיל מכל מקום כיון דסתמא תניא בברייתא לא ה"ל לשמואל למימר דעביד כיחידאה ולהך אוקמתא דעביד כיחידאה ביחידי ניחא דמאן דמכשיר אפילו בדיעבד אינו אלא יחידאה דהיינו רבי עקיבא ולאוקמתא דכולהו נמי כיחידאה כו' נמי אף על גב דמאן דמכשיר בדיעבד סתמא הוא במוק ובלילה מכל מקום מה שהוא עשה כן לכתחלה היינו כיחידאה כדמסיק כרבי ישמעאל בן אלישע כמו שכתבו התוס' ודו"ק:

דף קה.

תוס' בד"ה לאחין פסולה משמע כו' ודלא כפי' הקונטרס דפי' דאתיא כמ"ד כו' דא"כ בלא שום דיוק ה"מ לאוקמי כוותיה עכ"ל אבל אי דייק מדלא קתני אין כאן בית מיחוש הוצרך לדייק למאן אי לעלמא פשיטא כו' דאי לא הוה פשיטא בהא דמשתריא לעלמא לא הוה דייקא לן כלל הא דלא קתני אין כאן בית מיחוש ברישא משום דהיכא דאיכא חידושא בהא דמשתריא לעלמא לא קתני אלא לישנא דפסולה תדע דהא בכל מקום

ששנינו חליצה פסולה אינה פוסלת על האחין למאן דאית ליה הכי ולא דייקא לן שם הא דלא קתני אין כאן בית מיחוש והיינו משום דבכל הנהו מקומות איכא חידושא בהא דמשתריא לעלמא והכא בסיפא דקתני אין כאן בית מיחוש היינו נמי משום דליכא חידושא בהא דמשתריא לעלמא והשתא קמדקדק הכא ברישא דקתני פסולה ע"כ לאו משום חידושא דמשתריא לעלמא דהא פשיטא אלא ע"כ משום פסול אחין נקט לישנא דפסולה דאי הוה משתריא לאחין ה"ל למתני אין כאן בית מיחוש כדקתני בסיפא ודו"ק:

גמ' ולרבי עקיבא מ"ש רקיקה ומ"ש קריאה כו' השתא דאכתי לא אסיק אדעתיה טעמא דרקיקה משום דאיתא לבסוף ומיחלפי ליה ה"ה דה"מ למפרך פירכא דלעיל השתא ומה במקום מצוה דא"ל מידי דהוה אאימורים כו' אלא משום דהשתא דמייתי ברייתא דאית ליה לר"ע הכי ניחא ליה למפרך אברייתא גופה מ"ש רקיקה מקריאה וק"ל:

דף קה:

גמרא אמר רב זו דברי רבי מאיר אבל חכ"א אין חליצת קטן כלום כו' מדברי התוס' דס"פ האשה ופ' כל הגט נראה דהוו גרסי אמר שמואל זו דברי ר"מ כו':

תוס' בד"ה ובא מעשה לפני כו' וא"ת היכי פשיט שהמעשה בא לפני ר"ע בבית האסורין כו' עכ"ל מדלא קאמר או דלמא ובא מעשה לפני רבי עקיבא אבראי היה ומעשה שחלצו בבית האסורין היה משמע להו דלא קמבעיא ליה אלא אמעשה שחלצו אם היה בבית האסורין אם לאו אבל הא פשיטא ליה אמעשה שבא לפני רבי עקיבא דבבית האסורין היה ואהא הקשו וא"ת והיכי פשיט לו לאבעיין טפי אמעשה שבא לפני רבי עקיבא ממעשה שחלצו אם היה בבית האסורין אם לאו דכמו דאיכא למימר דקאי בבית האסורין ארבי עקיבא לחוד ה"נ איכא למימר דקאי בית האסורין אמעשה שחלצו לחוד וק"ל:

דף קו:

תובד"ה מודה רבא בלא אבה יבמי לא אבה כתיב בספרים מדויקים כו' עכ"ל פי' לדבריהם דלא אבה אין בו וי"ו כמ"ש סה"ת וסמ"ק והוצרכו לזה הכא דאי הוה כתיב ולא אבה בוי"ו ודאי לא הוה לן למיחש שלא יפסיק דהאי ולא ודאי לא הוה משמע דקאי ארישא דאמר מאן יבמי גו' כו' כפרש"י וכתבו דכן מוכח במסורת שהביא לא אבה יבמי בג' חסרין וי"ו ויש שנים במשנה תורה כו' ר"ל דאותן שנים אינן במסורת החסרין לפי שהם מלאים אבל הן במסורת שכולן ריש פסוק ובמסורת רבתא יש די"ז הן ולא אבה ריש פסוק והתוספות לא הביאו אלא שנים שהן במשנה תורה וכתבו עוד ויש פסוקים

דלא שייכי לאותו מסורת כו' ר"ל שאע"פ שהן בוי"ו לא שייכי לאותו מסורת לפי שאינן ר"פ וה"מ לאתויי מקרא דפ' בא ולא אבה לשלחם שהוא בוי"ו ואינו ריש פסוק וגם הוא לא שייך לאותו מסורת וק"ל ומדברי סה"ת נראה לא אבה ג' דסמיכי שכתבו בתוספות שלפנינו צ"ל לא אבה ג' חסרין ועיין במהרש"ל בזה ואין להאריך:

דף קז.

תוספות בד"ה אמר רב יהודה אמר שמואל כו' ונראה לר"י דאביי לא היה מפרש טעמא דב"ה כו' אלא משום דיש תנאי בנשואין כו' וגרס הכא אר"י אמר רב דלשמואל בנכנסה לחופה ולא נבעלה יש תנאי עכ"ל פי' לדבריהם דאביי דמוקי פלוגתייהו בבעל ולמאי דמוקי לה רבה פלוגתייהו בב' נשים אבל באשה אחת מודה רב דיש תנאי בנשואין כמ"ש התוס' לעיל דאע"ג דקאמר התם איתיביה אביי לרבה כו' אינו דומה דפליג אביי עליה דהא משני ליה רבה התם שפיר ואביי לא פליג התם אלא אדעולא דמוקי פלוגתייהו בנכנסה לחופה ולא בעל כדאיתא התם והשתא הכא כיון דבאשה אחת קמיירי אי נמי דגרסינן הכא אמר רב כמ"ש התוספות שפיר מפרש אביי טעמא דב"ה משום דיש תנאי בנשואין ומהרש"ל כתב בזה דרך רחוק ודחוק בלשון התוספות ואין להאריך:

בא"ד וה"ר חיים היה מפרש הא דהכא נמי בענין זה כו' וכי יעלה על לב לומר שמחמת התנאי נתבטלו הא אין רגילות כו' עכ"ל ואע"ג דקידושין נמי אינן רגילין להתבטל מחמת תנאי כמו שהוכיחו התוספות מדקאמר שמואל אינה כא"א דבקידושין אייריי מ"מ הם רגילים יותר להתבטל מהנשואין ומש"ה במיאון ארוסות הכא אף אם לא ידעי דמחמת קידושי קטנות יצאה במיאון מ"מ לא יאמרו דא"א יוצאה בלא גט אלא יתלו הדבר שנתבטלו הקידושין מחמת תנאי שהם רגילין קצת להתבטל ודו"ק:

דף קח.

גמרא הלכה כר"ח בן אנטיגנוס תנא קטנה כו' משום ר"י בן בתירא אמרו נישואיה הן הן מיאוניה הרמב"ם בפירוש המשנה כתב הא דקאמר רבי חנינא בן אנטיגנוס אינה צריכה למאן היינו דאינה צריכה מיאון בפני שנים אלא שתלך ותינשא כ"כ בנ"י והאריך בזה ע"ש ונראה שהרמב"ם דקדק לפרש כך הך דאינה צריכה למאן מדמייתי תלמודא הך מילתא דר"י בן בתירא דנישואיה הן הן מיאוניה הכא אמילתיה דרבי חנינא בן אנטיגנוס ולפי זה ר"י בן בתירא לאו בקטנה דצריכה מיאון גמור קמיירי אלא בההיא קטנה דקאיירי בה ר' חנינא בן אנטיגנוס דהיינו דאינה יודעת לשמור קידושיה ואי הוה

מיירי רבי יהודה בן בתירא במיאון גמור ה"ל לאתויי הך מילתא דר"י בן בתירא לעיל דמפרש איזהו מיאון כו' אבל מדברי כל הפוסקים נראה דההיא דרבי יהודה בן בתירא במיאון גמור קמיירי גם בפי' המשנה שלפנינו לא כתוב בדברי הרמב"ם אמילתיה דרבי חנינא בן אנטיגנוס שתלך ותנשא אלא שתלך ותעשה רצונה וכן נראה מדבריו בפסקיו בפ' י"א מהלכות גירושין:

תוס' בד"ה מחמת בני אדם שאינם כו' ותימה דא"כ תיפשוט הא דבעי לעיל אי הלכה כר' יהודה בן בתירא בנשואין כו' עכ"ל לאו אפשטן תקשי להו דתיפשוט ליה מהכא דמהך דשמואל לא תפשוט אלא נשואין ומהך דשמואל דלעיל בעי ליפשוט אפילו בקידושין ועוד דהך דשמואל ניחא ליה לאתויי דקאמר בהדיא הלכה כר' יהודה בן בתירא ועוד דבעי לפשוט נמי הלכה מכלל דפליגי אלא דעל האיבעיין תקשי להו דמאי קמבעיא אי הלכה כרבי יהודה בן בתירא בנשואין תפשוט ליה מהכא דאע"ג דלא ידע האיבעיין הך דשמואל דקאמר הלכה כרבי יהודה בן בתירא מ"מ אינו דומה שלא ידע נמי הך דשמואל דהכא כיון דהוא פירושא דמתני' אע"ג דאיכא עוד פי' אחרינא אמתני' ודו"ק:

דף קח:

תובד"ה אלמא אתי מיאון ומבטל כו' מגופא דסיפא ה"מ לאקשויי כו' ואמאי לא אמרינן אתי מיאונה ומפקע קדושי שני כו' עכ"ל אם נפרש כונתם דה"מ לאקשויי הכי ולמאי דמסיק תברא ניחא נמי מהך קושיא זה הוא דחוק לומר תברא אהך מתני' דסוטה דליכא מאן דפליג עליה שתהא אסורה לחזור אחר שזינתה בתר גירושין ועוד לעולא דלא קאמר תברא מאי איכא למימר דמשום דשילשה בגיטין ודאי לית לן למימר דמיאונה לא חשיב זנות וא"נ לא אתי מיאון ומבטל גט מ"מ מיאונה אח"כ זנות הוא ואמאי אסורה לחזור לו ואם נפרש למאי דקאמר משום דאיידי דמכרת ברמיזותיו אזל ומשבש לה ניחא נמי מהך קושיא דמשום דאזל ומשבש לה לא חשבינן מיאונה זנות והשתא ניחא נמי לעולא דאית ליה נמי מהאי טעמא משום דאזל ומשבש לה לא חשבינן מיאונה כזנות ומיהו המיאון הוא מבטל גט אי לאו ששילשה בגיטין אך קשה לפ"ז מאי קא קשיא להו דה"מ לאקשויי אגופה דסיפא כו' דהא איכא למימר דהמקשה הכא ידע הך סברא דאזל ומשבש לה דהכי משמע מתוך שמעתין דידע הך סברא דאזל ומשבש לה אלא דלא ידע לפלוגי בין מיאון דידיה ובין דחבריה כדקאמר מ"ש מיאון דחבריה דלא מבטל כו' והשתא אגופיה דסיפא לא קשה מהך מתני' דסוטה דאע"ג דמיאונה חשיב כזנות הכא משום דאזל ומשבש לה לא חשבינן ליה כזנות ויש ליישב קצת דה"פ אגופיה דסיפא ה"מ כו' דר"ל דלא ה"ל

להקשות מכח סברא דברישא דאתי מיאון ומבטל גט אלא דה"ל לאקשויי אגופה דסיפא מכח מתני' דסוטה דמיאונה חשיב כזנות ואי משום דאזל ומשבש לה א"כ ברישא נמי אמאי שרינן לה לחזור דמ"ש מיאון דחבריה ממיאון דידיה והוא דחוק דמ"מ לאו אגופיה דסיפא הוא מקשה אלא מכח רישא:

בד"ה כגון ששילשה בגיטין דמחזיא כגדולה כו' וי"ל דקמ"ל דאע"ג דגירשה תרי זימני לא חיישינן למחזי כגדולה עכ"ל לכאורה דפי' דרבותא קמ"ל לתנא דרישא דאית ליה מיאון מבטל גט אפי' בגירשה ב' זימני ולא חיישינן למחזי כגדולה והוא דחוק למיתני הך רבותא הכא בסיפא דפליג ארישא ואית ליה דאפילו בגט אחד אין המיאון מבטלו דברישא הו"ל למיתני הך רבותא דגירשה ב' זימני ויש מפרשים דרבותא קמ"ל בסיפא שלא נאסור אותה על בעל המיאון א"נ לאוסרה למאן אפי' בגירשה ב' זימני ולא חיישינן למחזי כגדולה לאוסרה אפילו על בעל המיאון א"נ לאוסרה למאן כלל וגם זה הוא דחוק דהך לישנא דמחזי כגדולה לא נאמר בשמעתין אלא לאוסרה על בעל הגט אבל לא לאוסרה גם על בעל המיאון או לאוסרה למאן כדמוקי עולא הסיפא דשילשה בגיטין ומחזי כגדולה ואפ"ה תנן דמותרת לבעל המיאון ומותרת למאן וצ"ע:

גמ' ותתייבם צרתה יש מיאון לאחר מיתה כו' מהרש"ל מחק צרתה דכן משמע מפרש"י שלפנינו וכן ברי"ף ובראש"ש ולפי דרכו זה מה שכתבו התוספות בד"ה יש מיאון אחר מיתה באחיו כו' מוחק מלת באחיו ואין נראה למחוק כל זה מכל נוסחאות הישנות גם במקצת פרש"י ובטור איתא בהדיא דאצרה קמבעי והנראה שאלו המחקים באו בזה לפי מה שהבינו שהמיאון הוא בנשואין הראשונים בנשואין של אחי אמו אבל אין הפירוש כן אלא שהמיאון הוא בנשואין האחרונים בנשואי של אחיו כמ"ש התוספות יש מיאון אחר מיתה באחיו כו' והשתא אצרה דוקא קמבעיא ליה כיון דמיאנה מנשואי אחיו אין זו צרת השניה אבל השניה עדיין באיסורא עומדת דהא לא מיאנה בנשואי אחי אמו והשתא הא דקאמר הכא ותעקרינהו לנשואי קמאי הוי ממש כהא דקאמר לעיל גבי צרת הבת ותמאן השתא ותעקרינהו לנשואי קמאי (א) וזה הפירוש מדוקדק ומוכרע מתוך שמעתין דלא נקט גבי אחי אמו שמת ואח"כ נשא אחיו כו' דהשתא אי נמי לא מת אחי אמו אלא שנתן גט יש מיאון לאחר מיתה בנשואי אחיו אבל אי הוה קאי המיאון בנשואי אחי אמו אם יש מיאון לאחר מיתתו ה"ל למנקט גביה שמת וזה הפירוש נראה ברור לקיים כל הנוסחאות ודברי הטור ומקצת פרש"י וברש"י שלפנינו (ב) גם ברי"ף ובראש"ש בטעות נמחק בהן מלת צרה:

דף קט.

גמרא מודים חכמים לר"א כו' הרי היא כיתומה כו' והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושיה כו' עכ"ל בפ' המדיר מייתי תלמודא הך ברייתא וגרסינן בה והרי היא יתומה בחיי אב והחזירה שחולצת ולא מתייבמת מפני שגירושיה כו' והרא"ש כתב בשמעתין דהכי איתא הגירסא בתוספתא וכן כתב הראב"ד דבעיא חליצה ואע"ג דאסורה ליה מן התורה מ"מ בעיא חליצה משום דאיכא מאן דלא ידע בגירושין ואתי למשרי יבמה לשוק וסברא גדולה הוא כו' עכ"ל ויש לתמוה לפ"ז אמאי דחי תלמודא הא דקאמר עיפא טעמא דר"א הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסור מדתני ר"א אומר חולצת דהא איכא למימר לר"א נמי דחולצת משום דאיכא מאן דלא ידע בגירושין ואתי למשרי יבמה לשוק (א) דמהאי טעמא חולצת נמי יתומה בחיי אב לרבנן אע"ג דהויא ערוה דאורייתא וצ"ע:

שם ומי שרי והתני בר קפרא לעולם כו' מהא דירחיק אדם מן המיאון פריך אבל מהא דידבק בחליצה לא פריך דאל"כ מאי קא משני מיאון דמצוה שאני והיינו משום דאיכא מאן דפליג אאבא שאול בפרק החולץ וסבר דמצות יבום קודמת למצות חליצה:

דף קי.

תוספות בד"ה קסבר שמואל כו' וא"ת דשמואל דלית ליה דקדושין גדלי בהדה מ"ט דר"ג כו' עכ"ל אין זה מדוקדק דהא קושטא דמלתא לרב השתא דפליגי בבעל לית ליה דקדושי גדלי בהדה וטעמיה דר"ג משום דהמקדש אחות יבמה כו' אלא לשמואל תקשי להו מהא דקסבר אפילו בבעל דע"ד קידושין הראשונים הוא בועל וא"כ מ"ט דר"ג וכן הוא בהדיא בתוס' בפ' המדיר ע"ש:

בד"ה בההיא קאמר רב משום כו' דכוותיה מתוקמא הך צריכותא דהכא וצריכותא דכתובות אליבא דאביי עכ"ל פי' לדבריהם דבין צריכותא דהכא ובין צריכותא דכתובות אליבא דאביי דאמר התם דפליגי בבעל נאמרו אלא דצריכותא דהכא נאמרה לפי סברת כוותיה דמאן דעדיף ליה התם קידשה על תנאי מקטנה שלא מיאנה ולפי סברא זו קאמר הך צריכותא דהכא לאביי דאיצטריך אפילו בקידשה על תנאי פליג שמואל וההיא צריכותא דכתובות נאמרה נמי לאביי בהיפך זו הסברא ושני הסברות לאביי הם סברות מבחוץ דאביי מצי אמר דהסברא מבחוץ הוא כסברת מאן דעדיף ליה קידשה ע"ת מקטנה שלא מיאנה כצריכותא דהכא ומצי נמי אמר שהסברא מבחוץ הוא בהיפך כצריכותא דכתובות ועיין בתוספות שם בפ' המדיר ואין מקום בזה לתמיהת מהרש"ל ודו"ק:

דף קי:

בפרש"י ד"ה מוציא את אשתו בגט כו' אהנך תרתי תיובתא קמייתא דבחרשת וחרש מעיקרא קמיירי כו' עכ"ל בכדי נקט חרש דחרש א"נ דאיירי מעיקרא לא קשה מידי כיון דפקחת מכח קידושי פקח נפלה לפני החרש ליכא למימר ביה כי היכי דעל הכי נפק כפרש"י לקמן גם מ"ש רש"י לקמן ומדהוא חרש מעיקרא הנך נמי דלעיל חרשים מעיקרא כו' דכל הנך חרשים דלעיל כו' עכ"ל אינו מדוקדק דלא הוזכר חרש אלא בבבא קמייתא אבל בבתרייתא לא הוזכר חרש וק"ל:

תוס' בד"ה או נשתטה לא כו' ועוד דבלאו הכי הוה פריך ליה אמאי צריך לגרש את כו' כצ"ל:

בד"ה קסבר רב חרשת קנויה כו' וי"ל דקים ליה לר"ח דחדא קנויה ומשוירת וחדא קנויה ואינה קנויה אלא דהוא לא הוה ידע הי מנייהו כו' עכ"ל אין דבריהם אלו מספיקים לקושייתם דא"נ קים ליה דחדא קנויה ומשוירת וחדא קנויה ואינה קנויה מ"מ נימא דהוה מספקא ליה אי חרשת קנויה ומשוירת וקטנה קנויה ואינה קנויה או איפכא ועוד הא דחדא קנויה ומשוירת וחדא קנויה ואינה קנויה אין צריך ראייה כדמוכח ממתני' דהכא כפרש"י אבל צריכין אנו למימר לתרץ קושייתם דרב חסדא הוה קים ליה ברב דהוה ידע באיזה דהוה קנוייה ומשוירת ואיזה מהן דהוה קנויה ואינה קנויה אלא רב חסדא לא הוה ידע הי מנייהו והתוס' קצרו במקום שהיה להם להאריך ודו"ק:

דף קיא.

בפרש"י בד"ה חרשת במאי תיפוק הא לאו כו' ואי קשיא מתני' דקתני בא על הקטנה כו' אמאי פסלה כו' עכ"ל זו היא גירסת רש"י לקמן במתני' דגרס דפסל את הקטנה וכך הוא גירסת הראב"ד אבל הרי"ף והרמב"ם דגרסי לקמן במתני' דלא פסל את הקטנה כמ"ש הטור סי' קע"א לא קשיא מידי אך קשה לפ"ז רב חסדא דפשיט מרב דחרשת קנויה ומשוירת וקטנה קנויה ואינה קנויה ולא איפכא אמאי לא פשיט ליה ממתני' לפי גירסא זו דע"כ לא מתוקמא טעמא דהך מתני' הא דהבא על הקטנה ואח"כ על החרשת דלא פסל הקטנה ובבא על החרשת ואח"כ על הקטנה דפסל החרשת אלא בדנימא דחרשת קנויה ומשוירת וקטנה קנויה ואינה קנויה ומיהו רב ששת דפשיט מברייתא ולא פשיט מהך מתניתא לא קשיא דאיכא למימר דבעי למיפשט דאפילו למאן דפליג אמתניתא וסבר דאפילו בבא על הקטנה ואח"כ על החרשת דפסל הקטנה מ"מ אית ליה דקטנה

קנויה ואינה קנויה וחרשת קנויה ומשוירת והא דפסל הקטנה אינו אלא משום גזירה דלמא אתי למבעל חרשת ברישא כדקאמר בהדיא בגמרא אברייתא:

דף קיא:

גמ' קרי כאן להקים לאחיו שם כו' אמר אביי א"ק יבמה יבא עליה כל דהו כו' אין לפרש דהוה יבומי ייבום קאמר הכי דמרבינן לקטן מקראי למר מיבמה כל דהו ולמר מיחדיו אפילו בן יום אחד דהא בהאשה רבה תנן דעשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול דזה אינו אלא מדרבנן וכמ"ש התוס' בפ"ק דקידושין ע"ש אלא משום דלא נימא דכל ביאה וביאה דאיסורא הוא כיון דלאו בר מיקם שם הוא קאמר הכא דמרבינן ליה מקראי למר מיבמה כל דהו ולמר מיחדיו ודו"ק:

תוס' בד"ה לא נסתרה אפילו כו' מהרש"ל הגיה אף על פי שנכנסה לחופה במקום שלא נכנסה כו' אבל בספרים מדויקים ראיתי שהגיהו כך ואף על פי שלא נכנסה לחופה רבי מאיר כו' ור"ל דאע"פ שלא נכנסה לחופה סבירא ליה לרבי מאיר דלא מוקים והיינו כההיא דהכא ביבמה שאין שם כניסת חופה ודו"ק:

דף קיב.

תובד"ה היא אומרת נבעלתי כו' דבתוך ל' משמע ברישא דאינה צריכה גט כו' ולא קתני וצריכה גט כו' עכ"ל אבל אי איירי הסיפא בלאחר ל' וצריכה גט לא תקשי להו במציעתא דקתני בלאחר ל' מבקשין הימנו שיחלוץ לה דהיינו ע"כ בהיא אומרת לא נבעלתי והוא אומר בעלתי אמאי לא קתני בה וצריכה גט דאיכא למימר כיון דמבקשין לו שיחלוץ לה לא איצטריך ליה למתני דודאי הוא דצריכה גט דהא מחזקינן לה בנבעלה כיון דאין כופין אותו שיחלוץ ומזה יתיישב מ"ש התוספות לקמן ומיהו י"ל דאיהי נמי בעיא גט אפילו שניהם מודים שלא בעל כו' ולא נקט אמר לא בעלתי בתחלה אלא לאשמועינן דאפ"ה כופין לחלוץ כו' עכ"ל דמי הכריחם השתא לומר דסיפא דברייתא כופין הוא אמאי לא נימא השתא דמבקשין הוא כפרש"י וההיא וכי מפני שאנו כופין מיירי בששניהם מודים שלא בעל ולפי דרכינו ניחא דאי הוה בסיפא מבקשין לא הוה איצטריך למיתני וצריכא גט כמו דלא קתני ליה במציעתא וק"ל:

בפרש"י בד"ה אמר רבי אמי לעולם כו' ואע"ג דקתני אמבקשין כו' עכ"ל ויש להקשות לרבי אמי ע"כ הא דקתני בסיפא דמתניתין ובזמן שהודה אפילו לאחר י"ב חודש כופין כו' ומיירי באמר מתחלה לא בעלתי וא"כ לא שייך למימר ביה שנתן גט לביאתו והדרן

קושיין לדוכתין עד שכופין לחלוץ נכפינו לייבם וי"ל דאיידי דקתני ברישא כופין לחלוץ קתני נמי בסיפא כופין לחלוץ:

תוס' בד"ה אבעיא להו נטולה כו' ועוד מאי קאמר ש"מ כופין כרב והלא היא מותרת לו כו' עכ"ל ובספר מלחמות הוסיף בזה ואם מפני שאר הנאותיה שאסורות עליו הרי יכול הוא לומר בעינא דעבידנא מצוה ואח"כ אם לא תמצא פתח לנדרה אוציא אותה בגט והיאך כו' עכ"ל ע"ש:

דף קיב:

גמרא אדתני אם נתכוונה לכך כו' ומהך בבא דלאחר מיתת בעלה מבקשין כו' לא בעי למידק אדתני לאחר מיתת בעלה ליפלוג וליתני בדידיה במחיים בד"א כו' דאיכא למימר למ"ד דמצי מיפר לה לא אשמועינן דאפ"ה מבקשין ולא כופין ומשום דהיא נתנה אצבע בין שיניה כמ"ש התוספות לעיל א"נ דאיכא למימר משום דלא רצה להאריך ליפלוגי בין יש לה בנים לאין לה בנים קתני לאחר מיתת בעלה דמבקשין דהוא מילתא דפסיקא באין לה בנים ודו"ק:

דף קיג.

תוס' בד"ה דלמא אתי לאכלה כו' אבל בקטנה דלא אכלה אלא בתרומה דרבנן כו' עכ"ל והיינו למאן דאית ליה דקטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו כמו שפירשו התוס' שם ולפי זה בחרשת דלא אכלה בתרומה אין אנו צריכין למימר משום גזירת חרש בפקחת אלא דגזרו בחרשת גופה (א) בתרומה דרבנן אטו דאורייתא ובשמעתין דהוצרך למימר דגזרו חרשת אטו חרש בפקחת היינו למאן דאית ליה דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו ודו"ק:

דף קיד.

בד"ה שבת דאיסור סקילה כו' ולרבי נראה דאין זו קושיא כו' וריב"א מפרש דהכא בצער כו' כצ"ל וכן הוא בספרים מוגהים בדיוק:

גמ' וצריכי דאי כו' ואי אשמועינן טומאה כו' כתב הרא"ם פרשת אמור אך קשה א"כ לכתוב רחמנא טומאה ודם ולייתו שרצים מנייהו דכי פרכת מה לכהנים כו' הצד השוה שבהן כו' אף שרצים ושאר כל האסורין כו' עכ"ל ונראה לומר דלאו קושיא הוא דאיכא בטומאה ודם צד השוה דאית בהו כרת דאיכא בהפרשת טומאה נמי צד כרת דאוכל קדשים בטומאת הגוף חייב כרת וליכא לאקשויי נמי דלא לכתוב דם ותיתי משרצים

וטומאה דאיכא למימר מה להנך שכן בכזית אבל דם דעד דאיכא רביעית דטומאת מת ונבילה הוא בכזית ועיקר אכילת שרצים לוקין בכזית כמ"ש התוס' ותלמודא לא חש להאריך למפרך מלמילף חדא מתרתי כיון דפרכינן ביה אפילו פירכא כל דהו וק"ל:

דף קטו.

תוס' בד"ה דאי בעיא אמרה כו' ואם תאמר אמאי לא קאמר מגו כו' אבל נהרג אטו מת לא עכ"ל יש מקשין דלעיל שכתבו תימה לר"י כו' א"כ במלחמה בעולם אמאי לא מהימנא דאי בעיא אמרה מת על מטתו עכ"ל אמאי לא תירצו נמי הכי דמגו נהרג אטו מת לא אמרינן וי"ל דמלחמה בעולם דמתניתין דלא מהימנא איירי אפילו באמרה מת סתם דהשתא הוי שפיר מגו מת אטו מת דהיינו מת סתם מגו דמת על מטתו וק"ל:

בד"ה והא מים דכמלחמה דמי השתא ס"ד שראו אנשים שטבעו אבל לא ראו שהעלום כו' עכ"ל ונראה (דלפרש"י) [דלפר"י] דע"י טביעת עין לא היה להאמינם דאמרי בדדמי מצינן לפרש שפיר אפילו בראו שהעלום מן המים אלא דהוה קס"ד שלא ראו בו סימנים וע"י טביעת עין אמרי בדדמי וכמלחמה דמי אלא שהוכרחו לפרש כן לפר"ח לקמן דע"י טביעת עין יש להאמינם אם ראו שהעלום מהמים ועוד מדקאמר המתרץ ותסברא מים שאין להם סוף נינהו ואי הוה קס"ד דמקשה דמיירי בהעלום מהמים לא שייך בזה חשש מים שאין להם סוף (ב) ועוד מדקאמר המתרץ ה"ד דאמרי אסקינהו קמן משמע דהמקשה לא ידע דמיירי בהעלום וק"ל:

דף קטו:

בד"ה יצחק ריש גלותא כו' ואי שכיחי שיירתא והוחזקו תרי יצחק א"כ אמאי לא חייש רבא דהא לקמן גבי ענן בר חייא כו' עכ"ל דמשמע דמיירי בלא שכיחי שיירתא והתוספות לא חשו למנקט רבותא בהא מלתא דאפילו בלא שכיחי שיירתא אי הוחזקו תרי יצחק חייש רבא משום דכיון דהוחזקו ב' יצחק אין נפקותא שוב אי שכיחי שיירתא אי לא שכיחי דהא לא קאמרינן שכיחי שיירתא אלא לחוש לב' יצחק והכא בהוחזקו הא איכא ב' יצחק וק"ל:

דף קטז.

בד"ה מאי אמרת דלמא מסר כו' דכי היכא דגדולה מצי מגרש ולא חיישינן שמא מסרם לצור ע"פ צלוחיתו כו' דלגבות החוב הם יודעים כו' עכ"ל ולפ"ז בשמעתין רבא דמייתי

ראיה מהיא דחבי בר ננאי נמי צ"ל הכי דאי הוה חיישינן לתרי יצחק ה"ל למיחש דלמא מסר ליה לצור ע"פ צלוחיתו אבל אדלמא מסר ליה לגבות החוב והשתא חזר בו ליכא לאתויי ראיה דלהא ודאי ליכא למיחש דלגבות החוב הם יודעים כו' ודו"ק:

גמ' מ"ט דקטטה כו' איכא בינייהו דארגיל הוא קטטה כתב הרא"ם בתשובה מדלא קאמר איכא בינייהו מת וקברתיו ש"מ במת וקברתיו לכ"ע לא מהימנא דלמ"ד משום דמשקרא בהא נמי משקרא ולמ"ד משום דאמרה בדדמי כיון שחושבת ע"פ האומדנא שבודאי מת ואינה יריאה שמא יבא כו' חיישינן דלמא משקרא ואמרה וקברתיו כדי להוציא הספק מלב השומעים שלא יחשבו שע"פ האומדנא אמרה שמת כו' עכ"ל והאריך עוד ועיין בזה בכסף משנה באורך ושם תמצא גם תשובת ר"י בן ל"ב בזה על דברי המגיד:

דף קטז:

תוספות בד"ה איכא בינייהו דארגיל כו' וא"ת ואמאי לא תשקר והלא היא משקרת שאמרה גירשתני כו' עכ"ל מדבריהם נראה דהא דקאמר איכא בינייהו דארגיל כו' וכיון דמרחמא ליה לא משקרא תקשי להו הא משקרא שאמרה גרשתני כו' וכמ"ש מהרש"ל אבל לעיל למ"ד טעמא דמתניתין משום דאמרה בדדמי לא תקשי להו דהא ע"כ משקרא שאמרה גרשתני דאיכא למימר דמוסיף הוא ואית ליה נמי טעמא דמשקרא והיכא דא"נ לא משקרא אינה נאמנת מטעמא דאמרה בדדמי וק"ל:

בד"ה באותה שעה כו' וא"ת אמאי לא מהימנינן לה מגו כו' גרשתני למ"ד כו' עכ"ל למאי דהוו סברי ב"ה מעיקרא דבמת בעלי תנשא ולא תטול כתובה תקשי להו הכי אבל למאי דחזרו להורות כב"ש שתטול כתובה אין כאן מגו (ג) דאי הויא קאמרה גרשתני לא הויא נוטלת כתובתה אך קשה דכיון דאינה מעיזה לומר גרשתני אפילו שלא בפניו אין כאן מגו לומר מת בעלי אטו גרשתני כיון דאינה מעיזה דמגו דהעזה לא אמרינן כההיא דריש ב"מ מפני מה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז כו' ואם נימא דלומר מת נמי אינה מעיזה א"כ לא ה"ל לאקשויי מכח מגו דיכולה לומר גרשתני אלא תקשי להו (ד) דמ"ש שאינה נאמנת במת מגרשתני דנאמנת אפילו שלא בפניו וצ"ע:

בא"ד ואע"ג דאיכא איסורא דא"א כיון דשלא בפניו אינה מעיזה כו' עכ"ל ר"ל דהשתא דאמתניתין קאי ומטעם דהפה שאסר הוא פה שהתיר יש להאמינה ליכא לאקשויי דא"כ ל"ל טעמא דאתמר דרב המנונא אפילו שלא בפניו ואהא קאמרי דאע"ג דאיכא איסור

א"א לא היה להאמינה מטעם שהפה שאסר כו' בלחוד אי לאו האי טעמא דאית לן למימר נמי דשלא בפניו אינה מעיזה וק"ל:

בד"ה שאין האחין נכנסין לנחלה כו' וא"ת מ"מ תקשי כו' דאי לא שמעו בו כלל פשיטא דאין מורידין וא"כ כו' עכ"ל הא ודאי דאי הוה מיירי בלא שמעו בו כלל מכ"ש דתקשי להו אמאי קאמר שמואל דמורידין אלא דקושטא דמלתא קאמרי דבלא שמעו כלל פשיטא דלכ"ע אין מורידין וק"ל:

בא"ד ומיהו בפ' בתרא כו' ואיירי בב' עדים ומצינו למימר נמי הכא שיצא לדעת כו' עכ"ל ר"ל דבשמעו בו שמת מיירי בב' עדים אפילו לירד ולמכור ולא שמעו היינו שלא שמעו בב' עדים אלא בעד אחד ולשמואל דאמר דמורידין מוקי ההיא דהכא ביצא לדעת אבל למאן דקאמר התם אין מורידין בלא שמעו מוקי ההיא דהכא אפילו בשבוי ודו"ק:

דף קיז.

תובד"ה וחזרו ב"ה להורות כב"ש כו' ולמסקנא דהתם כו' עכ"ל כצ"ל וע"ש בתוספות בפ' האשה שנפלו:

דף קיז:

גמרא לאו משום דאמרינן לא בעלה מיית ולא חמוה כו' וליכא לאקשויי דהמ"ל דא"נ מיית בעלה אלא דלא מיית חמוה וכגון דאיכא יבם וקמכוונה לקלקל לחמותה דלא תיתי ליצטערן אחר שתתייבם ליבם שהוא בנה דמדקתני תנשא כו' משמע דתנשא לשוק בלא חליצה מיירי והיינו ע"כ בליכא יבם ומה שיש עוד לדקדק בסוגיין מבואר בפ"ב ע"ש:

תוס' בד"ה הא לא נשאת לא כו' ור"י אומר דפריך משום דמשמע ליה כו' מדאורייתא מדקאמר תצא ולא קתני הולד ממזר ועוד מדקתני סיפא כו' ואי מדרבנן אפילו בזה אחר זה נמי כו' עכ"ל דבריהם אינם מובנים בכללם דמ"ש דמשמע ליה כו' מדאורייתא מדקאמר תצא קשה דאדרבה דכל היכא דמדאורייתא תצא הוי הולד ממזר גמור אבל היכא דלא תצא אלא מדרבנן אפשר דלא הוי הולד ממזר כלל כדמוכח בפרק האשה רבה ועוד וכי משום דהאי תצא דקתני באידך בבא הוי מדאורייתא נימא נמי דהאי לא תנשא דבהך בבא נמי מדאורייתא הוא דאדרבה כיון דלא קתני בהך בבא אלא לא תנשא ולא קתני נמי תצא כמו באידך בבא אית לן למימר דלא תנשא היינו מדרבנן דהא בההיא דרבי יוחנן גופיה קתני נמי באידך בבא תצא ובבבא קמייתא לא תנשא וההוא לא תנשא אינו אלא משום הסר ממך עקשות פה כדאיתא התם גם מ"ש ועוד מדקתני סיפא כו' לא

תנשא משמע דהיינו בבת אחת ואי מדרבנן כו' קשה כיון דמשמע להו דלא תנשא דיוקא דרישא הוי דומיא דלא תנשא דסיפא א"כ בלא מלתא דעולא ה"ל למפרך מרישא לסיפא דבין הני לא תנשא משמע מדאורייתא ובין משמע מדרבנן אמאי קתני בסיפא בבת אחת דהא אפילו בזה אחר זה נמי דינא הכי דקתני ביה ברישא לא תנשא ועוד יש כאן גמגומים ואין להאריך בהם גם בתוספות בכתובות אין שם האי תרוצא אהך קושית התוספות בשם ר"י אלא תירוץ קמא ישנו שם בשם ר"י וע"כ ראיתי דהאי ור"י אומר דפריך כו' ועוד כו' אין כאן מקומו והוא שייך לקמן למטה בסוף הדיבור שכתבו ואע"ג דיש חילוק בין דאורייתא בין דרבנן מייתי מדעולא כו' בבת אחת ע"כ סוף הדיבור ושם מקומו של ר"י אומר דפריך כו' ור"ל שבא לתרץ דהמקשה פריך דע"כ לית לן למימר משום דלא מהימן הכא אלא מדרבנן לא הוה חשיב כלל כשנים אלא דמהימן הכא גבי אשה וחשיב כב' כמו דנאמן מדאורייתא וחשיב כב' דאל"כ אמאי קתני באידך בבא תצא ולא קתני הולד ממזר אלא ע"כ דמהימן הכא גבי אשה וחשיב כב' כמו מדאורייתא ומש"ה לא הוה הולד ממזר ועוד מדקתני סיפא כו' ואי משום דלא מהימנינן ליה הכא גבי אשה אלא מדרבנן לא הוה חשיב כב' א"כ אמאי קתני בסיפא בבת אחת לא תינשא דהא אפילו בזה אחר זה נמי לא תינשא דהא לא חשיב כלל כב' הכא בעדות אשה ולמאי דמסיק דלא תצא מהיתירא הראשון צ"ל בסיפא דקתני בבת אחת לא תינשא אינו מאיסורא דאורייתא אלא מאיסורא דרבנן ובזה אחר זה אפילו איסור דרבנן לא הוה אלא משום לזות שפתים וכן הוא בראש"ש ותו לא מידי:

דף קיח.

בד"ה טעמא דאמרה לא מת כו' ואנא ידענא דאאומרת מת קאי דההיא דלא מת שויתה לנפשה כו' עכ"ל השתא לפי סברת המקשה בלאו האי טעמא דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא אנא ידענא דאאומרת מת קאי דהא לא עדיפא אומרת לא מת מאישתיקא ודו"ק:
בד"ה סד"א הא מימת כו' וי"ל דאפילו מודה ונותנת אמתלא לדבריה כו' עכ"ל ומיהו אפילו בנותנת אמתלא לא עדיפא משתיקה דאל"כ לא הוי איצטריך ליה לתלמודא להך סברא דקאמר והא דקאמרה לא מת לקלקולה לצרה כו' וק"ל:
בד"ה דכל לא מת בעדות כו' דאי לאו הכי מה משמיענו היינו עד ועד דעלמא כו' עכ"ל נראה דכל זה מדברי רבינו יואל דדייק דאפילו צרות במשמע דאל"כ מה משמיענו היינו עד ועד דעלמא והתוס' דחו לקמן פי' זה מההיא דפרק מי שקינא דקתני ע"א אומר נטמאת וכו' ולא קאי אצרות ואפשר דרבינו יואל מיישב את זה דהתם ודאי (א) איצטריך

למיתני אשה אומרת נטמאת כו' לאשמועינן דאשה נאמנת בסוטה כמו דמהימן ע"א מדאורייתא התם אבל הכא בין ע"א ובין אשה כולהו תקנתא דרבנן נינהו דנאמנים ואשה ואשה היינו עד ועד ודו"ק:

דף קיח:

בפרש"י בד"ה קידש קתני כו' אבל בעל לא קתני דליפלוג רבי טרפון דכיון דעשה בה מעשה וגינה כו' עכ"ל יראה שדקדק לפרש דקידש קתני אבל בבעל מודה רבי טרפון משום דגינה אותה ולא בעי לפרש דקידש קתני ובבעל מודה רבי טרפון משום דאיסורא עבד כדאמרינן לקמן דא"כ אמאי פליג רבי טרפון בגזל כיון דאיסורא דאורייתא עבד אבל אי משום טעמא דגינה אותה מודה רבי טרפון בבעל מצינן למימר שפיר דפליג בגזל אך קשה לפי זה מהך סברא גופה הוי מצי למעבד לקמן צריכותא אבעל וגזל דמתניתין דאשמועינן בעל להודיעך כחו דרבי טרפון דאע"ג דגינה אותה לא קניס ותנא גזל להודיעך כחו דרבי עקיבא ועוד קשה לפירושו דאם בא לתת טעם לפי סברת המקשה השתא דלא פליגי בבעל ופליגי בגזל א"כ לא ה"ל למשתק נמי מלתת טעם השתא לפי סברת המקשה אמאי פליגי בקידש ולא פליגי בלקח דהא בתרוייהו לא עבד איסורא וצ"ע:

תוס' בד"ה א"ל תנינא וחוששין לדבריה וא"ת האי דאינה מתייבמת כו' עכ"ל סמכו דבריהם אלו אסיפא ולא אירישא דקתני חוששין לדבריה וחולצת משום דמשמע להו דמחדא בבא קפשיט דאל"כ ה"ל למפשט מאינה נאמנת דרישא ודסיפא דאינה נאמנת ברישא משום דמרחמא ליה ובסיפא משום דזימנין סניא ליה אלא ע"כ דמחדא בבא קפשיט דקתני בכל חדא בבא אינה נאמנת וחוששין לדבריה דע"כ אית לן למימר דזימנין רחמא ליה וזימנין סניא ליה וניחא להו למימר דמאינה נאמנת וחוששין לדבריה דסיפא קא פשיט דהשתא דייק ליה שפיר הא דאינה מתייבמת לאו משום דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא הוא מדקתני חולצת דמשמע שכן הדין כמ"ש התוס' (ב) דאירישא ליכא למידק הכי וק"ל:

דף קיט.

תוספות בד"ה אמאי הלך אחרי רוב נשים כו' וי"ל דמיירי כגון שיש ב' עדים שאומרים ששניהם מתו כו' עכ"ל דבריהם אינן מובנים לי דכיון דאיכא עדים שאומרים ששניהם

מתו א"כ אי איכא חזקה שהיה לה בן מאי פה שאסר ופה שהתיר איכא הכא ואמאי נאמנת באומרת מת בני ואח"כ מת בעלי טפי מאומרת מת בעלי ואח"כ מת בני וצ"ע (ג):

דף קיט:

תובד"ה סיפא חזקה לשוק ורובא כו' והא דנקט דבעינן ברישא חזקה בהדי מיעוט כו' עכ"ל אבל ליכא למימר דנקט ברישא חזקה בהדי מיעוט משום רבנן דמודו לר"מ דחיישינן למיעוט היכא דאיכא חזקה בהדי מיעוט דבפרק עשרה יוחסין מוכח בהדיא דרבנן לא חיישי למיעוט אפילו היכא דאיכא חזקה בהדיה וע"ש בתוס' ורבי יהושע נמי דפליג בסיפא ה"ה דפליג ארישא דלא חייש למיעוט אפילו באיכא חזקה בהדיה והיינו כרבנן דר"מ אבל לפי מה שכתבו התוספות בבכורות בפרק הלוקח דרבי יהושע מודה ברישא ולא פליג עליה ודאי איכא למימר דנקט ברישא חזקה בהדי מיעוט משום דרבי יהושע מודה בה וק"ל:

בא"ד וחזקה דחלב בחזקת היתר א"כ איתרע ליה רובא כו' עכ"ל האי לישנא דא"כ איתרע ליה רובא אינו מכוון לפי דבריהם שלפנינו והכי הל"ל דא"כ נשחטין מיעוטא דמיעוטא וכן הוא לשון התוספות בפרק כיסוי דם ונראה שחסר כאן מדברי התוספות וכצ"ל ויש ליישב דשאני התם דלאחר שחיטה איתרע ליה רובא כדאמר הכא ודבריהם מבוארים בתוספות פרק אין מעמידין אקושיא אחרת וז"ל שם דהנך קיבות העומדות לפנינו לאחר שחיטה בספק ע"ז קיימי והתם נמי זימנין דחיישינן כגון ביצתה מליאה משום דאיכא ריעותא כו' עכ"ל ע"ש:

בד"ה מ"ט דר"א משום דקסבר צרה מעידה כו' מ"מ ליפלגי גבי ההיא דמת בעלי ואח"כ מת חמי כו' ונראה לר"י כו' עכ"ל ויש לדקדק אמאי לא תקשי להו דליפלגו ברישא דהך מתני' דקתני באידך פרקין באה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה דהך לא מיתרצה בתירוץ ר"י דהא הך אינה מתכוונת להעיד על חברתה אלא על עצמה וי"ל דאהך רישא לא פליג ר"א דאיכא לאוקמא באינסבא לישראל ואיכא למיחש דלמא בגיטא אתאי אבל בההיא דמת בעלי ואח"כ מת חמי ע"כ לאו משום דלמא בגיטא אתאי הוא דא"כ לא תחזור להיות כלתה ולא תיתי תיצטערן ואמאי לא נתיר לחמותה דאע"ג דהכא בצרה חיישינן דמקלקלא אפי' היכא דלא תחזור להיות צרתה כגון בדאתא בגיטא ולרבנן אמרינן דאפילו מקלקלא עצמה משום קלקול חברתה דתמות נפשה עם פלשתים קעבדה היינו משום דהיה לה עמה צער דגופה אבל בחמותה דלית לה צער אלא מילי

דעלמא לא מקלקלא אא"כ כשתחזור להיות כלתה דהכי מוכח מתוך הסוגיא דלעיל בפרק האשה שלום דבעי למפשט חמותה הבאה לאחר מכן מהך מתניתין דמת בעלי ואח"כ מת חמי ואי הוה חיישינן בחמותה דמקלקלה משום צער שהיה עמה כבר לא ה"מ למפשט מידי וכן מוכח שם בתוס' ע"ש:

דף קכ.

בד"ה הכרת פניהם כו' וה"נ משמע דאברייתא לחודא קאי דמייתי עובדא ודבק קירא באפותיה היינו על מצחו כו' עכ"ל כצ"ל והד"א ועיין בתוס' בפ' יש בכור:

בד"ה מצאו קשור בכיס כו' ע"י סימן זה שקשור בכיס ולהכי נקט כיס וארנקי עכ"ל ר"ל דאי הוה מיירי על ידי טביעת עין לא ה"ל למנקט כלל כיס וארנקי דמה לי שיש לו טביעת עין בכיס ובארנקי ומה לי שיש לו טביעת עין בגט גופיה וה"ה נמי אי הוה מיירי כשיש לו סימן בכיס וארנקי לא ה"ל למנקט אלא כשיש לו סימן בגט גופיה ולא ה"ל למנקט כיס וארנקי כלל אבל נקט כיס וארנקי שזהו הסימן גופיה שהגט קשור בו ואין צריך סימן אחר לא בגט ולא בכיס ובארנקי וק"ל:

דף קכ:

תוד"ה למימרא דמגוייד כו' וסיפא (דלא תנשא) [דתנשא] היינו לאחר י"ב חודש כו' עכ"ל וכצ"ל:

בד"ה אלא מעתה יהא גולה על ידו לשמואל דחשיב כו' עכ"ל דבריהם מבוארים יותר בפ' מי שאחזו ע"ש:

דף קכא.

תוס' בד"ה ולא היא ל"ש צורבא מרבנן כו' ואע"ג דרובייהו צורבא מרבנן אי סליק קלא כו' עכ"ל כן הוא בספרים מדוייקים וכצ"ל וק"ל:

דף קכא:

תוס' בד"ה אין מזכירין מעשה ניסים תימה לר"י כו' ור' מאיר חולק אברייתא דלעיל עכ"ל כך נראה להגיה וכוונת דבריהם לפי סוגיא דשמעתין דלכ"ע אין מזכירין מעשה ניסים וטעמא דר"מ משום דכיפין ע"ג כיפין הוו דהשתא תימה מההיא דנפל לגוב אריות כו' כמאן אתיא אבל לפי דברי הירושלמי דאיכא מאן דחושש שמא נעשה לו נס השתא

אית לן למימר נמי טעמא דר"מ בפשיטות הכי משום דחושש שמא נעשה לו נס והשתא ר"מ דמתניתין חולק אברייתא דלעיל דקתני בנפל לתוך כבשן האש דמעידין:

דף קכב:

גמ' אין בודקין עדי נשים בדרישה ובחקירה ר"ט ור"ע אומרים בודקין כצ"ל וכן הוא בתוספתא ובנ"י וכן נראה להוכיח מתוך שמעתין ומדברי התוס' ודו"ק :